

Mehmet Emin YILMAZ

Macaristan'da Osmanlı Vakıfları

وقف في الوا

وقف لأمير مصطفى باشا
در بروت

وقف في

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA
TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI (YTB)

MACARİSTAN'DA OSMANLI VAKIFLARI

YTB Yayınları: 77
ISBN: 978-975-17-6211-5

Yazar
Mehmet Emin YILMAZ
mimaremin@gmail.com

Metin Editörü
Ümmühan Kevser KIPRAMAZ

Yayına Hazırlayan
Yeliz ÖZ

İngilizce Özet
M. Enes KONDO

Kapak ve Grafik Tasarım
Mehmet Emin YILMAZ

Baskı ve Cilt
Seçil Ofset, 100. Yıl Mah. Matbaacılar Sitesi 4. Cadde No:77 Bağcılar İstanbul
Matbaa Sertifika Numarası: 44903

Yayın Yeri ve Tarihi
Ankara, 2025

Baskı Miktarı
1.Baskı, 500 adet

© Tüm yayın hakları Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'na aittir.
Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı tarafından desteklenen bu yayındaki metin
ile ilgili sorumluluk yazara aittir.

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI
Macaristan'da Osmanlı Vakıfları
Mehmet Emin YILMAZ

Seçil Ofset, 100. Yıl Mah. Matbaacılar Sitesi 4. Cadde No:77 Bağcılar İstanbul
1.Kültür Tarihi, 2. Sanat Tarihi, 3. İslam eserleri

YTB Yayınları
Oğuzlar Mah. Mevlana Bulvarı No: 145 P.K: 06520 Balgat - Ankara
Tel: 0(312) 218-40-00 Faks:0(312) 218-40-49
info@ytb.gov.tr kep adresi: ytb@hs01.kep.tr
Sertifika Numarası: 67797

Mehmet Emin YILMAZ

**MACARİSTAN'DA
OSMANLI VAKIFLARI**

Ankara - 2025

T a k d i m

*T*ürk-İslâm medeniyetinin varlığını muhkem kılan en temel etmenlerden biri şüphesiz vakıf sistemidir. Bu sistemin en etkin uygulamalarının Osmanlı döneminde görüldüğünü ve bu uygulamalar vesilesiyle bugün ülkemizin ve gönül coğrafyamızın en nadide eserlerinin yaşatıldığını rahatlıkla söyleyebiliyoruz.

Kuş sarayları gibi Osmanlı mimarisinin en küçük ve nadide yapılarının dahi temelinde bir vakıf düşüncesi yatar. İnsan merkezli olmakla birlikte, doğduğu ve beslendiği İslâmî değerler doğrultusunda varlık âlemini bütün unsurlarıyla muhafaza etmeyi görev edinen; bireylerin ve toplumun ihtiyaçlarına bir cevap sunar-ken, çözüm üretirken insan haysiyetini incitmemeyi, emek ve alın terini zayi etmemeyi şiar edinen ve dünyaya merhamet gözüyle bakan vakıflar, bugün sosyal devlet anlayışıyla yürütülen hizmetlerin birçoğunu üstlenmekteydi.

Türk-İslâm toplumlarının medeniyet harcı hâline gelen vakıflar, özellikle şehir yaşamının vazgeçilmez unsurları olarak kuruldukları toprakları ihya ederken, topluma faydalı insan yetiştirme noktasında da âdeta bir irfan mektebi olarak işlev görmüşlerdir. Bugün de gerek ülkemizde gerekse gönül coğrafyamızda, Osmanlı'dan günümüze varlığını sürdüren bu iyilik merkezleri hayatımızı güzelleştirmeye devam etmektedir.

Atalarımızdan devraldığımız ve hayatı kolaylaştıran, insanı ve şehri âbâd eden bu anlayışı yaşatmaya,

işleyişini sürdürmeye gayret ederken; bir yandan da bu anlayışın ülkemizdeki ve gönül coğrafyamızdaki izlerini takip etmeye, her bir parçasıyla kayıt altına almaya devam ediyoruz. Zira köklerinden koparılmış değerler, geçmişinden ve varlık sebeplerinden uzaklaşmış kurum ve uygulamalar, zamanla bozulmaya, kaybolmaya mahkûmdur. Vakıf sistemini var eden inancı, duyguları ve kültürü; onların temellerinde yükselen eserleri, hayata geçirilen hizmet ve uygulamaları bir bütün hâlinde anlamak, aktarmak ve korumak gerekmektedir.

Elinizde tutmakta olduğunu *Macaristan'da Osmanlı Vakıfları* eseri bu farkındalıkla vücuda getirilmiştir. Türk-İslâm medeniyetinin Macaristan coğrafyasına miras bıraktığı Osmanlı vakıf eserlerini inşâ eden vakıflara ait belgeleri bir envanter çalışması olarak derledik. Özelde Macaristan, genelde ise Osmanlı kültür ve târih çalışmalarına önemli bir doküman, sağlam bir arşiv kazandırmış; ihyâ ettiğimiz eserlerin bânîlerini bilgi ve belge hafızamıza kaydetmiş olduk.

Yoğun emek ve özverili mesâileriyle bu eserin vücuda getirilmesine katkı sunan herkese içtenlikle teşekkür ediyorum. *Macaristan'da Osmanlı Vakıfları* çalışmasının kültür ve târih dünyamıza hayırlı olmasını diliyorum.

Mehmet Nuri ERSOY

T.C. Kültür ve Turizm Bakanı

S u n u §

*B*ir milletin büyüklüğü, kurduğu devletin gücüyle; bir devletin gücü ise milletine sunduğu sosyal imkânların niteliğiyle ve bu imkânları deruhte edecek yapılar kuran iradeyi ortaya koyabilmiş olmasıyla ölçülür. Bu minvalde özellikle Selçuklular ve Osmanlılar, kurdukları vakıflar eliyle içtimâî hayâtı mâmur kılarak milletinden aldığı güç ve desteği milletin yararına sarf eden medeniyetlerin başında gelmektedir. Vakıflar bir yandan mevcut düzenin teminatı olmuş, bir yandan da yeni fethedilen toprakların *dâire-i mülk-i İslâm*'ın içine alınmasında oldukça kritik bir rol oynamışlardır.

Bilhassa Osmanlı şehirlerinde bulunan ve bugün tarihî, kültürel ve mimarî birer şâheser olarak geçmişimizden mîras kalan çoğu câmi, türbe, sebil, hamam ve benzeri yapılar vakıflar yoluyla inşâ edilmiş, yapıların bakımı ve korunması vakıf gelirleri ile sağlanmıştır. Bu husus; medeniyetimizin kendi kendisini var eden, milletten kaynak bulan ve ortaya çıkan değeri de yine milletin hizmetine sunan bir sistemin bânisi olduğunu her dâim hatırlatıyor bizlere.

Devletin teşvikiyle kurulan vakıfların başlattığı ihyâ iklimi İstanbul ile birlikte Anadolu'yu ve Balkanlar'ı etkisi altına almış ve bu sâyede hem insanlar hem de şehirler inşâ ve ihyâ olmuştur. Osmanlı idâresinde geçirdiği bir buçuk asırlık süre zarfında Macaristan coğrafyası Türkler ve Avusturyalılar arasında sıklıkla el değiştiren sınır boylarına sahip olmasından mülhem hassas bir coğrafya olması nedeniyle de vakıf sistemi

ile ihyâ edilmeye çalışılan bir coğrafya olmuştur. Fakat öte yandan bölgedeki vakıflara dair bilgileri derleyebileceğimiz vakıf belgeleri, Osmanlı'nın bölgedeki kısa süreli hâkimiyeti dolayısıyla oldukça sayılıdır.

Elinizdeki bu eser, Macaristan coğrafyasının vakıf belgelerine dair bir envanter çalışması olarak dikkatinize sunulmuştur. Eserde, Macaristan coğrafyasının vakfiyeleri kayıt altına almak amacıyla Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde yer alan ilgili defterler incelenmiş ve Rumeli'ndeki yaklaşık 7.500 vakfa ait kayıtlar okunarak Macaristan'da kaydı bulunan ve pek çoğu ilk defa belirlenen 68 vakfa ait 145 belge tespit edilmiştir. Osmanlı Arşivleri'nde, vakıflarla ilgili belgelerde yapılan araştırmaların neticesinde ise Macaristan'daki 26 vakıf daha belirlenmiştir. Bunun beraberinde Macaristan'ın önemli Türkologlarının eserlerinden de faydalanılarak ortaya konan bu çalışma ile Macaristan'da 40 farklı yerde kurulmuş 166 vakfa ait Osmanlı vakıf envanteri ortaya çıkarılmıştır.

Kültür ve târih câmiamızın hizmetine sunduğumuz *Macaristan'da Osmanlı Vakıfları* isimli bu kıymetli çalışmanın hazırlanmasında emeği geçenleri tebrik ediyor ve istifâde edenlerinin bol olmasını temenni ediyorum.

Abdullah EREN

YTB Başkanı

Takdim

Genel anlamda “kişinin mülkiyetinde veya tasarrufunda olan menkul veya gayri-menkulünü bir kamu hizmetine ebediyyen tahsis etmek” şeklinde tarif edilen “vakıf” kelimesi, Kur’an-ı Kerim’de terim olarak geçmemesine ve hadiste de “*sadaka-i cariye*” olarak vasıflandırılmasına karşılık; vakıfların amacını teşkil eden her türlü “*birr u hayr*” ve “*birr u takvâ*” insanlara geniş çapta anlatılmış, insanlar bu iyilik ve güzellikleri işlemeye davet edilmiştir.

İnsanları derinden etkileyen dinî emir ve tavsiyelerin yanında, kültürün diğer parçasını oluşturan örfte de benzer tavsiyeler yer almaktadır. Yusuf Has Hâcib, *Kutadgu Bilig*’de “...sen herkesten iyi ol ve hep iyilik yapmaya çalış” derken; Âşıkpaşazâde, “*mal odur ki hayra sarfoluna*” diyerek iyilik ve vakfın önemine vurgu yapmışlardır.

Vakıf hukuku üstatlarından Ali Hikmet Berki, “*Tarihçi; vakfiyelerden, vakıf eserlerin hangi devre ait olduğunu; mimari eserlerden, devrin fen ve sanat düzeyini; ifade ve üslûptan, devrin dil özelliğini öğrendiği gibi vakıf kurucusu tarihî şahsiyetlerin aile yapıları, maddi durumları ve hayırseverlikleri hakkında bilgi edinir, ismi değişen yerlerin eski adlarını öğrenir. Doğruluğundan şüphe edilmeyen bu bilgileri yeri geldiğinde eserlerinde çekinmeden kullanır.*” diyerek vakıf belgelerinin tarihi önemini vurgular.

Hedefini, fethettiği şehirleri ve beldeleri vakfiyelerde sıkça zikredilen “*imâr-ı bilâd, terfî-i ibâd*” yani şehirler imar ederek ahâlinin refah en üst seviyeye çıkarmak olarak belirleyen Osmanlı Devleti, kurduğu vakıflar vesilesiyle nice şehirleri ve beldeleri ihyâ, inşâ ve tâmir harekâtına girişerek vakıflar vesilesiyle yeni şehirler, beldeler kurarak ahalinin rahatı için büyük çaba sarf etmiştir. Osmanlılar, kendisinden önceki İslâm medeniyetleri ve diğer medeniyetlerden aldığı kültürel miraslara sahip çıkarak bunları daha da geliştirmiştir.

Vakıfların ana belgesi olan vakfiyeleri incelediğimizde belgelerin sadece hukuki bir metin olmasının ötesinde adeta bir medeniyet tasavvuru metinleri olduğunu görürüz. Bu sebeple Osmanlı döneminin ve dünya târihinin dönüm noktalarının en önemlilerinden birisi olan İstanbul’un fâtihî Fatih Sultan Mehmet Han’ın vakfiyelerinin medeniyet tasavvuru açısından incelenmesi ve değerlendirilmesi oldukça önemlidir.

Bugün millet olarak dünyada medeniyet, terakkî, ilim ve irfan alanında iftiharımıza sebep olan en önemli mevzulardan birisi de geçmiş vakıflarımızın ifa ettikleri hizmetler ile vakıf eserlerden günümüze intikal etmiş olan ve bulundukları şehirlere ayrı bir revnak katan abidevî vakıf eserlerimizdir. Tarihi süreçte vuku bulan yangınlar, istilalar, zamanın eserlere verdiği zararlar ve kasıtlı veya kasıtsız insanların vakıf eserlerini talan etmelerine rağmen mimari, sanat, estetik, bediiyyat ve millî kültür sahalarında Anadolu, Balkanlar ve Ortadoğu coğrafyasında en dikkat çekici eserler hiç şüphesiz vakıf eserleridir.

Bu çalışmada Avrupa'ya en yakın veya Osmanlı sınırının en uzak noktası olan ve Balkan coğrafyasına nazaran çok daha kısa bir süre hüküm sürülen Macaristan vakıflarının ele alınması kültürel mirasımız ve târihimiz açısından oldukça önemlidir. Eserde, Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde yer alan ve kayıtların tespiti oldukça zor olan *Mahlût Hurûfat Defterleri* adı verilen fondaki defterler kullanılmıştır. Bu defterler araştırmacılar açısından içeriği ve yazısı itibarıyla en zahmetli fonlardan, zira araştırmacılar bir kaydı tespit etmek için bazen 100, bazen 300 kaydı incelemek durumunda kalırlar. Çalışmada Vakıflar arşivinden başka, bazı vakıfların tespiti için Osmanlı Arşivlerinden de faydalanılmıştır.

Y. Mimar Mehmet Emin Yılmaz Bey'in *Macaristan'da Osmanlı Vakıfları* isimli bu eseri, arşivlerde ilgili kayıtları sınırlı olan bir alanda yapılan ilk çalışma olması bakımından oldukça kıymetlidir. Macaristan'a bağlı şehirlerde kurulan vakıfları, mimarî eserleri ve banîlerini birinci kaynaktan ortaya koyan bu eserin Osmanlı Macaristanı'yla ilgili çalışmalarına büyük katkı sunacağı ve akademik çevrelere kaynaklık teşkil edeceği muhakkaktır. Çalışmada emeği geçenleri tebrik eder çalışmalarında muvaffakiyetler dilerim.

Mevlüt ÇAM

VGM Vakıflar Meclisi Üyesi

YER İSİMLERİ

Barça > Barcs

Bekiş > Békés

Bobofça > Babócsa

Budin > Buda

Canfedâ / Yazberim > Jászberény

Cankurtaran / Korkmaz > Adony

Ciğerdelen > Párkány

Duka > Vácduka?

Eğri > Eger

Estergon > Esztergom

Filek > Filakovo

Födvar > Dunaföldvár

Göle > Gyula

Hollok > Hollókő

İstolni Belgrad > Székesfehérvár

Kanije > Nagykanizsa

Kopan > Törökkoppány

Kovin > Ráckeve

Köröş > Nagykörös

Mohaç > Mohács

Nitra > Nyitra

Novigrad > Nógrád

Pakşa > Paks

Peçuy > Pécs

Peşte > Pest

Seçen > Szécsény

Segedin > Szeged

Seksar > Szekszárd

Semekloş / Senmikloş > Törökszentmiklós

Sigetvar > Szigetvár

Solnok > Szolnok

Şikloş > Siklós

Şimontorna > Simontornya

Şuran > Šurany

Uyvar > Újvár > Nové Zámky

Vaç > Vác

Vişegrad

Yanık > Győr

KISALTMALAR

Bkz.	Bakınız
BOA	Devlet Arşivleri Başkanlığı, Osmanlı Arşivi
BOA C.EV	Osmanlı Arşivi, Cevdet Evkâf Belgeleri
BOA İE.EV	Osmanlı Arşivi, İbnülemin Tasnifi, Vakıf Belgeleri
BOA İE.HAT	Osmanlı Arşivi, İbnülemin Tasnifi, Hatt-ı Hümayun Belgeleri
BNF	Bibliothèque nationale de France
H.	Hicrî
M.	Milâdî
MD	Mühimme Defteri
No	Numara
s.	Sayfa
S.	Sayı
TS.MA.	Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi
TS.MA.d	Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi Defteri
TT.d.	Tapu Tahrir Defteri
TTK	Türk Tarih Kurumu
vd.	ve diğerleri
VGM	Vakıflar Genel Müdürlüğü
VGMA	Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi
YTB	Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ > 17

MACARİSTAN'DA OSMANLI VAKIFLARI > 21

Barça > 39	Mohaç > 95
Bekiş > 40	Nitra > 96
Bobofça > 41	Novigrad > 97
Budin > 42	Pakşa > 98
Canfedâ / Yazberim > 64	Peçuy > 99
Cankurtaran / Korkmaz > 65	Peşte > 105
Ciğerdelen > 66	Seçen > 116
Duka > 67	Segedin > 117
Eğri > 68	Seksar > 118
Estergon > 70	Semekloş / Senmikloş > 119
Filek > 80	Sigetvar > 120
Födvar > 82	Solnok > 126
Göle > 83	Şikloş > 128
Hatvan > 85	Şimontorna > 131
Hollok > 86	Şuran > 132
İstolni Belgrad > 87	Tolna > 133
Kanije > 89	Uyvar > 135
Kopan > 91	Vaç > 137
Kovin > 93	Vişegrad > 139
Köröş > 94	Yanık > 140

BAZI VAKIF TERİMLERİ > 141

EKLER > 145

OTTOMAN WAQFS IN HUNGARY > 227

KAYNAKÇA > 235

ÖN SÖZ

*Hüner bir şehri bünyâd eylemekdir
Reayâ kalbin âbâd eylemekdir*

Fâtih Sultan Mehmed Vakfiyesi'nde yer alan bu beyit¹, Türk-İslâm medeniyetinin en önemli kurumu olan vakıf müessesesinin işlevini özetlemektedir. Türkler, bu düsturla kurdukları vakıflar yoluyla asırlar boyunca hem şehirleri ihyâ etmiş hem de halkın günlük ihtiyaçlarını karşılayarak gönülleri hoş etmiş, şenlendirmişlerdir.

Macaristan'da fetihlerin akabinde öncelikle kaleler tâmir edilmiş, sonrasında Rumeli'ndeki gibi mevcut yerleşimler, Türk şehir anlayışına uygun olarak şekillendirilmiştir. Türk şehir dokusunun temelini, câmiler ve câmilerin etrafındaki sosyal, kültürel ve ticarî yapılarla çevrelenen farklı büyüklüklerdeki külliyeleşturmaktadır. Bu külliyele mahalleleri, mahalleler de şehirleri meydana getirmektedir. Toplumun ticaret, eğitim, din ve sosyal hayat gibi tüm ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde inşâ edilen külliyele, hayırsever bânilerin kurdukları vakıflarla varlıklarını sürdürmüşlerdir. Budin'de Mustafa Paşa, Toygun Paşa, İbrâhim Çavuş; Peçuy'da Kâsım Paşa, Ferhad Bey, Yakovalı Hasan Paşa, Memi Paşa; Estergon'da Rüstem Paşa ve Sigetvar'da Sokollu Mehmed Paşa ile Ali Paşa'nın yaptırdığı külliyele bilinmektedir.

Türk-İslâm şehir anlayışına göre imâr edilen kentlerde sivil mimarlık örneklerinin yanı sıra câmî, mescit, namazgâh, türbe, tekke gibi dinî yapılar; mektep, medrese, kütüphane gibi eğitim yapıları ile köprü, çeşme, hamam, saat kulesi ve imâret gibi sosyal yapılar inşâ edilmiştir. Hepsi vakıf eseri olan bu yapıların imârı sonucunda Budin ve Peçuy gibi büyük yerleşimlere yeni bir hayat tarzı ve kültür anlayışı yerleşmiştir.

1. Asıl marifet bir şehir kurmak, şehir imâr etmekle birlikte; o şehirde yaşayanların kalbini kazanmak, onları mutlu etmektir. Fatih Sultan Mehmed Vakfiyesi, VGMA 27/36

2021’de yayımlanan araştırmamızda, Macaristan’da Osmanlı döneminde inşâ edilen 1290 eser tespit etmiştik.² Bunlardan kale, palanka, kule gibi askerî yapılar (173 adet) ile divanhâne, karakol, paşa sarayları gibi idâri binâları (19 adet) ve konutları (10 adet) düştüğümüzde geriye 1088 eser kalmaktadır. Osmanlı dönemindeki inşâ geleneğini düşünerek; bu 1088 eserin hepsinin vakıflar yoluyla inşâ edildiğini söylesek hatâ etmiş olmayız.

Elinizdeki bu çalışmada, Macaristan’da Osmanlı döneminde 40 yerde kurulan 166 vakfa ait bilgi bulunmaktadır. Bu vakıfların ilişkili olduğu 200 civarında mimarî eser tespit edilmiştir. Şu hususu belirtmeliyiz ki, bu çalışmada yer almayan 888 mimarî esere ait vakfiye veya vakıf kaydına dâir bir belge bulunmaması, bu yapıların vakıf eseri olduğu gerçeğini değiştirmemektedir.

Budin’de kurulan ilk vakıf, 1541’de kalenin alınmasından sonra Sultan Süleyman tarafından kiliseden dönüştürülen Câmî-i Kebîr’e aittir. Sultan Süleyman, câminin giderlerinin karşılanması için Peşte’deki bazı evlerin ve dükkânların kirâ gelirlerini vakfetmiştir. 1681 târîhli belgede geçen Eğri’ye bağlı Hollok Palankası’ndaki mescidin, hayır sahibi Ali isimli biri tarafından kendi mallarıyla Allah rızası için câmiye çevrilmesi de bu çalışmada tespit ettiğimiz son vakıf faaliyetidir. Osmanlı devrinden sonra da Macaristan ile müttefik olduğumuz dönemde yapılan Gül Baba Türbesi’nin onarımı işi yine bir vakıf işidir. Türbe, Evkâf-ı Hümayûn Nezâreti (Vakıflar Bakanlığı) tarafından 1916’da Ser-Mimar Kemâleddin Bey’in görevli olduğu onarımla ihyâ edilmiştir. Bu çalışmada adı geçen; Sultan Süleyman’dan Hollok Palankası’ndaki Ali isimli kişiye kadar tüm bânîleri, vâkıfları ve vazifelileri rahmetle anıyorum. Hâlis niyetlerle kurdukları vakıflar vesilesiyle hayır sahiplerinin amel defterlerinin kıyâmete kadar açık kalmasını dilerim.

Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde Macaristan’daki mimarî eserlerle ilgili araştırma yaparken, elinizdeki kitabın ana kaynağı olan 1197 ve 1223 numaralı İstanbul ve Rumeli Mahlût Hurûfat Defterleri’ne dikkat çekip bizi bu defterlerle ilgili çalışmaya yönlendiren kıymetli Mevlût Çam Bey olmuştur, ken-

disine minnettarım. Defterlerin okunmasında destek olan ve kitabın tasarım aşamasında fikrine danıştığım aziz dostum, meslektaşım Hasan Fevzi Çüçen'e de teşekkür ederim.

Macaristan'daki araştırmalarımızı dizi kitaplar hâlinde yayımlayan başta YTB Başkanı Sn. Abdullah Eren Bey olmak üzere, Başkan Yardımcısı Sn. Murat Kazancı Bey'e, Daire Başkanı Sn. Zülgaip Akkuş Bey'e ve kitabın her aşamasını titizlikle kontrol eden Sn. Yeliz Öz Hanım'a müteşekkirim.

Araştırmalarımnda her zaman yanımda olan sevgili eşim Burcu Hanım'a ve oğlum Ömer Fâruk'a manevî desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Osmanlı serhaddindeki ecdâd yâdigârlarını tedkik edip bu çalışmayı tamamlamayı nasip eden Cenâb-ı Allah'a şükrediyorum.

Mehmet Emin YILMAZ

Ankara, 2025

MACARİSTAN'DA OSMANLI VAKIFLARI

Sözlükte “*durmak; durdurmak, alıkoymak*” anlamındaki vakıf kelimesi, terim olarak “*mâliki bulunduğu malı tüzel kişiliğe sâhip olmak üzere hayırlı bir iş için belirli bir gâyeye tahsis etme*” şeklinde özetlenebilecek hukukî bir işlemle kurulan hayır müessesesini ifâde eder.³

Türk-İslâm medeniyetinde önemli bir hayır kurumu olarak tesis edilen vakıflar, özellikle Selçuklu ve Osmanlı devrinde sosyal, ekonomik ve kültürel hayatta son derece etkili olmuş, yeni fethedilen şehirlerin bir İslâm şehri çehresi kazanmasına da öncülük etmişlerdir.

Osmanlı coğrafyasındaki şehirlerde bulunan câmi, mescid, medrese, imâret, tekke, kütüphâne, saat kulesi, çeşme, sebil, hamam ve benzeri mimarî eserler hayır sahiplerinin kurduğu vakıflar yoluyla inşâ edilmiş, buradaki görevlilerin ücretleri, eserlerin bakımı ve ihyâsı da bu vakıfların gelir getiren akarları sayesinde yapılmıştır. Böylece, bu eserler kendi kendine yeten bir müessese olarak varlıklarını sürdürmüşlerdir.

İstanbul, Anadolu ve Rumeli'ndeki gibi Macaristan'da da fethedilen yerlerde bölgenin fâtihleri ve sonraki idârecileri, devletin de teşvikiyle kurdukları vakıflarla hem şehirleri ihyâ etmişler hem de toplumun ihtiyaçlarına cevap vermişlerdir.

3. Yediynldız 2012: 479,
Kubbealtı Lugatı: lugatim.com

MACARİSTAN'DAKİ OSMANLI VAKIFLARI İÇİN ANA KAYNAKLAR

Vakfiyeler	Sokollu Mustafa Paşa Vakfiyesi (TS.MA.d. 7000)
	Sokollu Mehmed Paşa Vakfiyesi (VGMA 572/27/20)
	Sadrâzam Rüstem Paşa Vakfiyesi (VGMA 635/137-167)
	Fâzıl Ahmed Paşa Vakfiyesi (BOA TT.d. 794)
Vakıf Defterleri	İstanbul ve Rumeli Mahlût Hurûfat Defteri (VGMA 1197)
	İstanbul ve Rumeli Mahlût Hurûfat Defteri (VGMA 1223)
Beratlar	BOA C.EV., BOA İE.EV., ve BOA İE.HAT. kodlu belgeler (Bkz. Kaynakça)
Diğer Belgeler	Budin, Estergon, Sigetvar Tahrir Defterleri

Macaristan'da kurulan Osmanlı vakıflarıyla ilgili ilk araştırma Ekrem Hakkı Ayverdi'ye aittir.

Merhûm üstâd Ayverdi'nin, İ. Aydın Yüksel, Gürbüz Ertürk ve İbrahim Numan ile birlikte hazırladığı *Avrupa'da Osmanlı Mimarî Eserleri* isimli dört ciltlik başucu eserinin ilk cildi, Macaristan ve Romanya'daki mimarî eserleri kapsamaktadır. 1975'te başlanan bu çalışmada, Ayverdi'nin ana kaynakları Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi ile vakfiyeler olmuştur. Ayverdi, külliâtında Macaristan için vakıf kaynaklarının azlığını şöyle ifade eder:⁴ “*Vakıf eserleri için en emin kaynak vakfiyeler ve vakıf kayıtlarıdır. Maalesef Macaristan'daki eserleri ihtivâ eden hiç vakfiye yok dense sezâdır.*”

Géza Dávid, Macaristan'da Balkan memleketlerine kıyasla oldukça düşük sayıda vakıf belgesi bulunmasını, Osmanlı hâkimiyetinin Macaristan'da tam olarak kök salamayıp serhat bölgesi olmasına bağlamaktadır. Dávid, *Osmanlı Macaristanı'nda Bazı Vakıflar* başlıklı tebliğinde, Budapeşte Büyükelçisi'nin kendisine yolladığı listeye göre Macaristan'da 50 civarında vakfa ait belge bulunduğunu belirtmiştir.⁵ Türkolog Balázs Sudár, Macaristan'daki câmileri konu alan eserinin giriş bölümünde, tespit ettiği 28 vakfa ait bir liste yayımlamıştır.⁶ Mehmet Emin Yılmaz'ın Slovakya ve Macaristan'daki mimarî eser-

4. Ayverdi 1/76

5. Dávid 2012: 143

6. Sudár 2014: 84-85

leri incelediği çalışmasında ise Macaristan'da kurulan 87 vakfın bulunduğu bir liste yer almaktadır.⁷

Macaristan'daki Osmanlı vakıflarına ait günümüze ulaşan vakfiyeler; Sokollu Mustafa Paşa, Sokollu Mehmed Paşa, Sadrazam Rüstem Paşa ve Fâzıl Ahmed Paşa'nın vakfiyeleridir. Bunların içinde Macaristan'la ilgili en geniş vakfiye hiç şüphesiz Budin Beylerbeyi Sokollu / Makbul / Maktûl Mustafa Paşa'ya ait olup daha önce araştırmalara konu olmuş ve hem Türk hem de Macar uzmanlar tarafından ayrıntılı olarak tetkik edilmiştir. Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi'nde yer alan bu vakfiye, ilk olarak Gyula Káldy-Nagy tarafından incelenmiş ve Mustafa Paşa'nın hayatını konu alan makalesinde özet olarak ele alınmıştır.⁸ Mehmet Emin Yılmaz ve Gökçe Günel'in *Sâhib'ül-Hayrât Makbûl (Sokollu) Mustafa Paşa* başlığıyla mimarî eserler bakımından incelediği Mustafa Paşa Vakfiyesi, Meryem Kaçan Erdoğan'ın 2016'daki *Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın Macaristan'daki Hayratı* makalesinde de ayrıntılı biçimde ele alınmıştır.⁹ Aynı yıl Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan belgeler kitabında da vakfiye günümüz Türkçesine çevrilerek Macarca tercümesiyle birlikte neşredilmiştir.¹⁰ Vakfiyeyle ilgili son yayın C. Kökel tarafından yapılmış olup, vakfiyenin transkripsiyonu ve sûreti yayımlanmıştır.¹¹

Sadrazam Fâzıl Ahmed Paşa'nın Uyvar ve civarındaki vakıfları da Josef Blaškovič'in 1978'de kaleme aldığı makalesinde neşredilmiştir.¹² Sadrazam Rüstem Paşa'nın Osmanlı coğrafyasının pek çok bölgesini kapsayan vakfiyesinde Estergon, Ístolni Belgrad ve Šimontorna'daki vakıfları İ. Aydın Yüksel tarafından¹³ ele alınmış olup benzer şekilde Sokollu Mehmed Paşa'nın vakfiyesinde Sigetvar'da bulunan eserleri de Mehmet Emin Yılmaz tarafından *Sigetvar'da Türk Mimârisi* kitabında yayımlanmıştır.¹⁴

Bu vakfiyelerin hâricinde, vakıflardaki çeşitli görevlendirmelerin yazılı olduğu defterlerden, beratlardan ve tahrir defterlerindeki kayıtlardan da Macaristan'da tesis edilen vakıfları belirlemek mümkün olmuştur.

Bu çalışmadaki en önemli kaynağımız, Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde yer alan 1197 ve 1223 numaralı iki defterdir. 2016'da arşivden aldığımız *İstanbul ve Rumeli Mahlût Hurûfât*

7. Yılmaz 2021a: 27-29

8. Káldy-Nagy 1990: 660-663

9. Bkz. Yılmaz-Günel 2016 ve Bkz. Erdoğan 2016

10. Türk-Macar 2016: 128-140

11. Kökel 2022: 3-97

12. Bkz. Blaškovič 1978

13. Bkz. Yüksel 1995

14. Yılmaz 2015: 172-173

Defteri isimli bu defterlerde; 1197 numaralı defter 226 sayfa, 1223 numaralı defter ise 273 sayfa olup her sayfada ortalama 15 vakfa ait kayıt yazılıdır. Fihristi olmayan ve mahlût (karışık) şekilde kayıtların bulunduğu defterleri tek tek okumadan başka çare olmamıştır. Öncelikle iki defterde bulunan yaklaşık 7.500 vakfa ait karışık yazılmış her kaydı okuyarak şehirlere göre fihrist oluşturduk. Defterlerden Macaristan'la ilgili olan kayıtları çıkartıp alfabetik olarak listeleyp okuyarak incelememizi tamamladık. Zor olan bu süreç bittiğinde; iki defterde Macaristan'da kaydı bulunan ve pek çoğu ilk defa belirlenen 68 vakfa ait 145 kayıt tespit edilmiştir.

Osmanlı Arşivleri'nde, vakıflarla ilgili *evkaf* kodlarıyla (C.EV ve İE.EV) tasnif edilmiş belgelerde yaptığımız araştırmada; çoğu mütevellî, imam, hatîb, müezzin vb. görevlendirmelere ait belgelerden Macaristan'daki 26 vakıf belirlenmiştir.

Yukarıda zikrettiğimiz vakfiye, defter ve belgelerden belirlenen vakıflarla birlikte; Macar Türkologlar, Lajos Fekete, Gyula Káldy-Nagy, Géza Dávid ve Balázs Sudár'ın yayınlarından da bazı vakıfları araştırmamıza ekledik.

Böylece; Macaristan'da 40 yerde kurulan 166 vakfa ait Osmanlı vakıf envanteri ortaya çıktı.

Bu vakıf kayıtları sayesinde, Macaristan'da daha önce bilinmeyen bazı câmi, türbe, mektep, sebil ve medrese gibi mimarî eserler ile bunları yaptırıp vakfeden hayır sahiplerinin isimleri belirlenmiştir. Macaristan'daki vakıfların târihlerini, yerlerini ve ilişkili olduğu mimarî eserleri içeren bir tablo hazırladık. Günümüzde Slovakya'da kalan Uyvar ve bağlı yerleri de Osmanlı Macaristanı'nın bir parçası olduğu için çalışmadan ayrı tutmadık.

Vakfiyeler ve hurûfat defterlerindeki kayıtlar sâyesinde Macaristan'da kurulan vakıflara ve bunların işlevlerine dâir pek çok yeni bilgi ortaya çıkmıştır. Günümüze ulaşmamış mimarî eserlerin yerlerinin belgelerde bazen ayrıntılı bazen de yüzeysel olarak târif edildiği görülmüştür. Örneğin, Budin'deki Hacı Ahmed Ağa Vakfı'na ait belgede, *Beç Kapısı hâricinde* denilerek vakfa ait câminin mevkisi yazılmıştır. Sokollu Mehmed Paşa Vakfiyesi'nde, Sigetvar'daki Sultan Süleyman'ın kayıp türbesi-

**MACARİSTAN'DA KURULAN OSMANLI VAKIFLARI
(ŞEHİR / SAYI LİSTESİ)**

NO	VAKFIN YERİ	VAKIF SAYISI	NO	VAKFIN YERİ	VAKIF SAYISI
1	Budin	31	21	Cankurtaran	2
2	Estergon	20	22	Ciğerdelen	2
3	Peşte	14	23	Filek	2
4	Peçuy	12	24	Hatvan	2
5	Sigetvar	6	25	Mohaç	2
6	Şikloş	6	26	Pakşa	2
7	İstolni Belgrad	5	27	Seçen	2
8	Kaniye	5	28	Şimontorna	2
9	Vaç	5	29	Barça	1
10	Göle	4	30	Canfedâ	1
11	Kopan	4	31	Doka	1
12	Uyvar	4	32	Födvar	1
13	Eğri	3	33	Hollok	1
14	Novigrad	3	34	Kovin	1
15	Segedin	3	35	Köröş	1
16	Solnok	3	36	Nitra	1
17	Şuran	3	37	Seksar	1
18	Tolna	3	38	Senmikloş	1
19	Bekiş	2	39	Vişegrad	1
20	Bobofça	2	40	Yanık	1
TOPLAM					166

nin yanında yaptırdığı câminin yeri “*Sigetvar nâm kalenin hâricinde merhûm sultân Süleyman’ın cesed-i şerifleri emânet konulan mevzide binâ olunan câmi*” denilerek belirtilmiştir. Sokollu Mustafa Paşa Vakfiyesi’nde de vakıfnâmede yazılı hemen hemen tüm eserler, çevresindeki binâlar ve binâ sahipleri belirtilerek târif edilmiştir.

Hurûfat defterlerindeki kayıtlardan bazı eserlerin bânisini tespit etmek mümkün olmuştur. Budin’deki Debbaghâne Câmiî olarak bilinen eserin bânisinin İbrâhim Çavuş olduğu, sonraları sahipsiz kalan vakfın Sokollu Mustafa Paşa tarafından alınıp câmi ve yanındaki muallimhânenin tâmir edildiği belgelerden anlaşılmaktadır.¹⁴ İstolni Belgrad’da günümüze kalıntıları ulaşan Güzelce Rüstem Paşa’ya atfedilen hamamın Sadrâzam Rüstem Paşa’ya ait olduğu belirlenmiştir.¹⁶ Solnok’ta Mahmud Bey Vakfı’na ait hurûfat kaydında; *merhûm Mahmud Bey’in binâ eylediği saat* ifâdesi yer almaktadır. Bu hurûfat kaydı, Macaristan’daki saat kulelerine ait tespit edilen tek vakıf kaydıdır. Bâninin görev yaptığı zamanı da düşündüğümüzde¹⁷, Solnok’taki bu kulenin Osmanlı coğrafyasındaki en eski saat kulesi olma ihtimali ortaya çıkmaktadır.

Hurûfat kayıtlarındaki bir diğer önemli husus da vâkıfın isminde kullanılan *merhûm* / *merhûme* ifâdeleridir. Bu ifâdeler, Mahmud Bey, Veli Bey veya Rüstem Paşa gibi birbirine karıştırılması muhtemel veya az bilinen / bilinmeyen bânilerin ilgili kaydın tutulduğu târihte hayatta olup olmadıklarını bilmemiz bakımından da önemlidir.

Macaristan’daki câmi ve medrese gibi yerlere vakfedilmiş Kur’an-ı Kerim ve başka kitaplara ait temellük kayıtları bulunmaktadır (Bkz. Ek 6-9). Budin’de Câmi-i Kebîr’de vâizlik yapan Şeyh Süleyman Efendi’nin vakfettiği üç kitap günümüze ulaşmıştır. Sokollu Mustafa Paşa’nın Debbaghâne Mahallesi’ndeki câmisine vakfettiği Kur’an-ı Kerim ile Budin ve Peşte’deki medreselerinde okutulan tefsir kitabı ve Yanık Kalesi’nin fetheden Sinan Paşa’nın oradaki câmiye vakfettiği mushaf mevcuttur. 1587’de Sigetvar’daki Sultan Süleyman Türbesi’nin yanındaki Halvetî Tekkesi’nde, Sokollu Mehmed Paşa’nın vakfettiği kitaplarla ilgili bir görevli (*hâfız-ı kütüb*) tayin edilmiştir.

15. Bkz. Ek 1: Sokollu Mustafa Paşa Vakfiyesi

16. Yüksel 1995: 250

17. Bâni, 1552-1559’da Solnok Beyi olan Mahmud Bey olmalıdır. Bkz. Dávid 2015: 22-23

MACARİSTAN'DA VAKFEDİLEN BAZI KİTAPLAR

NO	VAKFEDEN	ŞEHİR	YERİ	TEMELLÜK TÂRİHİ	ADI	KAYNAK
1	Şeyh Süleyman Efendi	Budin	Câmi-i Kebîr	---	Ebussuûd Efendi'nin <i>İrşâdü'l-akli's-selîm İlä Mezâyâ'l-kitâbi'l-kerîm</i> eseri	Leipzig, B. or. 9
2	Şeyh Süleyman Efendi	Budin	Câmi-i Kebîr	H. 20 Receb 1040 M. 22 Şubat 1631	Halvetî Şeyhi Kurd Mehmed Efendi'nin <i>Mürşidü'l-enâm</i> eseri	Leipzig, B. or. 14
3	Şeyh Süleyman Efendi	Budin	Câmi-i Kebîr	H. 1049 M. 1639- 1640	Dikgöz / Bursalı Şemseddin Ahmed bin Abdullah'ın <i>Şerh-i Merâhu'l-Ervâh</i> eseri	Leipzig, B. or. 17
4	Sokollu Mustafa Paşa	Budin	İbrâhim Çavuş / Mustafa Paşa Câmii	H. Receb 982 M. Ekim 1574	<i>Kur'an-ı Kerîm</i>	Leipzig, B. or. 007
5	Sokollu Mustafa Paşa	Budin ve Peşte	Budin ve Peşte Medresesi	---	Beyzâvî'nin <i>Envaru't Tenzil ve Esraru't Te'vil</i> isimli tefsir kitabı	Leipzig, B. or. 11
6	Sokollu Mehmed Paşa	Sigetvar	Türbe Palankası Tekke	H. 981 M. 1574	Listesi olmayan çok sayıda kitap	VGMA 572/27/20 VGMA 1223/157
7	Sinan Paşa	Yanık	Fethiye Câmii	H. 12 Muharrem 1003 M. 27 Eylül 1594	<i>Kur'an-ı Kerîm</i>	BNF, Yazmalar Bölümü, Arabe 418

Bu kayıt da tıpkı saat kulesi gibi, Macaristan'daki vakıf kütüphanelerine ait bulabildiğimiz tek kayıttır.

Macaristan'da vakıf eseri olarak inşâ edilip günümüzde hiç örneği kalmayan bir yapı türü de sebillerdir. Budin'de Sinan Bey'in ve Mustafa Paşa'nın, Gôle'de Ali Bey'in, Sigetvar'da da Mehmed Paşa'nın vakfına ait câmilerin yanında sebillerin olduğu vakıf kayıtlarında yazılıdır. Mimar Sinan'ın Budin'deki eseri olan Mustafa Paşa Câmii'nin yanındaki sebilde vazifeli Edirneli Saka Dede'nin ismi ve yevmiyesi vakfiyede belirtilmiştir. Muhtemelen Mimar Sinan'ın eseri olan bu sebil, şehre gelen yabancıların da ilgisini çekmiştir. 1587'de Budin'e gelen Roma-Germen İmparatorluğu'nun elçilik heyetinde eczacı olarak görev yapan Reinhold Lubenau, günlüklerinde bu sebilden şöyle bahseder:¹⁸

“Câminin yanında mermerden yapılmış bir su haznesi var ve etrafı ahşap bir kafesle çevrili. Buradan Tanrı rızası için herkese su dağıtılıyor. Su dolu iki fıçının içine yaz ve kış her gün buz konuyor ve yanı başında da birçok kupa ve testi bulunuyor. Su içmek isteyen herkes buradan su alabiliyor. Bir adam sürekli fıçılara su doldurmakla görevlendirilmiş. Bizim gruptan birkaç kişi meraklarına yenilerek bu buzlu sudan içtiler, fakat Türkler gibi buzlu su içmeye alışık olmadıklarından, çok kötü hastalandılar. Bu suyu deriden yapılmış tulumlara dolduran sucular, kentte sokak sokak dolaşarak isteyene Tanrı rızası için su veriyorlar. Büyük beyler hayattayken böyle bir hizmet verecek bir vakıf kuruyorlar.”

Hurûfat defterlerindeki kayıtlarda, vakıfların işleyişleriyle ilgili bilgi sahibi olmak mümkündür. Vakfı zarara uğratanlara veya işini düzgün yapmayanlara kadı tarafından müdahale edildiğine dâir örnekler bulunmaktadır. 1592'de Peşte'deki Ali Paşa Vakfı'nın mütevellisi ile nâzırı, *kendü hevâlarından olmağla zaaf gelüb* durumda oldukları tespit edilince görevden azledilip yerine başka kişiler atanmıştır. İskender Bey'in Sigetvar ve Şikloş'taki vakıflarının zimmetine *bir-kaç yüz kuruş* para geçiren mütevellisi ile Novigrad'daki Sultan Süleyman Câmii'nin Kur'an-ı Kerim'i hatâlı okuyan imamı da kadı tarafından görevden alınmıştır.

18. Reinhold Lubenau *Seyahatnamesi* (2016) Çev. Türkiş Noyan, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2. Baskı, s.108

**MACARİSTAN’DA
OSMANLI KADIN VAKIFLARI**

NO	VAKFIN YERİ	VAKFIN ADI	TÂRİH	VAKIFLA İLİŞKİLİ MİMARÎ YAPI
1	Budin	Âmine Hâtun Vakfı	1592	Bilinmiyor
2	Budin	Sâlihâ Hâtun Vakfı	1592	Bilinmiyor
3	Ciğerdelen	Amihân Hâtun Vakfı	1665	Ciğerdelen Câmii ve değirmen
4	Eğri	Safiye Sultan Vakfı	1634	Fethiye Câmii ve hamam
5	Estergon	Bacı Hâtun Vakfı	1591	Bilinmiyor
6	Estergon	Nefise Hâtun Vakfı	1591	Bilinmiyor
7	Peçuy	Neriman Hâtun Vakfı	1592	Şaban Kethüdâ Mektebi
8	Şikloş	Fatma Hâtun Vakfı	1587	Bilinmiyor
9	Tolna	Şâhdâne Hâtun Vakfı	1587	Değirmen
10	Vaç	Hanım Sultan Vakfı	1570	Câmi ve 18 dükkân

Vakfiyelerde ve hurûfat defterlerindeki kayıtlarda vakıf görevlilerinin çeşitliliği ve yevmiyelerinin ayrıntılı olarak yazılması hem kültür târihi hem de iktisat târihi için önemli bilgiler sunmaktadır. Belgelerde yazılı Macaristan’daki vakıf kurumlarında görevliler şöyledir: *imam, hatîb, kayyım, müezzin, kâtib, mahfel, sermahfel, meremmetçi, muallim, müderris, muarriş, mütevellî, nâzır, noktacı, saatçi, saka, sirâcî, halife, ferrâş, bevîb, câbî, cüzhân, devirhân ve tesbihhân*. Belgelerde geçen bu ve benzeri terimler için faydalı olacağını düşünerek, kitabın sonuna *Bazı Vakıf Terimleri* başlığıyla küçük bir sözlük ekledik.

Osmanlı coğrafyasının hemen her tarafında olduğu gibi Macaristan’da da vakıf kuran kadınlara ait belgeler bulunmaktadır. Eğri’de III. Mehmed’in annesi Safiye Sultan, fetihten sonra kaledeki câminin tâmirini üstlenmiş ve câmiye gelir getirmesi

için bir hamam inşa ettirmiştir. Bu hamamın kalıntıları günümüze ulaşmıştır. Vaç'ta da Hanım Sultan, Eğri'deki Safiye Sultan gibi câmi yaptırıp, câminin giderleri için 18 dükkânını vakfetmiştir. 1665'de Amihân Hâtun, köydeki değirmeninini gelinini Ciğerdelen'deki câminin giderleri için vakfetmiştir. Bunların dışında, Budin'de Âmine Hâtun ile Sâlihâ Hâtun'un, Estergon'da Bacı Hâtun ile Nefise Hâtun'un, Peçuy'da Neriman Hâtun'un ve Şikloş'da Fatma Hâtun'un Kur'an-ı Kerim tilâvetiyle ilgili vakıfları bulunuyordu.

Yer adlarında, Osmanlı kaynaklarında geçen Türkçe telaffuza uygun imlâyı kullanmayı tercih ettik. Kolaylık olması bakımından bu isimleri çalışmanın başında ayrı bir tablo olarak ekledik.

Hicrî tarihten milâdî târihe çevirmede Türk Tarih Kurumu'nun internet sayfasında bulunan *Tarih Çevirme Kılavuzu*'nu kullandık.¹⁹

Bu çalışmada, Macaristan'da kurulan Osmanlı vakıflarından belgelerle tespit edilenlere ait bir envanter hazırladık. Bu sebeple; vakıf belgelerinde bahsedilen câmi, mescid, mektep, hamam gibi eserlerin tarihçeleri, mimarî özellikleri, bânileri, günümüzdeki durumları gibi konularda ayrıntıya girmeden sadece hangi şehirde hangi vakfın kurulduğu bilgilerini kaleme aldık. Kitabın sonundaki ekler bölümünde bazı vakfiye ve belgeleri göreceksiniz. Macaristan'ın tamamında vakıfları olan Sokollu Mustafa Paşa'nın vakfiyesini metin ve suret olarak ekledik. Vakfiyeden sonra da hurûfat defterlerinden bazı kayıtlar, vakıf kitaplarının temellük sayfaları ve Osmanlı arşivinden aldığımız diğer belgelerden oluşan bir seçme hazırladık. Çalışmamızın Osmanlı Macaristanı ile ilgili yapılacak araştırmalar için faydalı olmasını umuyoruz.

19. ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu/

MACARİSTAN'DAKİ OSMANLI VAKIFLARI - I

NO	VAKFIN YERİ	VAKFIN ADI	TÂRİH	VAKIFLA İLİŞKİLİ MİMARİ YAPI
1	Barça	Hüseyin Bey Vakfı	1587	Hüseyin Bey Câmii
2	Bekiş	Mehmet Bey Vakfı	1587	Mehmed Bey Câmii
3	Bekiş	Mustafa Paşa Vakfı	1579	4 Değirmen
4	Bobofça	Muallimhâne Vakfı	1592	Yahya Muallimhânesi
5	Bobofça	İskender Bey Vakfı	1579	İskender Bey Câmii, hamamı ve üç dükkân
6	Budin	Ahmed Paşa Vakfı	1670	Paşa Câmii
7	Budin	Ali Bey Vakfı	1580	Csepel yakınlarındaki Kral János Sarayı
8	Budin	Ali bin Abdullah Vakfı	1592	Ilca Mescidi
9	Budin	Ali Paşa Vakfı	1781	Bilinmiyor
10	Budin	Âmine Hâtun Vakfı	1592	Bilinmiyor
11	Budin	Bâli Paşa Vakfı	1591	Bâli Paşa Medresesi
12	Budin	Defterdâr Ahmed Çelebi Vakfı	1591	Defterdâr Ahmed Çelebi Mescidi
13	Budin	Gül Baba Tekkesi Vakfı	1580	Gül Baba Tekkesi
14	Budin	Hacı Ahmed Ağa Vakfı	1670	Beç Kapısı hâricinde Hacı Ahmed Ağa Câmii
15	Budin	Hacı İlyas Vakfı	1591	Hacı İlyas Mescidi
16	Budin	Hakır Sinan Vakfı	1587	Bilinmiyor
17	Budin	Hasan Bölükbaşı Vakfı	1592	Bilinmiyor
18	Budin	Hızır Baba Tekkesi Vakfı	1663	Hızır Baba Tekkesi
19	Budin	Hüseyin Bey Vakfı	1587	Hüseyin Bey Câmii
20	Budin	Hüsrev Kethüdâ Vakfı	1676	Bilinmiyor
21	Budin	Hüsrev Paşa Vakfı	1546	İki değirmen
22	Budin	İbrâhim Ağa Vakfı	1673	Varoş'ta İbrâhim Ağa Câmii
23	Budin	İbrâhim Çavuş Vakfı	1579	Debbağhâne Mahallesi'nde câmi
24	Budin	İvaz Çavuş Vakfı	1592	Mustafa Ağa Mahallesi'nde hamam
25	Budin	Keyvan Çavuş Vakfı	1592	Bilinmiyor

MACARİSTAN'DAKİ OSMANLI VAKIFLARI - II

NO	VAKFIN YERİ	VAKFIN ADI	TÂRİH	VAKIFLA İLİŞKİLİ MİMARİ YAPI
26	Budin	Kurd Çelebi Vakfı	1587	Kurd Çelebi Mescidi
27	Budin	Mustafa Paşa Vakfı	1579	Bkz. Mustafa Paşa Vakfı (Budin Başlığı)
28	Budin	Osman Bey Vakfı	1591	Osman Bey Câmii
29	Budin	Rüstem Paşa Mahallesi Hamamı	1591	Hamam
30	Budin	Rüstem Paşa Vakfı	1591	Rüstem Paşa Câmii ve Zâviyesi
31	Budin	Sâlihâ Hâtun Vakfı	1592	Bilinmiyor
32	Budin	Sinan Bey Vakfı	1587	Sinan Bey Sebilhânesi ve Muallimhânesi
33	Budin	Sultan Süleyman Câmii Vakfı	1570	Sultan Süleyman Câmii
34	Budin	Şeyh Süleyman Efendi Vakfı	1631	Câmi-i Kebir
35	Budin	Toygun Paşa Vakfı	1592	Toygun Paşa Câmii
36	Budin	Zâviye Vakfı	1546	İsmi bilinmeyen zâviye ve değirmen
37	Canfedâ	Mustafa Paşa Vakfı	1579	Beş değirmen
38	Cankurtaran	Câmi-i Şerif Vakfı	1592	Câmi
39	Cankurtaran	Mustafa Paşa Vakfı	1579	Mustafa Paşa Kervansarayı
40	Ciğerdelen	Amihân Hâtun Vakfı	1665	Ciğerdelen Câmii ve değirmen
41	Ciğerdelen	Câmi-i Şerif Vakfı	1591	Ciğerdelen Câmii
42	Doka	Mustafa Paşa Vakfı	1579	Mustafa Paşa Kervansarayı
43	Eğri	Safiye Sultan Vakfı	1634	Fethiye Câmii ve hamam ?
44	Eğri	Mahalle Mescidi Vakfı	1667	Vaiz Hacı Hasan Efendi Mahallesi Mescidi / Câmii
45	Eğri	Memi Ağa Vakfı	1668	Memi Ağa Câmii
46	Estergon	Abdi Bey Vakfı	1591	Abdi Bey Muallimhânesi
47	Estergon	Abdurrahman Ağa Vakfı	1591	Abdurrahman Ağa Câmii
48	Estergon	Ali Çavuş Vakfı	1592	Nahiyede Ali Çavuş Câmii
49	Estergon	Bacı Hâtun Vakfı	1591	Bilinmiyor
50	Estergon	Hacı Bazalyan Vakfı	1591	Küçük Varoş'ta Hacı Bazalyan Mektebi

MACARİSTAN'DAKİ OSMANLI VAKIFLARI - III

NO	VAKFIN YERİ	VAKFIN ADI	TÂRİH	VAKIFLA İLİŞKİLİ MİMARİ YAPI
51	Estergon	Hasan bin Piyâle Vakfı	1591	Abdi Bey Muallimhânesi
52	Estergon	Hızır Vakfı	1591	Bilinmiyor
53	Estergon	Hüseyin Bey Vakfı	1587	Bilinmiyor
54	Estergon	Mahkeme Câmii Vakfı	1663	Mahkeme Câmii
55	Estergon	Mahmud Bey Vakfı	1570	Mahmud Bey Mektebi
56	Estergon	Mûsâ Ağa Vakfı	1591	Varoş'ta Sultan Süleyman Câmii
57	Estergon	Mustafa Paşa Vakfı	1579	Büyük Varoş'ta Mustafa Paşa Hamamı
58	Estergon	Nefise Hâtun Vakfı	1591	Bilinmiyor
59	Estergon	Öziçeli Hacı İbrahim Vakfı	1663	Öziçeli Hacı İbrahim Câmii
60	Estergon	Sadrâzam Rüstem Paşa Vakfı	1544	Câmi, mescid, mektep, çifte hamam, muallimhâne
61	Estergon	Sultan Süleyman Câmii Vakfı	1591	Varoş'ta Sultan Süleyman Câmii
62	Estergon	Şâban Ağa Vakfı	1570	Mescid, değirmenler, dükkânlar
63	Estergon	Şirmed Vakfı	1591	Varoş'ta Sultan Süleyman Câmii
64	Estergon	Veli Bey Vakfı	1547	Câmi ve dükkânlar
65	Estergon	Zâim Hasan Vakfı	1592	Büyük Varoş'ta Zâim Hasan Câmii
66	Filek	Hamza Bey Vakfı	1587	Hamza Bey Câmii
67	Filek	Mustafa Paşa Vakfı	1587	Mustafa Paşa Mescidi, evler ve değirmen
68	Födvar	Mustafa Paşa Vakfı	1579	Mustafa Paşa Mescidi (Hz. Ali'nin rûhu için), kervansarayı ve 6 dükkân
69	Göle	Ali Bey Vakfı	1591	Ali Bey Câmii ve sebili
70	Göle	Hacı Sinan Vakfı	1587	Hacı Sinan Câmii
71	Göle	Mustafa Paşa Vakfı	1579	Üç değirmen
72	Göle	Süleyman Han Câmii Vakfı	1665	Süleyman Han Câmii
73	Hatvan	Mustafa Paşa Vakfı	1579	Hamam, değirmen ve dört dükkân
74	Hatvan	Veli Bey Vakfı	1587	Veli Bey Câmii
75	Hollok	Palanka Mescidi / Câmii Vakfı	1681	Câmi

MACARİSTAN'DAKİ OSMANLI VAKIFLARI - IV

NO	VAKFIN YERİ	VAKFIN ADI	TÂRİH	VAKIFLA İLİŞKİLİ MİMARİ YAPI
76	İstolni Belgrad	Bektaşî Tekkesi Vakfı	1570	Bektaşî Tekkesi ve iki değirmen
77	İstolni Belgrad	Küçük Hacı Vakfı	1592	Küçük Hacı Muallimhânesi
78	İstolni Belgrad	Memi Ağa Vakfı	1592	Memi Ağa Câmii
79	İstolni Belgrad	Mustafa Paşa Vakfı	1579	Mustafa Paşa Câmii, mescid, hamam, dükkân ve iki değirmen
80	İstolni Belgrad	Sadrâzam Rüstem Paşa Vakfı	1544	Çifte Hamam
81	Kaniye	Câmi-i Hassa Vakfı	1675	Câmi-i Hassa
82	Kaniye	Hacı Hüseyin Vakfı	1673	Hacı Hüseyin Câmii
83	Kaniye	Kara Hasan Ağa Vakfı	1676	Kara Hasan Ağa Câmii
84	Kaniye	Kule Câmii Vakfı	1676	Kule / Kulla Câmii
85	Kaniye	Yekçeşm Mahmud Ağa Vakfı	1667	Câmi-i Hassa
86	Kopan	Mustafa Paşa Vakfı	1579	Mustafa Paşa Hamamı, sekiz dükkân ve dört değirmen
87	Kopan	Sinan Ağa Vakfı	1587	Sinan Ağa Câmii
88	Kopan	Sultan Süleyman Câmii Vakfı	1676	Sultan Süleyman Câmii
89	Kopan	Zâim Sinan Vakfı	1587	Zâim Sinan Câmii
90	Kovin	Mustafa Paşa Vakfı	1579	Mustafa Paşa Hamamı ve üç dükkân
91	Köröş	Hacı Abdi Vakfı	1587	El-Hac Abdi Câmii
92	Mohaç	Kâsım Bey Vakfı	1546	Csákfalva Karyesi
93	Mohaç	Mustafa Paşa Vakfı	1587	Mustafa Paşa Kervansarayı, hamamı, sekiz dükkân, ev ve değirmen
94	Nitra	Fâzıl Ahmed Paşa Vakfı	1665	Değirmen
95	Novigrad	Mustafa Paşa Vakfı	1579	Mustafa Paşa Câmii ve hamamı
96	Novigrad	Sultan Süleyman Câmii Vakfı	1587	Sultan Süleyman Câmii
97	Novigrad	Şâban Bey Vakfı	1570	Şâban Bey Mescidi, mektebi ve evler
98	Pakşa	Hâce Câmii Vakfı	1592	Hâce Câmii
99	Pakşa	Mustafa Paşa Vakfı	1579	Mustafa Paşa Kervansarayı
100	Peçuy	Câmi-i Hassa Vakfı	1674	Câmi-i Hassa

MACARİSTAN'DAKİ OSMANLI VAKIFLARI - V

NO	VAKFIN YERİ	VAKFIN ADI	TÂRİH	VAKIFLA İLİŞKİLİ MİMARİ YAPI
101	Peçuy	Droman Ali Vakfı	1592	Bilinmiyor
102	Peçuy	Hasan Ağa Vakfı	1592	Ferhad Bey Câmii
103	Peçuy	Kasaba Câmii Vakfı	1591	... Kasaba Câmii
104	Peçuy	Kâsım Paşa Vakfı	1581	Kâsım Paşa Câmii ve mescidi
105	Peçuy	Mustafa Paşa Vakfı	1579	Debbağhâne, değirmen, evler ve dükkânlar
106	Peçuy	Mustafa Voyvoda Bey Vakfı	1587	Bilinmiyor
107	Peçuy	Nasuh Bey Vakfı	1579	İki dükkân
108	Peçuy	Neriman Hâtun Vakfı	1592	Şaban Kethüdâ Mektebi
109	Peçuy	Şaban Kethüdâ Vakfı	1591	Şaban Kethüdâ Mektebi ve Muallimhânesi
110	Peçuy	Tiryâki Hasan Paşa Vakfı	1611	Tiryâki Hasan Paşa Medresesi ve Türbesi
111	Peçuy	Yakovalı Hasan Paşa Vakfı	1663	Mevlevihâne
112	Peşte	Ali Paşa Vakfı	1592	Ali Paşa Muallimhânesi
113	Peşte	Bâli Bey Vakfı	1587	Bilinmiyor
114	Peşte	Derviş Bey Vakfı	1591	Derviş Bey Mescidi ve Zâviyesi
115	Peşte	Derviş Sipahi Vakfı	1592	Derviş Sipâhi Mescidi
116	Peşte	Gül Baba Tekkesi Vakfı	1580	Değirmen, Bkz. Gül Baba Tekkesi Vakfı (Budin Başlığı)
117	Peşte	Hacı Hasan Vakfı	1591	Câmi-i Kebîr
118	Peşte	Hamza Bey Vakfı	1591	Bilinmiyor
119	Peşte	Hamza Çavuş Vakfı	1587	Hamza Çavuş Mektebi
120	Peşte	Mustafa Bey Vakfı	1587	Bilinmiyor
121	Peşte	Mustafa Paşa Vakfı	1579	Câmi, Medrese, Muallimhâne, Çifte Hamam, Kervansaray, Dükkânlar, Otlukhâne
122	Peşte	Recep Ağa Vakfı	1592	Recep Ağa Mescidi
123	Peşte	Sinan Bey Vakfı	1591	Sinan Bey Câmii
124	Peşte	Sultan Süleyman Câmii Vakfı	1570	Budin'deki câmiye vakfedilen dükkânlar ve evler
125	Peşte	Zâviye Vakfı	1546	İsmi bilinmeyen zâviye ve değirmen

MACARİSTAN'DAKİ OSMANLI VAKIFLARI - VI

NO	VAKFIN YERİ	VAKFIN ADI	TÂRİH	VAKIFLA İLİŞKİLİ MİMARİ YAPI
126	Seçen	Murad bin Mustafa Vakfı	1592	Murad bin Mustafa Mescidi
127	Seçen	Mustafa Paşa Vakfı	1579	Hamam ve dört değirmen
128	Segedin	Hüsrev Bey Vakfı	1591	Hüsrev Bey Mescidi
129	Segedin	Mustafa Paşa Vakfı	1579	Mustafa Paşa Hamamı
130	Segedin	Sultan Süleyman Câmii Vakfı	1679	Sultan Süleyman Câmii
131	Seksar	Sultan Süleyman Câmii Vakfı	1587	Sultan Süleyman Câmii
132	Senmikloş	Şehsuvar Paşa Vakfı	1591	Şehsuvar Paşa Câmii
133	Sigetvar	Ali Paşa Vakfı	1579	Müezzinzâde Ali Paşa Câmii, türbesi ve değirmen
134	Sigetvar	İskender Bey Vakfı	1591	İskender Bey Mescidi, mektebi, hamamı, muallimhânesi, kervansarayı, debbaghânesi ve bir dükkân
135	Sigetvar	İsmâil Bey Vakfı	1587	Türbe-i Şerif Kasabası'nda İsmâil Bey Muallimhânesi
136	Sigetvar	Memi Şah Kethüdâ Vakfı	1579	Bilinmiyor
137	Sigetvar	Mustafa Paşa Vakfı	1579	Mustafa Paşa Hamamı, Kervansarayı ve 12 dükkân
138	Sigetvar	Sokollu Mehmed Paşa Vakfı	1574	Câmi, türbe, tekke, sebil, buzhâne, abdestlik
139	Solnok	Bektaş Paşa Vakfı	1601	Bektaş Paşa Câmii
140	Solnok	Mahmud Bey Vakfı	1587	Mahmud Bey Câmii ve Saat Kulesi
141	Solnok	Mustafa Paşa Vakfı	1579	İki değirmen
142	Şikloş	Fatma Hâtun Vakfı	1587	Bilinmiyor
143	Şikloş	Hasan Ağa Vakfı	1592	Bilinmiyor
144	Şikloş	Hızır Ağa Vakfı	1587	Hızır Ağa Mescidi
145	Şikloş	İskender Bey Vakfı	1591	Bilinmiyor
146	Şikloş	Mustafa Ağa Vakfı	1587	Sultan Süleyman Câmii
147	Şikloş	Sultan Süleyman Câmii Vakfı	1679	Sultan Süleyman Câmii
148	Şimontorna	Mustafa Paşa Vakfı	1579	Mustafa Paşa Hamamı ve iki değirmen
149	Şimontorna	Sadrâzam Rüstem Paşa Vakfı	1544	10 değirmen

MACARİSTAN'DAKİ OSMANLI VAKIFLARI - VII

NO	VAKFIN YERİ	VAKFIN ADI	TÂRİH	VAKIFLA İLİŞKİLİ MİMARİ YAPI
150	Şuran	Fâzıl Ahmed Paşa Vakfı	1665	Değirmen
151	Şuran	Küçük Mehmed Paşa Vakfı	1669	Câmi
152	Şuran	Şâban Ağa Vakfı	1587	Değirmen
153	Tolna	Hüsrev Voyvoda Vakfı	1587	Hüsrev Voyvoda Mektebi
154	Tolna	Şâhdâne Hâtun Vakfı	1587	Değirmen
155	Tolna	Mustafa Paşa Vakfı	1579	Mustafa Paşa Hamamı, kervansaray ve dört değirmen
156	Uyvar	Câmi-i Sultâni-i Kebir Vakfı	1663	Câmi-i Sultâni-i Kebir
157	Uyvar	Câmi-i Sultâni-i Sagir Vakfı	1663	Câmi-i Sultâni-i Sagir
158	Uyvar	Fâzıl Ahmed Paşa Vakfı	1665	Fâzıl Ahmed Paşa Câmi
159	Uyvar	Mahalle Mescidi ve Mektebi	1665	Mahalle Mescidi ve Mektebi
160	Vaç	Gül Baba Tekkesi Vakfı	1580	Değirmen, ev ve çiftlik, Bkz. Gül Baba Tekkesi Vakfı (Budın Başlığı)
161	Vaç	Hanım Sultan Vakfı	1570	Câmi ve 18 dükkân
162	Vaç	Hasan Voyvoda Vakfı	1570	Hasan Voyvoda Mescidi ve beş dükkân
163	Vaç	Kâsım Bey Vakfı	1570	Kâsım Bey Mescidi, evler ve dükkânlar
164	Vaç	Mustafa Paşa Vakfı	1579	Kervansaray ve beş dükkân
165	Vişegrad	Gül Baba Tekkesi Vakfı	1580	Harap kilise, Bkz. Gül Baba Tekkesi Vakfı (Budın Başlığı)
166	Yanık	Sinan Paşa Vakfı	1594	Câmi-i Kebir

BARÇA

Hüseyin Bey Vakfı

Gırıjgal'a bağlı Barça'daki Hüseyin Bey Câmii'nde, imam, hatib, sermahfil ve Yâsin-i Şerîf tilâvetiyle ilgili görevlinin yevmiyelerine ait 1587 târihli hurûfat kaydı bulunmaktadır.¹

Belge:

- *Gırıjgal Kazâsı'na tâbi Barça Bayır'da (?) Hüseyin Bey Câmii Şerîfi'nde yevmî dört akçe ile hatib ve sermahfil ve yevmî dört akçe ile imam ve yevmî iki akçe ile bir Yâsin-i Şerîf tilâvet etmeye Haydar mahall olduğun kadısı arz etdükde sadaka buyruldu. VGMA 1223/14*

¹. VGMA 1223/14, H. 18
Rebiülâhir 995 / M. 28 Mart 1587

BEKİŞ

Mehmed Bey Vakfı

Göle Kalesi'nin kuzeybatısında yer alan Bekiş Parkanı'ndaki Mehmed Bey Câmii'ndeki vazifelere ait 1587 târihli üç ayrı hurûfat kaydı bulunmaktadır. Câmide, 10 akçe yevmiye ile imam, hatîb ve sermahfil olarak Muslihuddin görevlendirilmiştir.²

Belgeler:

- *Parkan-ı Bekiş'de Mehmed Bey Câmii'nde münâvebe ile iki kimesne müezzin, kayyım ve vakkâd lâzım olub Hürrem her vechile lââyk olduğu yevmî beş akçe ile zikr olunan üzere berât sadaka olunmak ricâsına kadısı arzıyla sadaka buyruldu. VGMA 1223/76, Bkz. Ek 10*
- *Parkan-ı Bekiş'de Mehmed Bey Câmii'nde alâ-tarîk-i münâvebe iki kimesne yevmî beş akçe ile müezzin ve kayyım ve vakkâd lâzım olmağın yevmî beş akçe ile Hasan lââyk olub zikr olunan tarîk üzere berât inâyet olunmak ricâsına kadısı arz eyledikte sadaka buyruldu. VGMA 1223/76*
- *Parkan-ı Bekiş'te Mehmed Bey Câmii Şerîfi'nde yevmî on iki akçe ile imam ve hatîb ve sermahfil olmağa Muslihuddin her vechile layıktır deyu kadısına arz ettükde sadaka buyruldu. VGMA 1223/77*

Mustafa Paşa Vakfı

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın 1579 târihli vakfiyesinde; Göle'ye bağı Bekiş nahiyesi köyünde³ Köröş Nehri üzerinde 3 çarklı değirmenini, Bekiş yakınlarındaki Kerçen Laslu diye bilinen 2 çarklı değirmenini ve Bekiş varoşunda 8 çarklı 2 değirmenini ve arsasını vakfettiğı kayıtlıdır.⁴

Belge:

- *Vakfiye için Bkz. Ek 1*

2. VGMA 1223/76 ve 77'de 2 ayrı kayıt, H. 24 Cemâziyelevvel 995 / M. 2 Mayıs 1587

3. Bekiş nahiyesine bağı köyün ismi okunamamıştır.

4. Yılmaz-Günel 2016: 234-235, TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1

BOBOFÇA

Muallimhâne Vakfı

Bobofça'da Muallimhâne Vakfı'ndaki müteveli görevlendirilmesiyle ilgili H. 1000 / M. 1592 târihli hurûfat kaydı bulunmaktadır. Vakfın mütevellisi olarak Hacı Receb'in görevlendirildiği yazılıdır.⁵

Belge:

- *Belgrad (?) kazâsına tâbi Bobofça nâm kalâda merhûm Yahya Muallimhânesi'nin evkâfına yevmî dört akçe ile müteveli olmağa Hacı Receb mahaldir deyu kadısı arz ettükde sadaka buyruldu. VGMA 1197/96, Bkz. Ek 20*

İskender Bey Vakfı

1579 târihli tahrirde, Sigetvar Beyi İskender Bey'in Bobofça Parkanı'ndaki câmisine bir hamam ve üç dükkân vakfettiği kaydedilmiştir. Vâkıf, 1564'te Peçuy Beyliği'ne ardından 12 Eylül 1566'da Sigetvar Beyliği'ne atanmıştır. İskender Bey, 25 Haziran 1571'den önce vefât etmiştir.⁶ İskender Bey'in Şikloş'ta ve Sigetvar'da da vakfı bulunuyordu.⁷ Evliyâ Çelebi, bânîsini belirtmeden Bobofça'da bir câmi, bir han ve bir hamam bulunduğunu belirtmiştir.⁸ Seyyâhın bahsettiği bu eserlerden, câmi ve hamamın bânîsi İskender Bey olmalıdır.

5. VGMA 1197/96, 19 Rebiülevvel 1000 / 4 Ocak 1592

6. Sudâr 2014: 146, Dâvid 2005: 278-280, Evliyâ Çelebi 6/664

7. Bkz. Şikloş ve Sigetvar başlıkları

8. Evliyâ Çelebi 6/675

BUDİN

Ahmed Paşa Vakfı

Budin'deki Paşa Câmii'nde, Ahmed Paşa Vakfı'ndan sabah namazından sonra 2 akçe yevmiye ile bir cüz okuyan Hasan Halife'nin beratının yenilenmesine ait Budin Kadısı'nın 1670 târihli arzı bulunmaktadır.⁹

Belge:

- ...medîne-i Budin'de Paşa Câmii'nde merhûm Ahmed Paşa Vakfı'ndan bâdessalâtül fecr yevmî iki akçe vazife ile bir cüz -i şerîf tilâvet eden Hasan Halife'nin beratı muhterik olmağın... BOA İE.EV. 9/1071

Ali Bey Vakfı

Budin'e bağlı Csepel Köyü yakınlarındaki Kral János Sarayı'nın, 1580'de 200 akçe gelire Ali Bey Vakfı'nın mülkiyetinde olduğu kayıtlıdır.¹⁰

Ali bin Abdullah (Ilıca Mescidi) Vakfı

Budin'de Ali bin Abdullah'ın yaptırdığı Ilıca Mescidi'nde, iki akçe yevmiye ile sabah namazından sonra Yâsin Sûresi okuyan Ahmed'e berat verilmesine dâir 1592 târihli hurûfat kaydı bulunmaktadır.¹¹

Belge:

- Budin'de Ali bin Abdullah nâm sâhib sâhib-i hayır Ilıca Mescidi'nde yevmî iki akçe ile bâdessalât'ül-fecr Sûre-i Yâsin tilâvet etmeğe şart ettiği Ahmed bî-berât olub berât-ı şerîf ricâsına kadısı Sadık dâîleri arz ettikde sadaka buyruldu. VGMA 1197/222

9. BOA İE.EV. 9/1071, H. 1 Receb 1081 / M. 14 Kasım 1670

10. Kaldy-Nagy 1985: 183

11. VGMA 1197/222, H. 20 Şâban 1000 / M. 1 Haziran 1592

Ali Paşa Vakfı

Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi'nde, Budin Beylerbeyi Ali Paşa'nın vakfiyesinin bulunduğu kayıtlı olsa da sayısal görüntüsü olmadığı için incelenememiştir.¹²

Âmine Hâtun Vakfı

Budin'de Âmine Hâtun Vakfı'ndan 2 akçe yevmiye ile bir cüz Kur'an-ı Kerim okuyan Mehmed bin Hüseyin'in yerine kardeşi Hüseyin görevlendirilmiştir.¹³

Belge:

- *Budin'de Âmine Hâtun Vakfı'ndan yevmi iki akçe ile mekân -ı gayrı mâiyyetinde Kur'an-ı Azîm'den bir cüz-i şerîf tilâvet iden Mehmed bin Hüseyin karındaşı Hüseyin'e olmak üzere ihtiyâriyle fâriğ olub berât-ı şerîf ricâsına kadısı Sıddık dâileri arz etmeğin buyruldu. VGMA 1197/222, Bkz. Ek 21*

Bâli Paşa Vakfı

Hurûfat defterlerinde, Budin'deki merhûm Bâli Paşa Vakfı'yla ilgili 1591 ve 1592 târihli dört kayıt bulunmaktadır. Bu kayıtlara göre, 7 akçe yevmiye ile vakıfta müteveli olan Hüseyin'in vakıf malından haksız kazanç sağladığı ortaya çıktığından yerine Seyyid İbrâhim görevlendirilmiştir. Eskiden Peçuy Kadısı olan Mahmud Efendi, görevin tekrar Seyyid İbrâhim'e verilmesi için Budin Kadısı'na müracaat etmiş, Kadı da bu durumu onaylamıştır.¹⁴ 3 ay sonrasına ait ikinci kayıta; bu sefer Hüseyin bin Mehmed'in (muhtemelen bir önceki kişi) tekrar görevlendirilmesine karar verilmiştir.¹⁵ Ertesi güne ait üçüncü kayıta ise müteveli Hüseyin bin Mehmed görevden alınarak yerine 7 akçe yevmiye ile Receb bin Ali'nin ataması yapılmıştır. Bu kayıta, vakfın Bâli Paşa Medresesi olduğu yazılıdır.¹⁶ Bir ay sonra ise daha önce görevden alınan Hüseyin'in muhasebesinin görüldüğü, vakıf malını haksız bir şekilde kullandığının ortaya çıktığı bildirilip Seyyid İbrâhim'in tayininin uygun olduğu yazılmıştır.¹⁷ Vâkıf, Yahyâ Paşa'nın

- 12.** BOA'da, vakfiyenin rulo hâlinde olduğu için çekimi yapılmadığı notu bulunmaktadır. Arşiv sayfasında, târih olarak M. 1781 yazılıdır. Bu târih, Budin'in kayından yaklaşık bir asır sonrasına ait bir zaman olup muhtemelen vakfiyenin yeniden yazıldığı yıldır. Hem Budin'de Beylerbeyliği yapan dört ayrı Ali Paşa (Hadım, Damad / Kalaylıkoz, Kadızâde, Suyolcu) bulunduğundan hem de vakfiyenin tanzim târihi bilinmediğinden vâkıf belirlenememiştir. (BOA, TS.MA.e 852/37, H. 29 Zilkâde 1195 / M. 16 Kasım 1781)
- 13.** VGMA 1197/222, H. 20 Şâban 1000 / M. 1 Haziran 1592
- 14.** VGMA 1197/21, H. 13 Zilkâde 999 / M. 2 Eylül 1591
- 15.** VGMA 1197/86, H. 5 Rebiülevvel 1000 / M. 21 Aralık 1591
- 16.** VGMA 1197/87, H. 6 Rebiülevvel 1000 / M. 22 Aralık 1591
- 17.** VGMA 1197/108, H. 8 Rebiülâhir 1000 / M. 23 Ocak 1592

Budin'de Gül Baba Türbesi (2024)

oğlu Budin'in ikinci Beylerbeyi (görevi 1542-1543) Bâli Paşa olmalıdır.¹⁸

Belgeler:

- Budin'de Bâli Paşa Evkâfı'na yevmî yedi akçe ile sâbika mütevellî olan Hüseyin evkâfı mezbûre-i harab edip mal-ı vakıfdan külli ekl-ü bel zuhûr etmeğin ref olunub yerine Seyyid İbrâhim'e verilip berât-ı şerîf ile mutasarrıf iken sâbika Peçuy Kazâsı'ndan munfasıl Mahmud Efendi arz etmeğin tevliyet geru mezkûr İbrâhim olmak ricâsına kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/21
- Budin'de merhûm Bâli Paşa Medresesi'nin Evkâfı'na yevmî yedi akçe ile mütevellî olan Hüseyin bin Mehmed'in azli icâb eder hâli yok iken İbrâhim nâm kimesne berât ettirib geru Hüseyin'e olmak ricâsına kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/86
- Budin'de merhûm Bâli Paşa Medresesi'nin yevmî yedi akçe ile mütevellî olan Hüseyin bin Mehmed fârîğ olup yerine Receb bin Ali mahall olup istidayı inâyet etdikde buyruldu. VGMA 1197/87, Bkz. Ek 22
- Budin'de merhûm Bâli Paşa [Evkâfı'nda] mütevellî olan Hüseyin'in muhâsebesi görölüb malı vakfı ekl-ü bel ettiği zuhûr etmeğin yerine Es-Seyyid İbrâhim tevcih olunub bir tarikle yerine berât etdirub geru mezbûr Es-Seyyid İbrâhim mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/108

Defterdâr Ahmed Çelebi Vakfı

Budin'de merhûm Defterdâr Ahmed Çelebi Mescidi'nde 10 akçe yevmiye ile imam olan Ahmed küffâra esir düştüğünden, yerine Ali bin Hüseyin imam olarak görevlendirilmiştir.¹⁹

Belge:

- Budin'de merhûm Defterdâr Ahmed Çelebi Mescidi'nde yevmî on akçe ile imam olan Ahmed küffâra esir olmağın

18. Bkz. Budin Beylerbeyi Listesi: Ayverdi 1/74

19. VGMA 1197/35, H. 16
Rebiülahir 999 / M. 11 Şubat
1591

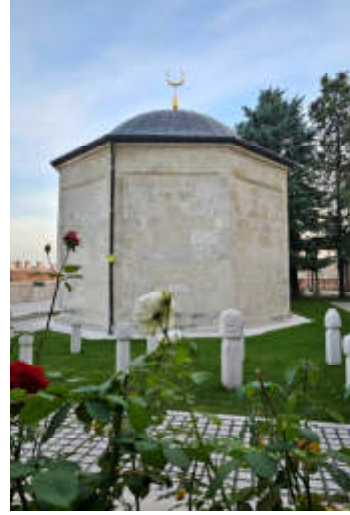
*yerine Ali bin Hüseyin mahaldır deyu kadısı arz etdikde
buyruldu. VGMA 1197/35*

Gül Baba Tekkesi Vakfı

Gül Baba Tekkesi'ne ait tespit edilebilen en eski vakıf kaydı, H. 988 (1580-1581) târihli Budin tahrir defterinde zikredilmektedir. Bu tahrir kaydında tekkenin tasarrufundaki yerler kaydedilmiştir. Buna göre, Budin hâricindeki Felhévíz Kilisesi'nin yeri (günümüzdeki Császár ve Lukács kaplıcalarının yeri), aynı kilisenin keşişhânesi, Sen Mihál Kilisesi (Balıkçı Tabyası civarında) evinin yeri, bostan yeri ve adı geçen kilise ile birlikte 7 hâne, 5 adet papaz evlerinin yeri, Kral Yanoş Ilıcası'nın 3 evinin yeri ile yıllık 250 akçe Sultan Süleyman tarafından Gül Baba Tekkesi'nin tasarrufuna verilmiştir. Sonraki tahrirlerde de bu yerler yine vakıf olarak kaydedilmiş ve buna dâir yeni belge verilmiştir.²⁰ Budin'de 12 yıl Beylerbeyliği yapan Sokollu Mustafa Paşa, Gül Baba Tekkesi'nin yanına bir mescid inşâ ettirmiş, evlerini, dükkânlarını ve bağını tekkeye vakfetmiştir. Gül Baba Zâviyesi'ne vakfedilen evler, Tezkire Emîni Piri Ağa'dan satın alınmış olup etrafında hisar duvarı, Dilsiz Mustafa, Şâban, Kurd, Mûsâ, Sinan ve Gönüllü Cafer'in mülkleri ile komşu olup bir tarafında da yol bulunuyordu. Bu evler, Gül Baba Zâviyesi'ne senelik 100 akçe ile vakfedilmiştir. Evlerin sofa, kiler, yazlık oda ve bodrum gibi bölümleri ile bağı ve bağa bitişik beş adet dükkânı bulunuyordu.²¹

Gül Baba Zâviyesi'nin Budin'den başka, Peşte, Vaç ve Vişegrad'da da gelir getiren bağ, değirmen, çayır vb. yerleri bulunuyordu.²² Aşağıdaki tabloda vakfa ait gelir getiren yerler listelenmiştir.

1663'te Budin'e gelen Evliyâ Çelebi, şehrin tekkelerini anlatırken, Gül Baba Tekkesi'ni "*bakımlı, donanımlı, süslü ve vakfı kuvvetli*" olarak nitelemiştir.²³

Budin'de Gül Baba Türbesi (2024)

20. Yılmaz 2023b: 70

21. Bkz. Mustafa Paşa Vakfı (Budin)

22. Kaldy-Nagy 1977: 207, 217, 218, Kaldy-Nagy 1985: 180, 268, Yılmaz 2023b: 73

23. Evliyâ Çelebi 6/324

GÜL BABA TEKKESİ'NİN VAKIFLARI

NO	YER	AÇIKLAMA
1	Budin	Felhévíz Kilisesi'nin yeri ve keşişhânesi
2	Budin	Kral Yanoş Ilıcasi'nın evlerinin yeri, 4 adet
3	Budin	Sen Mihál Kapulyası'nın evinin yeri, bostan yeri ve adı geçen kilise ile birlikte 7 hâne, Papazların evlerinin yeri, 5 adet
4	Budin	Budin'de sofa, kiler, yazlık oda ve bodrumu bulunan ev, bağ ve bitişiğindeki beş dükkân (Sokollu Mustafa Paşa Vakfı'ndan, senelik 100 akçe)
5	Budin	Zâviyeye ait boş arazi, tümü senelik 200 akçe
6	Budin	Kuru Gavga mezrasında Ahmed Bey çayırı ve Minali (?) hânesi
7	Budin	Kuru Gavga mezrasında çayır
8	Budin	Urem / Üröm mezrasında çayır
9	Budin	Salmar / Solymár karyesinde 1 kıta çayır, 1700 akçe
10	Peşte	Göd'de iki çarklı bir değirmen
11	Vaç	Vaç varoşunda değirmen, 50 akçe
12	Vaç	Bitme / Becske karyesinde çiftlik
13	Vaç	Cselete'de Rahip György Ceglédi'nin üzüm bağı, 30 akçe
14	Vaç	Çürk / Csörög karyesinde çayır,
15	Vaç	Duka karyesinde çiftlik, 500 akçe
16	Vaç	Halsine karyesinde bağ, 30 akçe
17	Vaç	Penc'de Nograd Sancakbeyi Hasan Bey tarafından bağışlanan ev
18	Vaç	Vaç'ta bir değirmen
19	Vişegrad	Sen Andriya / Szent András-kolostor harap kilise ve arazisi, 50 akçe

Hacı Ahmed Ağa Vakfı

Budin'de Beç Kapısı dışında yer alan Hacı Ahmed Ağa Câmii'nde 12 akçe yevmiye ile hatib olan Ömer Halife'nin vefâtı üzerine yerine Salih oğlu Mehmed Halife'nin göreve uygun olduğuna dâir Budin Kadısı Kutb İsmâil'in 1670 târihli arzı bulunmaktadır.²⁴

Belge:

- *Budin Kadısı'nın arzıdır. Beç Kapusu hâricinde Hacı Ahmed Câmii'nde hitâbeti mahlûl olmağın Sâlih oğlu Mehmed Halife'ye sadaka ve inâyet buyrulmak ricâsına arz eder emir ve fermân şevketlü ve azîmetlü pâdi-şâhıdır. BOA C.EV. 83/4147, Bkz. Ek 2*

Hacı İlyas Vakfı

Budin'deki Hacı İlyas Mescidi'nde 1591'de 5 akçe yevmiye ile müezzin olan Zülfikâr vefât edince yerine Bâli bin Şehman görevlendirilmiştir.²⁵

Belge:

- *Budin'de Hacı İlyas Mescidi'nde yevmî beş akçe ile müezzin olan Zülfikâr fevt olub yerine Bâli bin Şehman mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/86, Bkz. Ek 23*

Hakîr Sinan Vakfı

Budin'de Hakîr Sinan Vakfı'ndan 2 akçe yevmiye ile bir cüz okuyan Mehmed'in yerine Hüseyin'in görevlendirilmesine dâir 1587 târihli kayıt bulunmaktadır.²⁶

Belge:

- *Mahrûse-i Budin'de Hakîr Sinan demekle meşhûr kimesne evkâfından yevmî iki akçe ile bir cüz-i şerîf tilâvet eden Mehmed fârîğ olub yerine Hüseyin lâyıkdır deyu kadısı arz etdükde sadaka buyruldu. VGMA 1223/80*

24. BOA C.EV. 83/4147, H. 1
Receb 1081 / M. 14 Kasım 1670
25. VGMA 1197/86, H. 5
Rebiülevvel 1000 / M. 21 Aralık 1591
26. VGMA 1223/80, H. 25
Cemâziyelevvel 995 / M. 3 Mayıs 1587

Hasan Bölükbaşı Vakfı

Budin’de Hasan Bölükbaşı’nın rûhu için 2 akçe yevmiyeyle Tebâreke Sûresi’ni okuyan İbrâhim’in yerine Ali görevlendirilmiş, 3 ay sonra ise Ali’nin yerine Budin Kadısı Mustafa Efendi tarafından Zünnun (?) bin Nasuh atanmıştır. 1592’de vakıfta mütevellî olan Timur, vakfa zarar verdiğiinden görevden alınarak yerine Nasuh bin Abdullah atanmıştır.²⁷

Belgeler:

- *Budin’de merhûm Hasan Bölükbaşı rûhiçün yevmî iki akçe ile Tebâreke tilâvet iden İbrâhim fârîğ olub yerine Ali mahaldir deyu kadısı arz etdükde buyruldu. VGMA 1197/136*
- *Mahrûse-i Budin’de merhûm Hasan Bölükbaşı Evkâfı’na mütevellî olan Timur vakf-ı mezbûr harâb ve malı vâkfa akletmeğın refi lâzım olmagın utekâsından Nasuh bin Abdullah mahaldir deyu Hasbi nâzırı olub berât-ı şerîf ricâsına Mustafa arz etmeğın sadaka buyruldu. VGMA 1197/221*
- *Budin’de merhûm Hasan Bölükbaşı’nın kendi rûhiçün vakfeylediği yevmî iki akçe vazîfe ile cüz-i şerîf tilâvet iden Ali nâm kimesne tilâvete kadir olmamağın ref olunub yerine Zünnun bin Nasuh her vech ile mahaldir deyu kadısı Mustafa arz etmeğın sadaka buyruldu. VGMA 1197/221*

Hızır Baba Tekkesi Vakfı

1663’te Budin’e gelen Evliyâ Çelebi, şehrin tekkelerini anlatırken Bektaşî Kalenderhânesi Hızır Baba Tekkesi başlığıyla dergâhın vakfından da kısaca bahseder:²⁸ “Ova Kapısı dışında lodos tarafında cennet bağları içinde ufak tefek bir Bektaşî dervişleri dergâhıdır, ama evkâfı azdır. Fukarâları gâzilerden fakirlik parsası ile geçinip ‘Fakirlik benim iftiharımdır’ hadisiyle yaşar bir alay ehl-i sünnet ve’l-cemaat pâk Kalenderî tâifesidir. Bizzat Hızır Baba hazretleri bir gülistan içinde yatmaktadır. Sırrı aziz olsun.”

27. VGMA 1197/136, H. 12
Cemâziyelevvel 1000 / M. 25
Şubat 1592, VGMA 1197/221, H.
19 Şâban 1000 / M. 31 Mayıs
1592

28. Evliyâ Çelebi 6/326

Hüseyin Bey Vakfı

Budin’de merhûm Hüseyin Bey Câmii’nde 1587’de bir akçe yevmiye ile imamlık yapan ve iki akçe üç pul yevmiye ile Kur’an-ı Kerîm okuyan Yunus’un yerine Şâban görevlendirilmiştir.²⁹

Belge:

- *Budin’de merhûm Hüseyin Bey’in Câmii’nde yevmî bir akçe ile imâm ve iki akçe üç pul ile kıraat-ı azîm tilâvet eden Yunus fâriğ olub yerine Şâban mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/149, Bkz. Ek 24*

Hüsrev Kethüdâ Vakfı

1676’da Budin hâricinde hayrâtı olan Hüseyin Kethüdâ’nın vefâtından sonra vakfının kâtipliği için 5 akçe yevmiye ile Hasan görevlendirilmiştir.³⁰

Hüsrev Paşa Vakfı

Budin’in 1546 târihli tahririnde, Hüsrev Paşa Vakfı’na ait biri Yahudi Mahallesi’nde biri de Ilıca’da olmak üzere iki değirmen kayıtlıdır.³¹

İbrâhim Ağa Vakfı

Budin varoşunda İbrâhim Ağa’nın vakfı olan câmide, 10 akçe ile imam, 8 akçe ile hatîb, 2 akçe ile sermahfel olan Mustafa Halîfe’nin vefâtı üzerine yerine Murtaza Halîfe görevlendirilmiştir. Bu görevlendirme talebi, vâkafın oğlu müteveli Salih tarafından 1673 yılında yazılmıştır.³²

Belge:

- *İbrâhim Ağa Evkâfı mütevellisinin arzıdır. Budin varoşunda vakf-ı mezbûr binâ eylediği câminin hitâbeti mahlûl olmağın mahall ve müstehak olan Murtaza Halîfe’ye sadaka ve inâyet buyrulmak ricâsına arz eder*

29. VGMA 1197/149, H. 28
Cemâziyelevvel 1000 / M. 6 Mayıs 1587

30. BOA, TS.MA.e 276-48, H. 14
Receb 1087 / M. 22 Eylül 1676

31. Kaldy-Nagy 1971: 11

32. BOA İE.EV. 6/741, H. 6
Cemâziyelâhir 1084 / M. 18 Eylül 1673

Budin'de İbrâhim Çavuş / Mustafa Paşa Câmii (2024)

*emir ve fermân şevketlü ve kerâmetlü pâdişâhıdır. BOA
İE.EV. 6/741*

İbrâhim Çavuş Vakfı

Budin varoşunda, Debbaghane Mahallesi'nde İbrâhim Çavuş'un vakfı olan câmi ve muallimhânenin harap hâle gelince Sokollu Mustafa Paşa tarafından satın alınıp tâmir edildiği Mustafa Paşa Vakfiyesi'nde yazılıdır.³³ Budin'in 1546 târihli tahririnde Yahudi Mahallesi'nde İbrâhim Çavuş'un bir değirmeni de kayıtlıdır.³⁴

İbrâhim Çavuş Câmii, Budin'deki Türk hâkimiyetinden sonra Avusturyalılar tarafından kiliseye çevrilmiştir. Aziz Katalin Kilisesi (Szent Katalin templom) olarak bilinen eser, günümüzde Attila Caddesi No:11'de yer almaktadır.³⁵

Belge:

- Vakfiye için Bkz. Ek 1

İvaz Çavuş Vakfı

1592'de Budin'de Mustafa Ağa Mahallesi'nde hamam ihtiyacı olduğundan Dergâh-ı Âli çavuşlarından İvaz Çavuş evinin yerine hamam inşâ etmek için kadiya başvurmuş, kadı da izin vermiştir.³⁶

Belge:

- Budin'de Mustafa Ağa Mahallesi'nde hamam olmayıb kemâl-i ihtiyâc olmağın Dergâh-ı Âli çavuşlarından İvaz Çavuş mülk menzili hamam binâ etmek için izn-i âlişân ricâsına kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/174

Keyvan Çavuş Vakfı

1592'de Budin'de merhûm Keyvan Çavuş Vakfı'nda 5 akçe yevmiye ile müteveli olan Seyyid Feyzullah'ın yerine Fazlî görevlendirilmiştir.³⁷

33. Yılmaz-Günel 2016: 230-231,

TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1

34. Kaldy-Nagy 1971: 11

35. Yılmaz 2023a: 434-439

36. VGMA 1197/174, H. 21

Cemâziyelâhir 1000 / M. 4 Nisan 1592

37. VGMA 1197/143, H. 20

Cemâziyelevvel 1000 / M. 4 Mart 1592

Belge:

- Budin'de merhûm Keyvan Çavuş Evkâfı'na yevmî beş akçe ile mütevellî olan Seyyid Feyzullah fâriğ olup yerine Fazlî mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/143

Kurd Çelebi Vakfı

Budin'de merhûm Kurd Çelebi'nin yaptırdığı mescitte 7 akçe yevmiye ile imam olan Kaya'nın yerine Hasan görevlendirilmiştir. İmamlık göreviyle beraber, birer akçe yevmiye ile sabah namazlarından sonra Yâsin Sûresi ile ikindi namazlarından sonra Tebâreke Sûresi okuyordu.³⁸

Belgeler:

- Budin'de merhûm Kurd Çelebi Mescidi'nde yevmî yedi akçe ile imam ve birer akçe ile bâdesalâtül-fecr Sûre-i Yâsin ve bâdesalâtül-asr Sûre-i Nebe tilâvet eden Kaya fâriğ olup yerine Hasan mahaldir deyu kadısı arz eyledikde buyruldu. VGMA 1223/236, Bkz. Ek 11
- Budin'de merhûm Kurd Çelebi Mescidi'nde yevmî bir akçe ile imam ve birer akçe ile bâdesalâtül-fecr Sûre-i Yâsin ve bâdesalâtül-asr Sûre-i Nebe tilâvet eden Kaya fâriğ olup yerine Hasan mahal ve talib olup kendüsüne olmak bâbında istidâ-i inâyet eyledikde buyruldu. VGMA 1223/243

Mustafa Paşa Vakfı

Sokollu Mustafa Paşa'nın en büyük vakıfları Budin'de yer alıyordu. Paşa'nın vakfiyesinde, Budin'de yer alan hayrâtı ve akarı ayrıntılı olarak yazılmıştır.³⁹

Budin'de Mustafa Paşa'nın yaptırdığı Horoz Kapısı Ilıcası (2024)

38. VGMA 1223/236, H. 21
Ramazan 995 / M. 25 Ağustos
1587 ve VGMA 1223/243, H. 6
Şevval 995 / M. 9 Eylül 1587
39. Yılmaz-Günel 2016: 230-233,
TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1

SOKOLLU MUSTAFA PAŞA’NIN BUDİN’DEKİ VAKIFLARI
(TS.MA.D.7000)

NO	HAYRÂT / AKAR	ÖZELLİKLERİ
1	Câmi	Tuna kenarında, Mimar Sinan’ın eseri, medrese ile yan yana
2	Medrese	Tuna kenarında, 12 hücreli ve 1 dershâneli, câmi ile yan yana
3	Câmi	Debbağhâne Mahallesi’nde, İbrahim Çavuş Vakfı’ndan alınan
4	Muallimhâne	Debbağhâne Mahallesi’nde, İbrahim Çavuş Vakfı’ndan alınan
5	Mescid	Hz. Ömer’in rûhu için, Orta Ilıca Mahallesi’nde
6	Mescid	Hz. Osman’ın rûhu için, Gül Baba Zâviyesi yanında
7	Mescid	Hz. Ebû Bekir’in rûhu için, Hindî Baba Zâviyesi yanında
8	Kervansaray	Gürz İlyas Bayırı altında, kaplıcanın yakınında
9	Kervansaray	Gönüllü Mahallesi’nde, 8 dükkânıyla birlikte
10	Kaplıca	Gürz İlyas Bayırı altında [Yeşil Direkli Hamam]
11	Kaplıca	Debbağlar Mahallesi’nde, Peşte Kadısı’ndan satın alınan
12	Kaplıca	Gönüllü Mahallesi’nde
13	Kaplıca	Baruthâne Mahallesi’nde
14	Kaplıca	Baruthâne Mahallesi’nde ikinci kaplıca
15	Debbağhâne	Debbağlar Mahallesi’nde
16	Debbağhâne	Varoшта, Topal Sinan Bey’den satın alınan
17	Değirmen	2 çarklı değirmen
18	Mahzen	Budin varoşunda
19	Arsa	Budin hâricinde 3 ayrı yerde arsalar
20	Dükkânlar	Muhtelif (Ayrı tablo hâlinde aşağıda gösterilmiştir.)
21	Evler	Muhtelif (Ayrı tablo hâlinde aşağıda gösterilmiştir.)

SOKOLLU MUSTAFA PAŞA'NIN
BUDİN'DEKİ CÂMİ VE MESCİDLERİNDEKİ GÖREVLİLER
(TS.MA.d.7000, Erdoğan 2016: 102-104, Yılmaz 2021b: 758-759)

CÂMİ – MESCİDİN İSİMLERİ	GÖREVLİ SAYISI	YEVMIYESİ
Budin Varoşu'nda Mimar Sinan'ın eseri olan câmi	İmam	8 akçe
	Hatib	10 akçe
	Müezzin (2)	6 akçe
	Muarrif	2 akçe
	Devirhan	3 akçe
	Kayyım (2)	6 akçe
	Cüzhan (30)	2 akçe
	Tesbihhan (11)	2 akçe
Tabakhâne Mahallesi'nde İbrâhim Çavuş Vakfı'ndan devralınan câmi	Hatib	8 akçe
	İmam	7 akçe
	Müezzin (2)	6 akçe
	Kayyım	5 akçe
	Muarrif	2 akçe
	Devirhan (3)	2 akçe
	Devirhan-Sermahfil	3 akçe
	Duacı (10)	3 akçe
Hindi Baba Zâviyesi Mescidi (Hz. Ebubekir rûhu için)	İmam	6 akçe
	Müezzin	4 akçe
	Kayyım	2 akçe
Orta Ilıca Mahalle Mescidi (Hz. Ömer rûhu için)	İmam – Kayyım	10 akçe
	Müezzin	5 akçe
Gül Baba Zâviyesi Mescidi (Hz. Osman rûhu için)	İmam – Müezzin	10 akçe
	Kayyım	2 akçe

**SOKOLLU MUSTAFA PAŞA’NIN
BUDİN’DEKİ MEDRESE VE CÂMİSİNİN GÖREVLİLERİ**

(TS.MA.d.7000, Erdoğan 2016: 102)

GÖREVLİLER	GÖREVLİ SAYISI	YEVMIYESİ
Müderris	1	50 akçe
Talebe (Danışmend)	11	5 penez akçesi + 2
Bevvab	1	5 penez akçesi
Hatib	1	10 akçe
İmam	1	8 akçe
Müezzin	2	6 akçe
Muarrif	1	2 akçe
Kayyım	2	6 akçe
Devirhan (biri Sermahfil)	4	2 akçe (Sermahfil olan 3 akçe)
Cüzhan (biri sermahfil, biri noktacı)	30	3 akçe (Sermahfil ve noktacı 4 akçe)
Tesbihhan (biri şeyhü'l-müsebbihin)	11	2 akçe (Şeyh olan 3 akçe)

**SOKOLLU MUSTAFA PAŞA’NIN
BUDİN’DE VAKFETTİĞİ DÜKKÂNLARI**
(TS.MA.d.7000, Erdoğan 2016: 85)

NO	YERİ	ÖZELLİKLERİ
1	Budin varoşu dâhilinde	7 adet olan dükkânların bir tarafında Hindî Baba Zâviyesi, diğer taraflarında ise mezarlık, Paşa’nın mescidi ve yol bulunmaktadır.
2	Budin dâhilinde	Dükkânlar 3 adet olup Paşa’nın câmisinin yakınındadır.
3	Budin Kalesi dâhilinde Cami-i Kebir Mahallesi’ndeki çarşı yüzünde	Dükkân, vâkıfın çarşı yanında bulunan evinin köşesindeki dört yol ağzında bulunmaktadır.
4	Budin Kalesi dâhilinde Cami-i Kebir Mahallesi’ndeki çarşı dükkânlarının yanında	Dükkânlar birbirine bitişik olarak 2 adet olup bir tarafında vâkıfın evi, iki tarafında ise ana yol bulunmaktadır.
5	Budin Kalesi dâhilinde Cami-i Kebir Mahallesi’nde	Dükkânlar 2 adet olup çarşı yüzünde Fethi Çelebi Kahvehânesi’nin karşısında bulunmaktadır.

**SOKOLLU MUSTAFA PAŞA’NIN
BUDİN’DE VAKFETTİĞİ EVLERİ - I**
(TS.MA.d.7000, Erdoğan 2016: 81-83)

NO	YERİ	ÖZELLİKLERİ
1	Budin’de	Sayısı birden fazla olup bir tarafı Tuna Nehri, üç tarafı yol ile çevrili ve Paşa’nın içinde sakin olduğu evler (tahtânî ve fevkânî özellik taşıyan bu evler ahırıyla birlikte vakfedilmiştir).
2	Budin’de	Sayısı birden fazla olan evlerin bir tarafı Mustafa Paşa’nın kapıcı başısı olan İbrahim Ağa’nın mülkü, iki tarafı ise yol ile sınırlıdır (Paşa’nın kethüdâsının oturduğu bu evler, çeşitli odaları ve üç adet dükkânıyla beraber vakfedilmiştir).
3	Budin’de Hüsrev Paşa Câmii Mahallesi’nde	Sayısı birden fazla olan evlerin dört bir tarafı Mezid, Hüseyin, Şâban mülkleri, kale duvarı ve yol ile çevrilidir. Tahtânî ve fevkânî olarak taştan inşa edilen evler, birçok odalarıyla birlikte vakfedilmiştir.
4	Budin’de Hüsrev Paşa Câmii Mahallesi’nde	Sayısı birden fazla olan evler, Paşa’nın aynı mahallede bulunan evleriyle bitişik olup bir tarafında Kızılbaş Ahmed evladı mülkleri, diğer tarafında ise kale duvarı ve yol bulunmaktadır. Tahtânî ve fevkânî olarak taştan inşa edilen evler, birçok odalarıyla birlikte vakfedilmiştir.
5	Budin Kalesi dâhilinde	Sayısı birden fazla olan ve Alaca Evler adıyla bilinen bu evlerin bir tarafında İbrahim Çavuş Vakfı, bir tarafında Rüstem Çavuş mülkü, diğer tarafında kale duvarı olup tahtânî ve fevkânî özellik taşımaktadır. Taştan inşa edilen evler birçok odalarıyla beraber vakfedilmiştir.
6	Budin dâhilinde	Sayısı birden fazla olan bu evler, Paşa’nın sakin olduğu evlerin yakınında olup Şâban Çavuş adlı sipâhiden satın alınmıştır. Evlerin bir tarafı Hüsrev mülküyle, üç tarafı yol ile çevrili olup 5 adet dükkânla beraber vakfedilmiştir.
7	Budin’de Gönüllü Mahallesi’nde	Sayısı birden fazla olan bu evler, Paşa’nın aynı mahallede inşa ettirdiği kervansarayın yakınında olup etrafı İsmâil mülkü, Tuna Nehri, kale duvarı ve yol ile çevrilidir. Tahtânî ve fevkânî olan evler, birçok odaları ve 4 adet dükkânıyla birlikte vakfedilmiştir.
8	Budin’de Gönüllü Mahallesi’nde	Sayısı birden fazla olan bu evler, aynı mahalledeki Paşa’nın kervansarayı karşısında olup etrafı Kurd mülkü, İsmail mülkü, yol ve has yol ile çevrilidir. Evler, birçok odasıyla beraber vakfedilmiştir.
9	Budin’de Gönüllü Mahallesi’nde	Sayısı birden fazla olan bu evler, aynı mahalledeki kervansaray yakınında olup etrafı Bali b. Abdullah, Hasan b. Abdullah veŞâh mülkleri ve yol ile çevrilidir. Evler, birçok odasıyla beraber vakfedilmiştir.

**SOKOLLU MUSTAFA PAŞA’NIN
BUDİN’DE VAKFETTİĞİ EVLERİ - II**
(TS.MA.d.7000, Erdoğan 2016: 81-83)

NO	YERİ	ÖZELLİKLERİ
10	Budin’de Gönüllü Mahallesi’nde	Sayısı birden fazla olan bu evler, aynı mahalledeki kervansaray yakınında olup bir tarafında Paşa’nın kendi vakfı, diğer taraflarında ise Mustafa mülkü, Tuna Nehri ve yol bulunmaktadır.
11	Budin Kalesi hâricinde	Sayısı birden fazla olan bu evler, Tezkire Emimi Piri Ağa adlı zaimden satın alınmış olup etrafında hisar duvarı, Dilsiz Mustafa, Şâban, Kurd, Mûsâ, Sinan ve Gönüllü Cafer mülkleri ile yol bulunmaktadır. Evler, Gül Baba Zâviyesi’ne yılda 100 akçe mukataalıdır. Evlerin sofa, kiler, yazlık oda ve bodrum gibi bölümleri ile bağı vardır. Ayrıca bağa bitişik olan evin 5 adet dükkânı bulunmaktadır.
12	Budin’de	Ev, Paşa’nın medresesi yakınında olup tahtânî ve fevkânî olarak inşa edilmiş, etrafında Sefer, Sarraç Çelebi Çavuş, Çavuş Behram ve Şahman Odabaşı mülkleri yer almaktadır.
13	Budin hâricinde	Okmeydanı semtinde olan ev, Molla Hafız ve Ahmed b. Veli Bey mülkleri ve ana cadde ile çevrilidir.
14	Budin hâricinde Gürz İlyas Bayırı altında	Evin bir tarafında Müslüman Mezarlığı, diğer taraflarında ise bayır dibi, Cafer b. Abdullah mülkleri ile ana cadde bulunmakta olup ev bağıyla birlikte vakfedilmiştir.
15	Budin Kalesi’nde Cami-i Kebir Mahallesi’ndeki çarşı yüzünde	Evlerin etrafında Merhume Hacı İlyas,Fethi Çelebi evladı mülkleri, iki tarafında ise çarşı dükkânları olup tahtânî ve fevkânî özellik taşımaktadır. 35 adet evden oluşmaktadır.
16	Budin Kalesi’nde Cami-i Kebir Mahallesi’ndeki çarşı yüzünde	Sayısı birden fazla olan evler, çarşı yüzünde bulunan evlerin kapısından başlayarak Fethi Çelebi Kahvehânesi’ne doğru uzanmaktadır. Etrafında has yol ve ana cadde bulunup birbirine bitişik 4 adet dükkânıyla beraber vakfedilmiştir.
17	Budin Kalesi’nde Cami-i Kebir Mahallesi’ndeki çarşı yüzünde	Ev, çarşı yüzündeki evlerin karşısında olup bir tarafında işkembeci, diğer taraflarında Hacı Piri evi ile çarşı dükkânları bulunmaktadır.
18	Budin Varoşunda	Sayısı birden fazla olan bu evlerin bir tarafında Çadırcı Bali ve İbrahim Bey mülkleri, diğer taraflarında ise ana cadde bulunmaktadır.

**HURÛFAT KAYITLARINDA GÖRE
BUDİN'DE MUSTAFA PAŞA VAKFI GÖREVLİLERİ**
(VGMA 1197 ve VGMA 1223)

TÂRİHİ	DEFTER	YERİ	GÖREVİ	İSMİ	YEVMIYESİ
1587	VGMA 1223/207	Mustafa Paşa Vakfı	<i>Câbî</i>	Keyvan (Zeyd'in yerine)	10 akçe
1587	VGMA 1223/207	Mustafa Paşa Vakfı	<i>Ath Câbî</i>	Keyvan (Ali'nin yerine)	10 akçe
1591	VGMA 1197/34	Mustafa Paşa Câmii	<i>Müezzin</i>	Mehmed bin Ali (Derviş'in yerine)	6 akçe
1591	VGMA 1197/50	Mustafa Paşa Câmii	<i>Kayyım</i>	Şâban (Abdurrahman'ın yerine)	2 akçe
1591	VGMA 1197/65	Mustafa Paşa Vakfı	<i>Muhasebeci</i>	Halil bin Abdullah (Mustafa'nın yerine)	6 akçe
1592	VGMA 1197/135	Mustafa Paşa Câmii	<i>Hatib ve sermahfil</i>	İslâm (Mehmed'in yerine)	11 akçe
1592	VGMA 1197/222	H. Ömer Mescidi	<i>Müezzin</i>	Ahmed bin Hüseyin (Murad bin Durak'ın yerine)	5 akçe

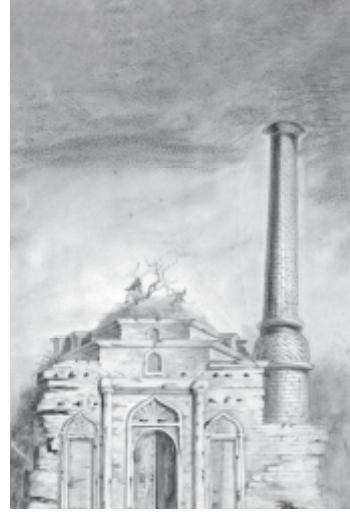
Hurûfat defterlerinde, Mustafa Paşa'nın Budin'deki vakıflarında yer alan görevliler ve ücretleriyle ilgili 1587-1592 yılları arasında muhtelif kayıtlar bulunmaktadır.⁴⁰ Bu görevliler ve ücretleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Belgeler:

40. VGMA 1223/207, H. 23 Şâban 995 / M. 29 Temmuz 1587 (peşpeşe 3 kayıt), VGMA 1197/34, H. 16 Rebiülahir 999 / M. 11 Şubat 1591, VGMA 1197/50, H. 12 Muharrem 1000 / M. 30 Ekim 1591, VGMA 1197/65, H. 3 Safer 1000 / M. 20 Kasım 1591, VGMA 1197/135, H. 14 Cemâziyelevvel 1000 / M. 27 Şubat 1592 ve VGMA 1197/222, H. 20 Şâban 1000 / M. 1 Haziran 1592

- *Vakfiye için Bkz. Ek 1*
- *Mahmiyye-i Budin'de vâkî merhûm Mustafa Paşa Evkâfı'na yevmî on akçe ile câbî olan Zeyd edâyı hizmet itmeduğundan mâadâ Hüseyin muhâsebede makbuzâtıdan ve meşrûh hâli mal vakf-ı zuhûr idub refî lâzım olmağın yerine Keyvan nâm kimesne mahal olduğu kadısı dâileri arz eyledikde sadaka buyruldu. VGMA 1223/207*

- Mahmiyye-i Budin'de vâkî merhûm Mustafa Paşa Evkâfî'na yevmî on akçe ile atlu câbisi olan Ali vefât idub yerine Keyvan nâm kimesne mahal ve münâsib olub vazife-i merkûme ile mezbûra sadaka buyrulmak ricâsına kadısı dâileri arz eyledikde buyruldu. VGMA 1223/207
- Mahmiyye-i Budin'de vâkî merhûm Mustafa Paşa Evkâfî'nın mahsûlû senevî olub mertebesinin miracı ile ayda bir virilmeğe musarîf ve mevâcibi mahsûlû hazır itmeyub arz-ı müdâvemete çekildiğinden gayrı hamamlar ve karbansarayların mahsûlleri mah-be-mah alınmak teklif olunursa evkâfa küll-i terfî lazım gelmeğın ... vazâîfî sene başında virilmek için emr-i şerîfe sadaka buyrulmak ricâsına kadısı dâileri arz eyledikde buyruldu. VGMA 1223/207
- Budin'de merhûm Mustafa Paşa Câmîi'nde yevmî altı akçe ile müezzin olan Dervîş fâriğ olub yerine Mehmed bin Ali mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/34
- Budin'de merhûm vezir Mustafa Paşa Evkâfî'na yevmî altı akçe ile muhasebeci (?) olan Mustafa fâriğ olub yerine Halil bin Abdullah mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/65
- Budin'de Mustafa Paşa Câmîi'nde yevmî on bir akçe ile hatîb ve sermahîl olan Mehmed muhtâr-ı cemaat olmayub refî lâzım olmağın yerine İslâm mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/135
- Budin'de merhûm Mustafa Paşa'nın Hazreti Ömer rûhiçün va'z eylediği mescid-i şerîfinde yevmî beş akçe vazîfe ile müezzin hizmetinde olan Murad bin Durak ihtiyariyle fâriğ olub yerine Ahmed bin Hüseyin mahaldir deyu kadısı Mustafa arz etdükde sadaka buyruldu. VGMA 1197/222

Budin'de Osman Bey Câmîi
(1770, Sudâr 2014: 212)

Osman Bey Vakfı

1591 târihli hurûfat kaydında, Rüstem Paşa Vakfı'nda görevli olan Câfer Halîfe'nin Osman Bey Câmîi'ne atandığı kaydedilmiştir. Bkz. Rüstem Paşa Vakfı (Budin)

Rüstem Paşa Mahallesi Hamamı Vakfı

Budin’de 1591’de Rüstem Paşa Mahallesi’nde hamam olmayıp, bölgede ihtiyaç olduğundan, bir hamam inşa edilmesi için kadı tarafından padişah’tan izin istenip onay alındığına dâir hurûfat kaydı bulunmaktadır.⁴¹

Belge:

- *Budin’de Rüstem Paşa Mahallesi’nde hamam olmayub kemâl-i ihtiyac olmağın hamam binâ olunmak için izni âlî-şân-ı ricâsına kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/29*

Rüstem Paşa Vakfı

Budin’de Rüstem Paşa Vakfı’na ait câmi ve zâviyeyle ilgili hurûfat kayıtları bulunmaktadır. Vâkıf, Sokollu Mustafa Paşa’nın oğlu Budin Beylerbeyi Güzelce Rüstem Paşa (görevi 1559-1563) olmalıdır.⁴²

Rüstem Paşa Zâyivesi’nde 1591’de Seyyid Feyzullah şeyh olarak üç akçe yevmiye ile vazifeliydi. Bu târihte vakfın zayıf olduğu, boş ve bakımsız kaldığı belirtilmiştir.⁴³ Aynı târihte, câmide, 10 akçe yevmiye ile müezzîn ve devirhan olan İbrâhim Halîfe’nin yerine Ferhad Hoca görevlendirilmiştir.⁴⁴ 1591 sonlarında câmide, 15 akçe yevmiye ile hatîb olan Şeyh Abdülkadir’in oğlu Câfer Halîfe, Osman Bey Câmîi’ne hatîb olarak atanınca yerine Dervîş isimli kişi görevlendirilmiştir.⁴⁵ Câfer Halîfe, Dervîş’in atanmasına itiraz etmiş, Budin’in ileri gelenlerinin de talebiyle konu tekrar kadıya arz edilmiştir.⁴⁶

1592’de vakıfta 15 akçe yevmiye ile mütevellî olan Yusuf Çavuş, yetersiz olduğu gerekçesiyle Budin Kadısı Mustafa tarafından görevden alınıp yerine Hüseyin Çavuş atanmıştır.⁴⁷ Câmide hatîb olarak görev yapan Hüseyin’in, beratı yandığından yeni bir berat talebinde bulunduğuna dâir 1673 târihli arz bulunmaktadır.⁴⁸

41. VGMA 1197/29, H. 7

Rebiülahir 999 / M. 2 Şubat 1591

42. Bkz. Budin Beylerbeyi Listesi: Ayverdi 1/74

43. VGMA 1197/21, H. 13 Zilkâde 999 / M. 2 Eylül 1591

44. VGMA 1197/24, H. 21 Zilkâde 999 / M. 10 Eylül 1591

45. VGMA 1197/55, H. 21 Muharrem 1000 / M. 8 Kasım 1591

46. VGMA 1197/181, H. 28 Cemâziyelâhir / M. 1000 11 Nisan 1592

47. VGMA 1197/217, H. 11 Şâban 1000 / M. 23 Mayıs 1592

48. BOA C.EV. 83/4146, H. 15 Zilkâde 1083 / M. 4 Mart 1673

Belgeler:

- Budin'de merhûm Rüstem Paşa Zâviyesi Vakfı zaîf olmağla hâli ve muâddal kalmağın Seyyid Feyzullah zâviye-i merkûmede şeyh olmağla yevmî üç akçe ile kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/21
- Budin'de merhûm Rüstem Paşa Câmii'nde yevmî on akçe ile müezzin ve devirhân olan mutasarrıf İbrâhim Halife fâriğ olup yerine Ferhad Hoca mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/24
- Budin'de merhûm Rüstem Paşa Câmii'nde yevmî on beş akçe ile hatib olan Cafer âher câmiye hatib olup yerine Derviş nasib olundukda Abdülkadir bir tarikle berât itdirub giru Derviş'e olmak ricâsına kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/55
- Budin'de merhûm Rüstem Paşa Câmii'nde yevmî on beş akçe ile hatib ve sermahfıl olan Cafer Halife [bin] Şeyh Abdülkadir fâriğ olup bâdehû Osman Bey Câmii'nde hatib oldukda Derviş nâm kimesne mezbûr Cafer âher cihete tâlib olup yeri bana tevcih olundu merkûm şeyhin berâtından muahher berât ibraz idub lâkin ayan-ı vilâyet talepleri ile hakk-ı mezbûr Abdülkadir'in olduğı kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/181
- Budin'de Rüstem Paşa Evkâfı'na yevmî on beş akçe ile mütevellî olan Yusuf Çavuş'un vakfa kadri olmağın ref olunub yerine Hüseyin Çavuş mahaldir deyu kadısı Mustafa arz itmeğın sadaka buyruldu. VGMA 1197/217
- Budin Kadısı'nın arzıdır. Rüstem Paşa Câmii'nin hatibi Hüseyin'in beratı muhterik olmağla müceddeden berât-ı şerif sadaka ve inâyet buyrulmak ricâsına arz ider emir ve fermân şevketlü ve azîmetlü pâdişâhıdır. BOA C.EV. 83/4146

Sâlihâ Hâtun Vakfı

Budin'de Sâlihâ Hâtun Vakfı'nda, vâkıfın rûhu için 2 osmânî (akçe) yevmiye ile bir cüz okuyan Alaaddin'in yerine Mustafa

Budin'de Sultan Süleyman adına
câmiye çevrilen kilise (2024)

bin İsmâil'in görevlendirilmesine dâir Budin Kadısı Mustafa'nın 1592 târîhli hurûfat kaydı bulunmaktadır.⁴⁹

Belge:

- *Budin müteveffalarından merhûme Sâlihâ Hâtun kendi rûhiçün vakfeylediği yevmî iki osmânî vazîfe ile Kur'an-ı Azîm'den bir cüz-i şerîf tilâvet eden Alaaddin fevt olub yerine Mustafa bin İsmâil mahaldir deyu kadısı Mustafa arz etmeğin sadaka buyruldu. VGMA 1197/222, Bkz. Ek 25*

Sinan Bey Vakfı

Budin'de Sinan Bey'in sebine ait vakıfta bir akçe yevmiye ile mütevellî olan, aynı zamanda vâkıfın muallimhânesine ait vakıfta da üç akçe yevmiye ile aynı görevi yürüten Memi, beratsız olduğunu bildirip kadıdan yeni berat talebinde bulunmuştur.⁵⁰

Belge:

- *Mahrûse-i Budin'de merhûm Sinan Bey sebilhânesi evkâfına yevmî bir akçe ile ve muallimhânesi evkâfına yevmî üç akçe ile mütevellî olan Memi bi-berât olmağın berât-ı âli-şân ricâsına kadısı arz etdükde sadaka buyruldu. VGMA 1223/16, Bkz. Ek 12*

Sultan Süleyman Câmii Vakfı

1570 târîhli bir mühimme kaydında, Budin'deki Sultan Süleyman Câmii'ne Peşte'de dükkânlar, evler ve bodrumlarının vakfedildiği, bunların bir defter tutularak İstanbul'a bildirilmesi yazılmıştır.⁵¹

Şeyh Süleyman Efendi Vakfı

Budin'de Câmî-i Kebîr'de vaizlik yapan Şeyh Süleyman Efendi'nin vakfettiği üç kitap, Leipzig Üniversitesi Kütüphânesi'nde yer almaktadır. Üç kitapta da temellük kaydı olarak “*Vakf-ı Şeyh Süleyman Efendi el-vâizül câmi-i kebîr der kal'a-i Budin*” yazılıdır.

49. VGMA 1197/222, H. 20 Şâban 1000 / M. 1 Haziran 1592

50. VGMA 1223/16, H. 19 Rebiülâhîr 995 / M. 29 Mart 1587

51. BOA MD. 14/877, H. 29 Cemâziyelâhîr 978 / M. 28 Kasım 1570

Toygun Paşa Vakfı

Budin'deki Toygun Paşa Câmii'nde 2 akçe yevmiye ile devirhan olan Hasan'ın yerine Hasan bin Hüseyin'in atanmasına ait 1592 târihli hurûfat kaydı bulunmaktadır.⁵² Câmi, günümüzde kilise olarak kullanılmaktadır.⁵³

Belge:

- *Budin'de merhûm Toygun Paşa Câmii'nde yevmî iki akçe ile devirhan olan Hasan fâriğ olub yerine Hasan bin Hüseyin mahaldir deyu kadısı arz etdükde buyruldu. VGMA 1197/141, Bkz. Ek 26*

Zâviye Vakfı

Budin'in 1546 târihli tahririnde Yahudi Mahallesi'nde Zâviye Vakfı'na ait bir değirmen kayıtlıdır.⁵⁴ Hangi zâviyeye ait olduğu belirtilmemiştir.

Budin'de Toygun Paşa Câmii'nden dönüştürülen kilise (2024)

52. VGMA 1197/141, H. 17
Cemâziyelevvel 1000 / M. 1 Mart
1592

53. Bkz. Yılmaz 2023a: 440-447

54. Kaldy-Nagy 1971: 11

CANFEDÂ / YAZBERİM

Mustafa Paşa Vakfı

Canfedâ Palankası'nda Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın farklı yerlerde beş değirmeni olduğu vakfiyesinde kayıtlıdır. Bu değirmenlerin; Canfedâ Palankası yakınlarındaki Zakiva (Zagyva) Nehri'nde yer alan adada Memi Kethüdâ'dan satın aldığı üç değirmen, Canfedâ varoşunda yine aynı nehir üzerindeki üç çarklı bir değirmen ve Canfedâ Palankası'na bağlı Körüş varoşunda bir değirmen olduğu yazılıdır.⁵⁵

Belge:

- Vakfiye için Bkz. Ek 1

55. Yılmaz-Günel 2016: 233,
TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1

CANKURTARAN / KORKMAZ

Câmi-i Şerif Vakfı

Födvar'a bağlı Cankurtaran Kalesi'nde câmi olmadığından yeni bir câmi inşâsına ihtiyaç olduğuna dâir H. 1000 / M. 1592 târihli vakıf hurûfat kaydı bulunmaktadır.⁵⁶

1663'te buraya gelen Evliyâ Çelebi; Cankurtaran Kalesi'nin Sultan Süleyman'ın emriyle inşâ edilip adının padişah tarafından verildiği bildirip, kale içinde Süleyman Han Câmi bulunduğunu bundan başka, mahzen, ambar, 150 ev ile Tuna kenarında harap bir kilise olduğunu yazmıştır.⁵⁷ Seyyahın bildirdiği Süleyman Han Câmi, hurûfat kaydında bahsedilen 1592'den sonra inşâ edilmiş câmi olmalıdır. İnşâ edildikten sonra câmiye Sigetvar'daki gibi Sultan Süleyman'ın isminin verildiğini düşünüyoruz.

Belge:

- *Födvar Kazâsi'na tâbi Cankurtaran nam kal'ada câmi-i şerîf olmayub kemâl-i ihtiyâc olmağın binâsı için izn-i âlî-şân ricâsına kadısı arz etdükte buyruldu. VGMA 1197/138*

Mustafa Paşa Vakfı

Cankurtaran Palankası'nın varoşunda Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın bir kervansarayı ve bu kervansarayın bitişiğinde sekiz dükkânı olduğu vakfiyesinde kayıtlıdır.⁵⁸

Belge:

- *Vakfiye için Bkz. Ek 1*

56. VGMA 1197/138, H. 16
Cemâziyelevvel 1000 / M. 29
Şubat 1592

57. Evliyâ Çelebi 6/268, 270

58. Yılmaz-Günel 2016: 233,
TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1

CİĞERDELEN

Amihân Hâtun Vakfı

1665'deki kayda göre, Amihân / İsmihan ? Hâtun, Cığerdelen'in kuzeyinde yer alan Lekér Köyü'ndeki (Hronovce) üç çarklı değirmenin gelirini palankadaki câmiye vakfetmiştir.⁵⁹

Câmi-i Şerif Vakfı

Estergon Kalesi'nin karşısında Tuna kenarında yer alan Cığerdelen'deki Câmi-i Şerif Vakfı'na ait H. 999 / M. 1591 târihli hurûfat defterinde peşpeşe üç ayrı kayıt bulunmaktadır. İmam, müezzin ve muarriif görevlendirmeleriyle ilgili bu kayıtlarda câminin / bâninin ismi geçmemektedir.⁶⁰

CİĞERDELEN PARKANI CÂMÎ-İ ŞERİFİ GÖREVLİLERİ (VGMA 1197/43)		
İSMİ	GÖREVİ	YEVİMİYESİ
Yusuf (Mehmed'in yerine)	<i>müezzin</i>	6 akçe
Mehmed (Alaaddin'in yerine)	<i>imam</i>	5 akçe
Ahmed (Alaaddin'in yerine)	<i>muarriif</i>	2 akçe

Belgeler:

- *Usturgun [Estergon] Kazâsı'na tâbi Parkan-ı Cığerdelen'de vâki câmide yevmî altı akçe ile müezzin olan Mehmed âherî cihete tâlib olup yerine Yusuf mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/43*
- *Usturgun'a [Estergon] tâbi Parkan-ı Cığerdelen Câmiî'nde yevmî iki akçe ile muarriif olan Alaaddin fâriğ olup yerine Ahmed mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/43*
- *Usturgun [Estergon] Kazâsı'na tâbi Parkan-ı Cığerdelen Câmiî'nde yevmî beş akçe ile imam olan Alaaddin cihet üzere yine tâlib olup yerine Mehmed mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/43, Bkz. Ek 27*

59. Sudâr 2014: 245

60. VGMA 1197/43, H. 29
Rebiülahir 999 / M. 24 Şubat
1591

DUKA

Mustafa Paşa Vakfı

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın Duka'da bulunan kervansarayına yüz kuruş sermâye verildiği vakfiyesinde kayıtlıdır.⁶¹

Belge:

- *Vakfiye için Bkz. Ek 1*

61. Yılmaz-Günel 2016: 233, TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1

Eğri'de Vâlide Sultan Hamamı
(2014)

Safiye Sultan Vakfı

Eğri fâtihi III. Mehmed'in annesi Safiye Sultan'ın Topkapı Sarayı arşivinde yer alan H.1043 / M.1634 târihli vakıf defterinde Eğri Kalesi'ndeki câminin tâmiri ve câmi için alınan halılarla ilgili masraf kaydedilmiştir.⁶² Bu defterden iki yıl sonra düzenlenen bir başka muhasebe kaydında Eğri'deki câmide yapılan tâmirin Mimar Yusuf Osman Ağa tarafından gerçekleştirildiği bilgisi bulunmaktadır.⁶³

Eğri'deki câmiler içinde Safiye Sultan veya Vâlide Sultan ismiyle bir câmi yer almamaktadır. Vakıf defterinde bahsedilen câminin, kalenin alınmasından sonra Hatvan Kapısı yakınında sultan adına kiliseden dönüştürülen Fethiye Câmii⁶⁴ olması muhtemeldir. Eğri'de günümüze ulaşan Osmanlı eserleri arasında Vâlide Sultan Hamamı ismiyle bilinen Evliyâ Çelebi'nin de bahsettiği⁶⁵ hamamın bânisi Safiye Sultan olmalıdır.⁶⁶

Memi Ağa Vakfı

Eğri varoşunda bulunan Memi Ağa Câmii'nde on beş akçe yevmiyeyle hatib olan Ali Halife'nin yerine Mevlâna Mehmed'in görevlendirilmesiyle ilgili Eğri Kadısı Ömer Efendi'nin yazdığı 1668 târihli arz bulunmaktadır.⁶⁷ Evliyâ Çelebi, Eğri'deki câmileri sayarken Memi Ağa Câmii'nden eski tarz diye niteleyerek bahsetmiştir.⁶⁸

Belge:

- Eğri Kadi'sının arzıdır. Eğri varoşunda müteveffa Memi Ağa Câmii'nin hatibi olan Ali Halife hüsn-ü ihtiyâriyle kadredilmekle erbab-ı istihkakdan Mehmed'e sadaka buyrulmak ricâsına arz eder emir ve fermân şevketlü ve azîmetlü pâdişâhımdır. BOA İE.EV. 17/2004

62. TS.MA.d 1382, H.1043 / M.1634

63. TS.MA.d 1199, H.1045 / M.1636

64. Ayverdi 2000: 155, Sudâr 2014: 258-259.

65. Evliyâ Çelebi 7/147

66. Hamamın bugünkü durumu için bkz. Yılmaz 2024: 164-165

67. BOA İE.EV. 17/2004, H.

01.02.1079 / M. 11.07.1668

68. Evliyâ Çelebi 7/147

Vaiz Hacı Hasan Efendi Mahallesi Mescidi Vakfı

Eğri varoşundaki Vaiz Hacı Hasan Efendi Mahallesi'nde yer alan mescidin ihtiyaca binâen câmiye dönüştürülmesi talebiyle Eğri Kadısı Abdülkadir Efendi tarafından yazılan bir arz bulunmaktadır. 1667 târihli bu arzda, mahalle ahalisinden Mehmed Ağa ve Hacı Sinan Ağa'nın kendi mallarıyla mescidi câmiye çevireceği yazılıdır.⁶⁹

Belge:

- Eğri Kadısının arzıdır, Eğri'de Varoş Mahallesi ahâlîsinin mahalleri kurbunda câmi olmayıp eyyâm-ı şitâda salâvât-ı cumâ edâsında külli izzet çekmeleriyle mahalle-i mezbûrda olan mescid-i kendü mallarıyla câmi eylemek murâd itmeleriyle izn-i hümâyûn üzere buyrulmak ricâsına arz ider ol-bâbda emir ve fermân şevketlü ve azîmetlü pâdişâhımdır. BOA İE.EV. 10/1172

Eğri Kalesi'nde sergilenen Vâlîde Sultan Hamamî'na ait kurna (2014)

69. BOA İE.EV. 10/1172, H. 01.11.1077 / M. 25.04.1667

ESTERGON

Abdi Bey Vakfı

Estergon varoşunda bulunan Abdi Bey Muallimhânesi'nde, Seyyid Ağa'nın rûhu için iki akçe yevmiye ile bir cüz okunması şartına, Vâkîf Hasan bin Piyâle'nin olurunun bildiren 1591 târihli hurûfat kaydı bulunmaktadır.⁷⁰

Belge:

- *Usturgon [Estergon] varoşunda merhûm Abdi Bey Muallimhânesi Vakfı'ndan yevmî iki akçe ile karındaşı Seyyid Şirmed (?) Ağa rûhiçün bir cüz-i şerîfin tilâveti ... muallimhâneye şard itmeğîn ber mûceb-i şart-ı vâkîf Hasan bin Piyale mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/53, Bkz. Ek 28*

Abdurrahman Ağa Vakfı

Estergon'da Abdurrahman Ağa Câmii'nde cumâ namazı kılınması için izin verilmesi konulu 1591 târihli hurûfat kaydı bulunmaktadır.⁷¹

Belge:

- *Usturgon'da [Estergon] Abdurrahman Ağa Câmii'nde salât -ı cûma kılınmak için izni âlişân-ı ricâsına kadısı daileri arz etdikde sadaka buyruldu. VGMA 1197/64*

Ali Çavuş Vakfı

Estergon'a tâbi ismi okunamayan nâhiyede câmi ihtiyacı olduğundan, burada bulunan Ali Çavuş Mescidi'nin câmiye çevrilmesi için yazılan 1592 târihli kayıt bulunmaktadır.⁷²

Belge:

- *Usturgun'a [Estergon] tâbi ... Nâhiyesi'nde câmi-i şerîf olmayub kemâl-i ihtiyaç olmağın Ali Çavuş Mescidi câmi-i*

70. VGMA 1197/53, H. 16
Muharrem 1000 / M. 3 Kasım
1591

71. VGMA 1197/64, H. 1 Safer
1000 / M. 18 Kasım 1591

72. VGMA 1197/95, H. 18
Rebiülevvel 1000 / M. 3 Ocak
1592

*şerif olmak için izn-i hümâyûn ricâsına nâibi arz etdikde
buyruldu. VGMA 1197/95*

Bacı Hâtun Vakfı

Bkz. Hızır Vakfı (Estergon)

Hacı Bazalyan Vakfı

Estergon'da Küçük Varoş'ta bulunan Hacı Bazalyan Mektebi'nde İbrâhim'in azledilip yerine Seyyid Ali'nin muallim olarak görevlendirilmesine ait 1591 târihli hurûfat kaydı bulunmaktadır.⁷³

Belge:

- *Usturgon'da [Estergon] varoş-u sagîrde El-hâc Bazalî'nin mektebhânesinde yevmî üç buçuk akçe ile muallim olan İbrâhim'in azli icâb ider hâli yogîken sabîka kadısı olan Mevlânâ İbrâhim arz ile hilaf-ı şart-ı vâkıf-ı muallim ve hâlifeliği bırakturub altı akçe ile Seyyid Ali nâm kimesneye tevcih giru İbrâhim'e olmak ricâsına kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/17*

Hasan bin Piyâle Vakfı

Bkz. Abdi Bey Vakfı (Estergon)

Hızır Vakfı

Estergon'un büyük varoşunda, 1591'de merhûm Hızır Vakfı'ndan ve Bacı Hâtun Vakfı'ndan birer akçe yevmiye ile cüz okuyan Kubad'ın yerine Ahmed görevlendirilmiştir.⁷⁴

Belge:

- *Usturgon [Estergon] varoş-u kebîrde merhûm Hızır Vakfı'nda yevmî bir akçe ile huzurundan bir cüz-i merhûme Bacı Hâtun Vakfı'ndan huzûrunda Sûre-i Tebâreke tilâvet*

73. VGMA 1197/17, H. 10 Zilkâde 999 / M. 30 Ağustos 1591

74. VGMA 1197/41, H. 24 Rebiülahir 999 / M. 19 Şubat 1591

*iden Kubad fâriğ olup yerine Ahmed mahaldir deyu kadısı
arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/41*

Hüseyin Bey Vakfı

1587 târihli peşpeşe iki hurûfat kaydında, Estergon'a tâbi Küçük Varoş'ta Hüseyin Bey Vakfı'nın mütevellisi Seyyid Mehmed'in yerine Hüseyin'in görevlendirildiği ve aynı vakıfta sûre okunmasıyla ilgili de Hüseyin'in talip ve layık olduğu yazılmıştır.⁷⁵

Belgeler:

- *Usturgon'a [Estergon] tâbi Küçük Varoş'da Hüseyin vâkf eylediği Sûre-i Amme'nin tilâvetini Hüseyin yevmî bir akçe ile layık ve talib olduğu inâyet ricâsına kadısı arz eyledikde buyruldu. VGMA 1223/247*
- *Usturgon'da [Estergon] varoş-u sagîrde merhûm Hüseyin Bey evkâfına yevmî üç akçe ile mütevellî olan Seyyid Mehmed fariğ olup yerine Hüseyin mahaldir deyu kadısı arzıyla buyruldu. VGMA 1223/247*

Mahkeme Câmii Vakfı

1663'te Estergon'a gelen Evliyâ Çelebi, Estergon varoşundaki Mahkeme Câmii'ni eski yapılı ve kalabalık cemaati olan bir eser olarak kısaca tanıttıktan sonra câminin kible kapısının üzerinde iri yazıyla yazılı kitâbe metnini târih mısrası eksik olarak bildirmiştir:⁷⁶

*Adı belli şehîdler var yanında / Şehâdet eyledi hep hâss u
âmmı / Kimi sağında ve kimi solunda / Bu câmi oldu
şehîdler makamı / Salâ oldu namaza başlandı / Kabul ola
namazım bi't-tamâmı / Muhammed Mustafa'ya vakf
olundu / Resulün âb-ı rûyî hürmetiyçün / Görenler dediler
târihin anın / (...)(...)(...)(...)(...)(...)*

Evliyâ Çelebi'nin bildirdiği Mahkeme Câmii'nin kitâbesinin son kısmından, câminin Peygamberin yüzü suyu hürmetine Muhammed Mustafa'ya vakfedildiği anlaşılmaktadır.

⁷⁵. VGMA 1223/247, peş peşe iki kayıt, H. 9 Şevval 995, M. 12 Eylül 1587

⁷⁶. Evliyâ Çelebi 6/369

Benzer şekilde, Sokollu Mustafa Paşa'nın vakfiyesinde; Hindi Baba Zâviyesi yakınındaki mescidini Hz. Ebubekir'in rûhuna, Orta Ilıca Mahallesi'ndeki mescidini Hz. Ömer'in rûhuna, Gül Baba Zâviyesi yanındaki mescidini Hz. Osman'ın rûhuna, Budin'e tâbi Födvár Palankası'ndaki mescidini ise Hz. Ali'nin rûhuna vakfettiği yazılıdır. *Bkz. Mustafa Paşa Vakfı*

Mahmud Bey Vakfı

1570 yılına ait tahrirde, Estergon varoşunda Mahmud Bey mektebinin vakfına ait bahçe ve çayır kayıtlıdır.⁷⁷

Mûsâ Ağa Vakfı

Estergon varoşunda yer alan Sultan Süleyman Câmii'nde, merhûm Mûsâ Ağa Vakfı'ndan bir akçe yevmiye ile Amme Sûresi okumakla görevli Kayahan'ın yerine Ahmed'in görevlendirildiği 1591 târihli hurûfat kaydı yer almaktadır.⁷⁸ *Bkz. Sultan Süleyman Câmii Vakfı (Estergon) ve ek 29*

Mustafa Paşa Vakfı

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın Estergon'da büyük varoшта bir hamam inşa ettiği vakfiyesinde kayıtlıdır.⁷⁹

Belge:

- *Vakfiye için Bkz. Ek 1*

Nefise Hâtun Vakfı

Estergon varoşunda merhûme Nefise Hâtun'un rûhuna bir buçuk akçe yevmiye ile öğle namazından sonra yüz salavat okunması için Ahmed'in uygun olduğuna dâir 1591 târihli hurûfat kaydı bulunmaktadır.⁸⁰

Belge:

- *Usturgon [Estergon] varoşunda merhûme Nefise Hâtun rûhiçün yevmi bir buçuk akçe ile bâdessalât'ül-zuhr tilâveti*

⁷⁷. Fekete 1943: 31

⁷⁸. VGMA 1197/41, H. 24
Rebiülahir 999 / M. 19 Şubat
1591

⁷⁹. Yılmaz-Günel 2016: 233,
TS.MA.d.7000, Bkz. Ek

⁸⁰. VGMA 1197/41, H. 24
Rebiülahir 999 / M. 19 Şubat
1591

*Ahmed nâm kimesneye mahaldir deyu kadısı arz etdikde
buyruldu. VGMA 1197/41*

Öziçeli Hacı İbrâhim Vakfı

1663'te Estergon'a gelen Evliyâ Çelebi, Öziçeli Hacı İbrâhim'e ait câmi, medrese ve tekkenin isimlerini verip câmiyi anlatırken, eseri sağlam vakıflı olarak belirtmiştir:⁸¹ “*Evvelâ Öziçeli Hacı İbrâhim Câmii, kurşun örtülü çatma nakışlı tavanlı, sağlam vakıflı, kalabalık cemaatli ve uzun kârgir minâreli yeni yapı güzel bir câmidir.*” Bu câmi günümüze ulaşmış olup yerel târih müzesi olarak kullanılmaktadır.⁸²

Sadrâzam Rüstem Paşa Vakfı

Sadrâzam Rüstem Paşa'nın H. 951 / M. 1544 târihli vakfiyesinde Estergon'da bir çift hamamının, bir mescidinin ve bir de mektebinin bulunduğu yazılıdır.⁸³ Rüstem Paşa'nın vakfiyesinde yazılı Estergon'daki görevlilerin yevmiyeleri şöyledir:

ESTERGON'DA RÜSTEM PAŞA VAKFI GÖREVLİLERİ (H. 951 / M. 1544)		
GÖREV YERİ	GÖREVİ	YEVMIYESİ
Rüstem Paşa'nın Budin, Peşte, Estergon ve civarındaki vakıfları	<i>Câbi</i>	10 akçe
	<i>Kâtip</i>	4 akçe
Rüstem Paşa Mescidi	<i>İmam</i>	4 akçe
	<i>Müezzin</i>	4 akçe
	<i>Cüzhan</i>	1 akçe
	<i>Devirhan</i>	1 akçe
	<i>Çerakçı / Kandilci</i>	1 akçe
Rüstem Paşa	<i>Muallim</i>	4 akçe
	<i>Halîfe</i>	2 akçe

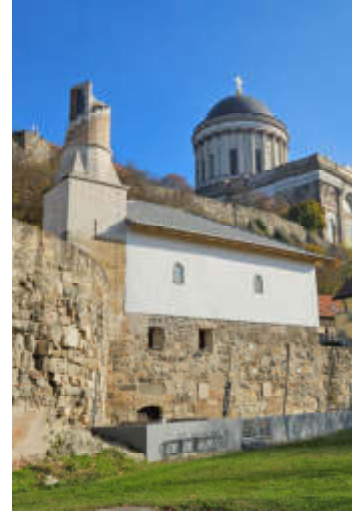
81. Evliyâ Çelebi 6/369

82. Yılmaz 2024: 86-89

83. Yüksel 1995: 234

1587 ve 1591 târihli dört ayrı hurûfat kaydında, Estergon'daki Büyük Varoş'ta merhûm Rüstem Paşa'nın mektebi, câmii ve muallimhânesi'ne ait çeşitli kayıtlar bulunmaktadır. Vakfiyede yazılı mescid sonradan câmiye çevrilmiş olmalıdır. Hurûfat kayıtlarındaki görevliler ise şöyledir:

HURÛFAT KAYITLARINDA GÖRE ESTERGON'DA RÜSTEM PAŞA VAKFI GÖREVLİLERİ (VGMA 1223/1, VGMA 1197/16, VGMA 1197/17)				
TÂRİHİ	YERİ	GÖREVİ	İSMİ	YEVMIYESİ
1583'ten önce	Mektep	<i>Muallim</i>	Nasuh	4 akçe
1583'ten önce	Câmi	<i>İmam</i>	Nasuh	5 akçe
1583	Mektep	<i>Muallim</i>	Mehmed	4 akçe
1583	Câmi	<i>İmam</i>	Mehmed	5 akçe
1591'den önce	Câmi ve Muallimhâne	<i>Câbi</i>	Ramazan	6 akçe
1591	Câmi ve Muallimhâne	<i>Câbi</i>	Mustafa	6 akçe
1591	Câmi	<i>Müezzin</i>	İbrâhim bin İdris	5 akçe
1591	Câmi	<i>Devirhan</i>	İbrâhim bin İdris	1 akçe

Estergon'da Öziçeli Hacı İbrâhim Câmii (2024)

Belgeler:

- *Usturgon'a [Estergon] tâbi Varoş-u Kebîr'de merhûm Rüstem Paşa Mektebi'nde yevmi dört akçe ile muallim olan Nasuh 991 [1583] sene-i hicrisinde Mehmed nam kimesneye feragat edib bi-berat olduğu kadısı arz ider buyruldu. VGMA 1223/1*
- *Usturgon'a [Estergon] tâbi Varoş-u Kebîr'de merhûm Rüstem Paşa Câmii'nde yevmi beş akçe ile imam olan Nasuh sene 991 [1583] hicrisinde Mehmed nam kimesneye feragât edib mahal olup bi-berat olduğu kadısı arz ider sadaka buyruldu. VGMA 1223/1*

- Usturgon'da [Estergon] merhûm Rüstem Paşa Câmii'nde yevmî beş akçe ile müezzin ve bir akçe ile devirhân olan fârîğ olub yerine İbrâhim bin İdris mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/16
- Usturgon'da [Estergon] merhûm Rüstem Paşa Câmii ve Muallimhânesi Evkâfî'na yevmî altı akçe ile câbî olan Ramazan âher dirlik olmağın yerine Mustafa mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/17

Sultan Süleyman Câmii Vakfı

Hurûfat defterlerinde, Estergon varoşunda yer alan Sultan Süleyman Camii'ndeki görevlilere ait 1591 târihli peşpeşe üç ayrı kayıt bulunmaktadır. Sultan Süleyman Câmii'ndeki görevlilerin ücretlerinin câminin kendi vakfından başka, Mûsâ Ağa Vakfı ile Şirmed Vakfı'ndan ödendiği yazılıdır.⁸⁴

HURÛFAT KAYITLARINDA GÖRE ESTERGON VAROŞU'NDA SULTAN SÜLEYMAN CÂMÎİ GÖREVLİLERİ (VGMA 1197/41)

TÂRİHİ	GÖREVİ	İSMİ	YEVMIYESİ
1591'den önce	<i>sure-i amme tilaveti</i>	Kayahan	1 akçe Mûsâ Ağa Vakfı'ndan
1591'den önce	<i>mahfel</i>	Kayahan	2 akçe
1591'den önce	<i>sermahfel</i>	Kayahan	1 akçe
1591'den önce	<i>cüzhan</i>	Kayahan	2 akçe Şirmed Vakfı'ndan
1591	<i>sure-i amme tilaveti</i>	Ahmed	1 akçe Mûsâ Ağa Vakfı'ndan
1591	<i>mahfel</i>	Ahmed	2 akçe
1591	<i>sermahfel</i>	Ahmed	1 akçe
1591	<i>cüzhan</i>	Kayahan	2 akçe Şirmed Vakfı'ndan

84. VGMA 1197/41, H. 24
Rebiülahir 999 / M. 19 Şubat
1591

Belgeler:

- *Usturgon [Estergon] varoşunda Sultan Süleyman Câmii'nde merhûm Mûsâ Ağa Vakfı'ndan yevmî bir akçe ile Sûre-i Amme tilâvet eden Kayahan fariğ olup yerine Ahmed mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/41, Bkz. Ek 29*
- *Usturgon [Estergon] varoşunda merhûm Sultan Süleyman Câmii'nde yevmî iki akçe ile mahfel ve bir akçe ile sermahfel olan Kayahan fâriğ olup yerine Ahmed mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/41*
- *Usturgon [Estergon] varoşunda merhûm Sultan Süleyman Câmii'nde merhûm Şirmed Vakfı'ndan yevmî iki akçe ile cüzhan olan Kayahan fariğ olup yerine Ahmed mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/41*

Şâban Ağa Vakfı

1570 yılına ait nüfus defterinde, Estergon'da Şâban Ağa Mescidi Mahallesi bulunuyordu. 28 Aralık 1587 târihli bir vakıf kaydında da merhûm Şâban Ağa Mescidi'nin imamı Hüdâverdi'nin vefâtı sonrasında yerine İbrâhim Efendi'nin imam olduğu yazılıdır. Şâban Ağa'nın Estergon'da bahçe, çayır ve değirmenleri, Büyük Varoş'ta evi ve dükkânları, Tuna'nın karşı yakasında günümüzde Slovakya'da kalan Şuran (Surány) yakınlarında üç çarklı bir değirmeni ile Nagy Kálna yakınlarında dört çarklı bir değirmeni olduğu kayıtlıdır. 1570 yılında inşa edilen câmiye bu mülkler vakfedilmiş olmalıdır. Evliyâ Çelebi'nin bu câmiden bahsememesi, 1594-1595 kuşatması sırasında câminin yıkıldığını düşündürmektedir.⁸⁵

Şirmed Vakfı

Bkz. Sultan Süleyman Câmii Vakfı (Estergon)

Veli Bey Vakfı

Veli Bey, Estergon varoşunda yangından tahrip olan eski kiliseyi, 436 akçeye satın alıp câmiye çevirmiş, şehirdeki

⁸⁵ Sudár 2014: 286

dükkânlarını da buraya vakfetmiştir. Klis ve Hatvan beyliğinden sonra 1547’de Estergon Beyi olan Veli Bey, 1551’e kadar burada görev yapmıştır. Sonrasında Kopan, tekrar Hatvan, Ístolni Belgrad, Solnok ve Peçuy Beyi olmuştur. 1563 yılında vefât eden Veli Bey, Budin’deki türbesine defnedilmiştir. Budin’de Baruthâne civârında tekkesi ve hamamı bulunuyordu.⁸⁶

Zâim Hasan Vakfı

Hurûfat defterlerinde Zâim Hasan Vakfı’na ait 1592 ve 1592 târihli iki ayrı kayıt bulunmaktadır. İlk kayıt, Estergon varoşunda yer alan Zâim Hasan Câmii’nde 15 akçe yevmiye ile imam, hatib, sermâfil ve belli vakitlerde Kur’an-ı Kerim tilâveti (Sabah namazından sonra Yâsin-i Şerif, ikinci namazından sonra Amme, akşam namazından sonra Rahman, yatsı namazında sonra Tebâreke Sûresi) ile görevli İbrâhim’in vefâtı üzerine onun yerine Ali’nin görevlendirilmesiyle ilgilidir⁸⁷. İkinci kayıta ise, 3 akçe yevmiye ile vakfın mütevellisi olan İbrâhim’in yerine evlâd-ı vâkıftan Sâlih’in mütevellilik vazifesi belirtilmiştir.⁸⁸

HURÛFAT KAYITLARINDA GÖRE ESTERGON VAROŞU’NDA ZÂİM HASAN VAKFI’NIN GÖREVLİLERİ (VGMA 1197/45)

TÂRİHİ	GÖREVİ	İSMİ	YEVMIYESİ
1591’den önce	<i>İmam, hatip, sermahfel ve devirhan</i>	İbrâhim	15 akçe
1591	<i>İmam, hatip, sermahfel ve devirhan</i>	Ali	15 akçe
1592’den önce	<i>Mütevellî</i>	İbrâhim	3 akçe
1592	<i>Mütevellî</i>	Sâlih (evlâd-ı vâkıf)	3 akçe

⁸⁶. Sudâr 2014: 279-280

⁸⁷. VGMA 1197/45, H. 2
Muharrem 1000 / M. 20 Ekim
1591

⁸⁸. VGMA 1197/121, H. 25
Rebiülâhîr 1000 / M. 10 Ocak
1592

Belgeler:

- *Usturgon [Estergon] varoşunda Zâim Hasan Câmîi'nde yevmî on beş akçe ile imam ve hatîb ve sermahfel ve bâdessalât'ül-fecr Sûre-i Yâsin ve bâdessalât'ül-asr Sûre-i Amme ve bâdel-mağrib Sûretü'r-rahmân ve bâdel-işa Sûre-i Tebâreke tilâvet iden İbrâhim fevt olub yerine Ali mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/45*
- *Usturgon [Estergon] varoş-u kebîrde merhûm Zaim Hasan Câmîi'nde yevmî üç akçe ile mütevellî olan İbrâhim fevt olub yerine evlâd-ı vâkıfdan Salih mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/121*

FİLEK

Hamza Bey Vakfı

Hurûfat defterlerinde, Filek'te Hamza Bey Câmîi'ne ait 1587 târihli görevlendirmelere ait üç kayıt bulunmaktadır. 1 Haziran târihli kayıta, câmide 5 akçe ile müezzin olan Receb, ücretinin 1 akçe arttırılmasını talep etmiştir.⁸⁹ 17 Eylül târihli kayıt, cumâ günleri aşırhan olan Hüseyin'in yerine Arzuman'ın görevlendirilmesiyle ilgilidir.⁹⁰ 9 gün sonrasına ait üçüncü kayıta ise, 5 akçe ile müezzin olan Ali'nin vefâtı sonrası yerine Arzuman'ın görevlendirildiği yazılıdır.⁹¹

Belgeler:

- *Filek'de merhûm Hamza Bey Câmîi'nde yevmî beş akçe ile müezzin olan Receb hizmeti mukâbelesinde vazife-i şey-i kalîl olub müsâade-i vakf-ı mezbûr mukarrer olmağın bir akçe terakkî olub berât ricâsına kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1223/121, Bkz. Ek 13*
- *Filek'te merhûm Hamza Bey Câmîi'nde cumâ gün mahfelde yevmî bir buçuk akçe ile aşırhan olan Hüseyin yeri mahlûl olmağın Arzuman mahaldir deyu kadısı arz eyledikde buyruldu. VGMA 1223/251*
- *Kal'a-i Filek dâhilinde Hamza Bey Câmîi'nde yevmî beş akçe ile müezzin olan Ali fevt olub yerine Arzuman mahaldir deyu kadısı arz eyledikde buyruldu. VGMA 1223/259*

Mustafa Paşa Vakfı

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın 1579 târihli vakfiyesinde, Filek Kalesi'nde bir mescid yaptırıp, mescidin yakınındaki ahırlı evlerini, Filek'e bağlı Şid (Şîd) Köyü'ndeki çayırını ve yine Filek'e bağlı Şayogömör (Gemer) sınırındaki Ferç değirmenleri diye bilinen üç çarklı değirmenini vakfettiği yazılıdır. Vakfiyede Mustafa Paşa, mescidin imamına 6 akçe, müezzine 5 akçe, kayyımına da 2 akçe tahsis etmiştir.⁹²

⁸⁹. VGMA 1223/121, H. 24
Cemâziyelâhir 995 / M. 1 Haziran
1587

⁹⁰. VGMA 1223/251, H. 14
Şevval 995 / M. 17 Eylül 1587

⁹¹. VGMA 1223/259, H. 23
Şevval 995 / 26 Eylül 1587

⁹². Yılmaz-Günel 2016: 234,
TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1

Vakfiyeden 8 yıl sonrasına ait bir hurûfat kaydına göre, Mustafa Paşa Mescidi'nde 2 akçe yevmiye ile kayyım olan İbrâhim'in vefatı sonrası yerine Ahmed kayyım olmuştur.⁹³

Belgeler:

- *Vakfiye için Bkz. Ek 1*
- *Kal'a-i Filek'de merhûm Mustafa Paşa Mescidi'nde yevmî iki akçe ile kayyım olan İbrâhim fevt olub yerine Ahmed mahaldir deyu kadısı arz eyledikde sadaka buyruldu. VGMA 1223/251*

93. VGMA 1223/251, H. 14
Şevval 995 / M. 17 Eylül 1587

FÖDVAR

Mustafa Paşa Vakfı

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın Födvar varoşunda Hz. Ali'nin rûhu için bir mescid ve bir kervansaray inşâ ettirdiği vakfiyesinde kayıtlıdır. Vakfiyede, kervansarayın 200 kuruş sermaye tahsis edilerek bitişiğinde bulunan 6 dükkân ile vakfedildiği, mescidin imamı için 10 akçe, müezzin ve kayyımlık vazifesi için de 5 akçe tahsis edildiği bildirilmiştir.⁹⁴

Belge:

- *Vakfiye için Bkz. Ek 1*

⁹⁴. Yılmaz-Günel 2016: 234,
TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1

GÖLE

Ali Bey Vakfı

Göle’de Ali Bey Vakfı’yla ilgili 1591-1592 yıllarına ait üç hurûfat kaydı bulunmaktadır. İlk kayıt, vakfa nâzır olan Mustafa’nın yevmiesinin 4 akçeden 6 akçeye çıkartılmasıyla ilgili Sancak Beyi Mehmed’e sunulan arz konuludur.⁹⁵ İkinci kayıt, Ali Bey Câmii’nde yevmi 3 akçe ile kayyım ve 2 akçe ile sebilhânesinde saka olan Hacı Hasan’ın yerine İbrâhim bin Abdullah’ın görevlendirilmesiyle ilgilidir.⁹⁶ Son kayıt ise, vakıfta 3 akçe yevmiye ile kâtib olan Hüseyin’in yevmiesini 2 akçe arttırılması ricasıdır.⁹⁷

Göle varoşunun merkezinde yer alan Ali Bey Câmii ve türbesi, yanındaki sebil ve hamamla birlikte bir külliye şeklindeydi. 1665’te Göle’ye gelen Evliyâ Çelebi, câmi ve türbeyle ilgili şu bilgileri vermektedir: “Ali Bey Câmii, bir kurşunlu güzel câmidir, hayrât sahibi Ali Bey de câmi hazîresinde kurşunlu yüksek türbe içinde huzur içinde yatar.” Şehirdeki Türk hâkimiyetinden sonra câmi ve türbe, Avusturyalılar tarafından kiliseye çevrilmiştir. Câminin minâresi, kiliseye çevrildikten sonra bir süre çan kulesi olarak kullanılmış, 1744’te şapel olarak kullanılan türbeyle birlikte yıktırılmıştır.⁹⁸

Belgeler:

- Göle’de Ali Bey Câmii’nin evkâfına yevmî dört akçe ile nâzırı olan Mustafa’nın hizmeti kesîr vazîfesi şey-i kalîl olub vakfın dâhi müsâdesi olmağın yevmî altı akçe terakkî olmak ricâsına Sancakbeyi Mehmed arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/17, Bkz. Ek 30
- Göle’de merhûm Ali Bey Câmii’nde yevmî üç akçe ile kayyım ve iki akçe ile sebilhânesinde saka olan El-hâc Hasan fâriğ olub yerine İbrâhim bin Abdullah mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/96
- Göle’de merhûm Ali Bey Evkâfı’na yevmî üç akçe ile kâtib olan Hüseyin kusur ? sebebiyle vesâir zâhir olub iki akçe

Göle’de Ali Bey Câmii ve Türbesi
(1722, L. F. Rosenfeld)

95. VGMA 1197/17, H. 10 Zilkâde 999 / M. 30 Ağustos 1591

96. VGMA 1197/96, H. 19 Rebiülevvel / M. 1000 4 Ocak 1592

97. VGMA 1197/98, H. 22 Rebiülevvel / M. 1000 7 Ocak 1592

98. Yılmaz 2023a: 480

Göle'de Sultan Süleyman Câmii
(1745, Sudâr 2014: 326)

terakkî olmak ricâsına kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/98

Hacı Sinan Vakfı

Göle varoşunda yer alan Hacı Sinan Câmii'nde 3 akçe ile imam, 2 akçe ile muallim ve 1 akçe yevmiye ile aşırhan olan Ahmed'in yerine Mehmed bin Mûsâ'nın görevli olduğuna dâir 1587 târihli hurûfat kaydı bulunmaktadır.⁹⁹

Belge:

- *Göle varoşunda merhûm Hacı Sinan Câmii'nde yevmî üç akçe ile muallim ve bir akçe ile aşırhân olan Ahmed fâriğ olub yerine Mehmed bin Mûsâ mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/5*

Mustafa Paşa Vakfı

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın 1579 târihli vakfiyesinde; Göle'de Köröş Nehri üzerinde Virye değirmeni ismiyle bilinen 3 çarklı değirmenini, Göle'ye bağlı Tumaşek (Tâmaşda) Köyü'nde Köröş Nehri üzerindeki 3 çarklı değirmenini ve yine Göle'ye bağlı Tamaş Köyü yakınındaki Sibkut isimli çayırını vakfettiği kayıtlıdır.¹⁰⁰

Belge:

- *Vakfiye için Bkz. Ek 1*

Süleyman Han Câmii Vakfı

Evliyâ Çelebi, Göle varoşunu anlatırken Sultan Süleyman Câmii'nden, kiremitle örtülü mââmûr bir câmi olarak kısaca bahsedip vakıf nâzırı tarafından kâgir ve yüksek sanatlı bir minâre inşâ edildiğini bildirir.¹⁰¹

99. VGMA 1197/5, H. 20 Şevval 999 / M. 23 Eylül 1587

100. Yılmaz-Günel 2016: 234-235, TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1

101. Evliyâ Çelebi 7/329

HATVAN

Mustafa Paşa Vakfı

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın 1579 târihli vakfiyesinde, Hatvan Kalesi'ndeki hamamını, hamamın bitişiğindeki 4 dükkânını ve Zakva (Zagyva) Nehri üzerindeki 4 çarklı değirmenini vakfettiği yazılıdır.¹⁰²

Belge:

- *Vakfiye için Bkz. Ek 1*

Veli Bey Vakfı

Hatvan Kalesi'ndeki Veli Bey Câmii'nde, 8 akçe yevmiye ile hatip ve 3 akçe yevmiye ile sarmahfel olan Nurullah Halife'nin yevmiyesinin arttırılmasıyla ilgili 1587 târihli kayıt bulunmaktadır.¹⁰³ Veli Bey'in Estergon'da da vakfı bulunmaktadır.

Belge:

- *Hatvan Kal'ası'nda vâki Veli Bey Câmii'nde yevmî sekiz akçe ile hatîb ve üç akçe ile sermahfil olan Nurullah Halife'nin cihet-i hitâbeti şey-i kalîl olub vakfı müsâid olmağın dört akçe terakkî olmak ricâsına kadısı arz eyledükde sadaka buyruldu. VGMA 1223/52, Bkz. Ek 14*

102. Yılmaz-Günel 2016: 235, TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1
103. VGMA 1223/52, H. 13
Cemâziyelevvel 995 / M. 21 Nisan 1587

HOLLOK

Palanka Mescidi / Câmii Vakfı

Eğri'ye bağlı Hollok Palankası'ndaki mescidin, hayır sahibi Ali tarafından kendi mallarıyla Allah rızası için câmiye çevrilmesi talebini içeren Eğri Beylerbeyi Ali Paşa'nın arzı bulunmaktadır.¹⁰⁴

Belge:

- Eğri Beylerbeyi Ali Paşa kullarının arzıdır. Eğri'ye tâbi Hollok Palankası'nda olan mescidi ashâb-ı hayrâtdan Ali nâm kimesne kendi malıyla hasbettallâhi teâla câmi olmak murâd etmekle izn-i hümâyûnları ... buyrulmak beyanda inâyet ricâsına arz eder, emir ve fermân şevketlü ve kerâmetlü ve muhabbetlü pâdişâhıdır. BOA İE.EV. 21/2452, Bkz. Ek 3

104. BOA İE.EV. 21/2452, H. 29
Şevval 1092 / M. 11 Kasım 1681

İSTOLNİ BELGRAD

Bektaşî Tekkesi Vakfı

G. Dávid, İstolni Belgrad'da iki değirmenle bir çayırın gelirlerinin Bektaşî Tekkesi'ne vakfedildiğini bildirmektedir.¹⁰⁵ Kale içinde yer alan Aziz Anna Şapeli (Szent Anna Kápolna), İstolni Belgrad'daki Türk döneminde Bektaşî Tekkesi olarak kullanılmıştır.¹⁰⁶

Küçük Hacı Vakfı

İstolni Belgrad varoşunda yer alan Küçük Hacı Muallimhânesi'nde 7 akçe yevmiye ile muallim ve vakıfta 2 akçe yevmiye ile mütevellî olan Alaaddin'in hacda vefât etmesi ile ilgili hurûfat defterinde peş peşe iki ayrı kayıt bulunmaktadır.¹⁰⁷

Belgeler:

- *İstoni Belgrad Kal'ası'nda Farisler ? varoşunda Küçük Hacı Muallimhânesi'nde yevmî yedi akçe ile muallim olan Alaaddin'in Hacc-ı Şerîfde fevt oldu deyu giru âhere virilub giru ricâ etdikde tevcîh olunub buyruldu. VGMA 1197/111*
- *İstoni Belgrad Kal'ası'nda Farisler ? varoşunda Küçük Hacı Evkâfî'na yevmî iki akçe ile mütevellî olan Alaaddin'in Hacc-ı Şerîfde fevt oldu deyu yeri âhere tevcîh olunub giru yerine ricâ etdikde buyruldu. VGMA 1197/111*

Memi Ağa Vakfı

İstolni Belgrad varoşunda yer alan Memi Ağa Câmii Vakfı'nda 4 akçe yevmiye ile mütevellî olan Alaaddin'in hacda vefât etmesi ile ilgili 1592 târihli kayıt bulunmaktadır.¹⁰⁸ Bu vakıftaki mütevellinin, Küçük Hacı Vakfı'nın da mütevellisi olan Alaaddin ile aynı kişi olması muhtemeldir.

Belge:

- *İstoni Belgrad Kal'ası varoşunda Memi Ağa Câmii Vakfı'na yevmî dört akçe ile mütevellî olan Alaaddin'in Hacc-ı*

¹⁰⁵ Dávid, 2001:406

¹⁰⁶ Yılmaz 2024: 178-179

¹⁰⁷ VGMA 1197/111, H. 11
Rebiülâhîr 1000 / M. 26 Ocak
1592

¹⁰⁸ VGMA 1197/111, H. 11
Rebiülâhîr 1000 / M. 26 Ocak
1592

*Şerîfde oldu deyu yeri ahîr tevcîh olunub gayrı vâki
olmağın giru ricâ etdikde buyruldu. VGMA 1197/111*

Mustafa Paşa Vakfı

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın 1579 târihli vakfiyesinde, İstolni Belgrad Kalesi içinde câmi, mescid ve hamam yaptırdığı yazılıdır. Mustafa Paşa; hamamını, hamama ait bir dükkânını ve Fona Köyü yakınlarında Şarviz (Sárvíz) Nehri üzerinde Bâli Paşa'nın oğlu Mehmed Bey'den satın aldığı dört çarklı iki değirmenini vakfetmiştir. Mustafa Paşa, vakfiyede câmi görevlilerinin ücretlerini de belirlemiştir.¹⁰⁹

İSTOLNİ BELGRAD'DA MUSTAFA PAŞA CÂMİİ'NİN GÖREVLİLERİ VE ÜCRETLERİ		
NO	GÖREVİ	YEVİMİYESİ
1	<i>Hatîb</i>	7 akçe
2	<i>İmam</i>	5 akçe
3	<i>1. Müezzin</i>	5 akçe
4	<i>2. Müezzin</i>	5 akçe
5	<i>Kayyım</i>	5 akçe
6	<i>Muarrif</i>	1 akçe
7	<i>1. Devirhan ve Sermâfil</i>	3 akçe
8	<i>2. Devirhan</i>	1 akçe
9	<i>3. Devirhan</i>	1 akçe

Belge:

- *Vakfiye için Bkz. Ek 1*

Sadrâzam Rüstem Paşa Vakfı

Sadrâzam Rüstem Paşa'nın H. 951 / M. 1544 târihli vakfiyesinde, İstolni Belgrad'da bir çifte hamamı olduğu yazılıdır. Günümüze kalıntıları ulaşan ve Sokollu Mustafa Paşa'nın oğlu Güzelce Rüstem Paşa'ya atfedilen hamamın, Sadrâzam Rüstem Paşa'ya ait olduğu düşünülmektedir.¹¹⁰

109. Yılmaz-Günel 2016: 235, TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1

110. Yüksel 1995: 250.

Hamamın günümüzdeki durumu için Bkz. Yılmaz 2024: 176-177

KANİJE

Câmi-i Hassa Vakfı

Kaniye Kalesi'nde Câmi-i Hassa'daki (Sultan III. Mehmed Câmi / Hünkâr Câmi) vazifelere ait 1675 ve 1667 târihli iki vakıf kaydı bulunmaktadır. 1675'te Kaniye Defterdârı Derviş Mehmed Efendi tarafından yazılan arza göre, câmide hatîb olan Mehmed'in yerine İbrâhim görevlendirilmiştir.¹¹¹

1667'de yevmiyeleri Yekçeşm Mahmud Ağa Vakfı'ndan verilen, Câmi-i Hassa'da sabah namazından sonra Kur'an-ı Kerîm tilâvetiyle görevli Ali Halîfe ile Şeyh Muhammed'e berat verilmesine dâir Kaniye Kadısı Mehmed Efendi'nin arzı bulunmaktadır.¹¹²

Belge:

- *Kaniye Defterdârı'nın arzıdır, Kaniye Kal'ası enderûnunda Câmi-i Hassa'da hatîb olan Mehmed âhir cihete sülûk idûb hüsn-ü rızasıyla kasr-ı yed etmekle İbrâhim'e sadaka ve inâyet buyurulmak ricâsına arz eder ol-bâbda emir ve fermân şevketlü ve mehâbetlü pâdişâhımdır. BOA İE.EV. 17/2070*

Hacı Hüseyin Vakfı

Kaniye'deki Hacı Hüseyin Câmi'i'nde 6 akçe yevmiye ile hatîb olan Derviş Halîfe'nin yerine Yasin'in görevlendirilmesine dâir Kaniye Kadısı'nın 1673 târihli arzı bulunmaktadır.¹¹³

Belge:

- *Kaniye Kadısı'nın arzıdır, Hacı Hüseyin Câmi'i'nin hatîbi olan Derviş Halîfe hüsn-ü ihtiyârıyla kasr-ı yed etmekle Yâsin dâilerine sadaka ve inâyet buyrulmak ricâsına arz eder emir ve fermân şevketlü ve azîmetlü pâdişâhımdır. BOA İE.EV. 6/660*

Kara Hasan Ağa Vakfı

23 Eylül 1676'da Kaniye Kadısı Abdurrahman Efendi tarafından yazılan arzda; Kara Hasan Ağa Câmi'i'nde 10 akçe yevmiye ile imam ve 7 akçe ile hatîb olan Muharrem Halîfe'nin vefatı üzerine yerine

111. BOA İE.EV. 17/2070, H. 28
Safer 1086 / M. 24 Mayıs 1675

112. BOA İE.EV. 17/2048, H. 10
Rebiülevvel 1078 / M. 30 Ağustos 1667

113. BOA İE.EV. 6/660, H. 17
Safer 1084 / M. 3 Haziran 1673

imam vazifesiyle Ömer Halife'nin görevlendirildiği yazılıdır.¹¹⁴ Aynı câmide hatib olarak görevlendirme ise iki ay sonra yapılmıştır. 17 Kasım 1676'da 7 akçe yevmiye ile hatib olup vefat eden Muharrem Halife'nin yerine Salih oğlu Ali Halife'nin görevlendirilmiştir.¹¹⁵

Belgeler:

- *Kaniye Kadısı'nın arzıdır, Nefs-i Kaniye Kal'asında vâki Kara Hasan Ağa Câmii'nin hitâbeti mahlûl olmağla Ömer Halife için mahall ve müstehaktır deyu sadaka ve ihsan buyurulmak ricâasına arz eder ol-babda emir ve fermân şevketlü ve inâyetlü pâdişâhıdır. BOA İE.EV. 14/1628*
- *Kaniye Kadısı'nın arzıdır, Kaniye'de vâki Kara Hasan Ağa, binâ eylediği câmi-i şerîfin hitâbeti mahlûl olmağla Sâlih oğlu Ali Halife'ye verilmek ricâasına arz eder, ol-babda emir ve fermân şevketlü ve mehâbetlü pâdişâhıdır. BOA İE.EV. 14/1681, Bkz. Ek 4*

Kule Câmii Vakfı

1676'da Kaniye'deki Kule (Kulla) Câmii'nde, 7 akçe yevmiye ile hatib olan Halil'in beratını kaydettiğinden yeniden berat verilmesine dâir Kaniye Defterdârı Derviş Mehmed Efendi tarafından yazılan arz bulunmaktadır.¹¹⁶

Belge:

- *Kaniye Defterdârı Mehemmed kullarının arzıdır, Kaniye Kal'asında vâki Kulla Câmii'nde hatib olan Halil elinde olan berât-ı zayi etmekle zayiden müceddeden sadaka ve inâyet buyurulmak ricâasına arz eder, ol-babda emir ve fermân şevketlü ve mehâbetlü pâdişâhıdır. BOA İE.EV. 14/1666*

114. BOA İE.EV. 14/1628, H. 15
Receb 1087 / M. 23 Eylül 1676

115. BOA İE.EV. 14/1681, H. 11
Ramazan 1087 / M. 17 Kasım 1676

116. BOA İE.EV. 14/1666, H. 11
Ramazan 1087 / M. 17 Kasım 1676

Yekçeşm Mahmud Ağa Vakfı

Bkz. Câmi-i Hassa Vakfı (Kaniye)

KOPAN

Mustafa Paşa Vakfı

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa; Kopan'da hamamı, hamamın yanındaki 8 dükkânını, Sakal (Szakály) Köyü yakınlarında Kapoş Nehri üzerindeki 5 çarklı 2 değirmenini, Berki (Nagyberki) Köyü yakınlarında yine Kapoş Nehri üzerindeki 5 çarklı 1 değirmenini ve Kopan Nehri üzerinde Peşkob değirmenleri diye bilinen 3 çarklı 1 değirmenini vakfetmiştir.¹¹⁷

Belge:

- *Vakfiye için Bkz. Ek 1*

Sinan Ağa Vakfı

Kopan'daki Sinan Ağa Câmii'nde 8 akçe yevmiye ile imam ve hatib olan Alaaddin'in yerine Bâli'nin görevlendirilmesine dâir 1587 târîhli hurûfat kaydı bulunmaktadır.¹¹⁸

Belge:

- *Kopan Kazâsı'nda vâki Sinan Ağa Câmii'nde yevmi sekiz akçe imam ve hatib olan Alaaddin âher yere tâlib olub yerine Bâli mahal olmağın kadısı Mevlânâ Mustafa arz etdikde sadaka buyruldu. VGMA 1223/6*

Sultan Süleyman Câmii Vakfı

Kopan Kalesi'nde Sultan Süleyman Câmii'nde 20 akçe yevmiye ile hatib olan Ahmed'in vefâtı üzerine yerine Selim Ahmed'in görevlendirilmesine ait Kopan Nâibi Yusuf Efendi'nin yazdığı 1676 târîhli arz bulunmaktadır.¹¹⁹

Belge:

- *Kopan Kal'asında merhûm Sultan Süleyman Câmii'nin hitâbeti mahlûl olmağın erbâb-ı istihkakdan Selim*

117. Yılmaz-Günel 2016: 235-236, TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1

118. VGMA 1223/6, H. 12 Rebiülâhir 995 / M. 22 Mart 1587

119. BOA İE.EV. 22/2685, H. 17 Zilhicce 1086 / M. 3 Mart 1676

*Ahmed'e sadaka ve inâyet buyrulmak ricâsına erz eder ol-
babda emir ve fermân şevketlü ve mehâbetlü
pâdişâhıdır. BOA İE.EV. 22/2685*

Zâim Sinan Vakfı

Kopan Palankası'ndaki Zâim Sinan Câmii'nde 4 akçe yevmiye ile müezzîn olan Arslan'ın beratının yenilenmesine dâir 1587 târihli hurûfat kaydı bulunmaktadır.¹²⁰ Yukarıda yazdığımız Kopan'daki Sinan Ağa Câmii ile burada bahsedilen Zâim Sinan Câmii'nin aynı eser olup olmadığını bilemiyoruz.

Belge:

- *Kopan Palankası'nda Zâim Sinan Câmii'nde yevmî dört akçe ile müezzîn olan Arslan bî-berât olub berât-ı şerîf ricâsına arz olundukda sadaka buyruldu. VGMA 1223/41*

120. VGMA 1223/41, H. 5
Cemâziyelevvel 995 / M. 13 Nisan
1587

KOVİN

Mustafa Paşa Vakfı

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın Kovin'de hamam inşâ ettirip 3 dükkânıyla birlikte vakfetmiştir.¹²¹

Belge:

- *Vakfiye için Bkz. Ek 1*

121. Yılmaz-Günel 2016: 236, TS.MA.d.7000, Bkz. Ek

KÖRÖŞ

Hacı Abdi Vakfı

Köröş Kalesi'nin dışında yer alan Hacı Abdi Câmii'nde 5 akçe yevmiye ile imam ve hatîb olan Hacı İbrâhim'in beratının yenilenmesine dâir 1587 târîhli hurûfat kaydı bulunmaktadır.¹²²

Belge:

- *Kala-yı Köröş hâricinde el-Hâc Abdi Câmii'nde yevmî beş akçe ile imam ve hatîb [olan] el-Hac İbrâhim bi-berât olub kadı arzıyla buyruldu. VGMA 1223/147*

122. VGMA 1223/147, H. 11
Recep 995 / M. 17 Haziran 1587

MOHAÇ

Kâsım Bey Vakfı

1546 târihli defterde Mohaç'a bağlı Csákfalva Karyesi, Kâsım Bey Vakfı'nın köyü olarak kaydedilmiştir.¹²³

Mustafa Paşa Vakfı

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa; Mohaç'ta 150 kuruş sermayeli kervansarayını, kervansaraya bağlı 8 dükkânı ve otluk yerini, kervansarayın yakınındaki hamamını, Mohaç varoşundaki evini ve Mohaç'a bağlı Ban Köyü yakınlarında Karaş Nehri üzerindeki 4 çarklı değirmenini vakfetmiştir.¹²⁴

Mustafa Paşa'nın Mohaç etrâfındaki vakıflarının câbisi olarak 5 akçe yevmiye ile Hasan'ın vazifeli olduğu hurûfat defterinde (1587) kayıtlıdır.¹²⁵

Belgeler:

- Vakfiye için Bkz. Ek 1
- Mustafa Paşa'nın Mohaç etrâfında vâki olan evkâfına yevmî beş akçe ile câbi olan Hasan müddet-i mezid nâbedid olmağın yine diğer Hasan kulları lâyıktır deyu tevcih olunmak ricâsına mütevellisi arz etdikde sadaka buyruldu. VGMA 1223/271
- Mohaç etrâfında Mustafa Paşa Evkâfı'na yevmî beş akçe ile câbi olan Hasan Budin'de vâki olan muhârebede nâbedid olub yerine diğer Hasan mahal olduğu mütevellisi arz eyledikde buyruldu. VGMA 1223/272

123. BOA TT.d. 441/490, adatbazisokonline.mnl.gov.hu'dan

124. Yılmaz-Günel 2016: 236, TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1

125. VGMA 1223/271, H. 29 Şevval 995 / M. 2 Ekim 1587 ve VGMA 1223/272, H. 2 Zilkâde 995 / M. 4 Ekim 1587

NİTRA

Fâzıl Ahmed Paşa Vakfı

Nitra'da Fâzıl Ahmed Paşa Vakfı'na ait değirmen ve köyler bulunuyordu. *Bkz. Sadrâzam Fâzıl Ahmed Paşa Vakfı (Uyvar)*

NOVIGRAD

Mustafa Paşa Vakfı

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın vakfiyesinde, Novigrad'da hamam inşâ ettirdiği yazılıdır.¹²⁶ 1587 târihli hurûfat kaydında ise vâkıfın burada câmisinin olduğu da anlaşılmaktadır. Bu kayıtta, Novigrad Palankası'nda merhûm Vezir Mustafa Paşa Câmiî'nde 2 akçe ile muarriif olan Mehmed'in yerine Pîrî'nin görevlendirildiği yazılıdır.¹²⁷

Belgeler:

- Vakfiye için Bkz. Ek 1
- Novigrad Palankası'nda merhûm Vezir Mustafa Paşa Câmiî'nde yevmî iki akçe ile muarriif olan Mehmed fâriğ olub yerine Pîrî mahaldir deyu kadısı nâibi ve mütevellisi arzlarıyla sadaka buyruldu. VGMA 1223/118

Sultan Süleyman Câmiî Vakfı

1587 târihli hurûfat kaydında, Novigrad Kalesi'ndeki Sultan Süleyman Câmiî'nde 10 akçe yevmiye ile imam olan Muhiddin'in Kur'an-ı Kerîm'i yanlış okuduğu için azledilip yerine Hüseyin'in görevlendirildiği yazılıdır.¹²⁸

Belge:

- Novigrad Kal'ası'nda vâki Sultan Süleyman Câmiî'nde yevmî on akçe ile imam olan Muhiddin kırâat-i Kur'an-ı Azîm'de hatâsı olub azli lâzım gelmeğın yerine Hüseyin mahaldir deyu kadısı arz etdikde sadaka buyruldu. VGMA 1223/41

Şâban Bey Vakfı

1570 târihli defterde, Novigrad Palankası'nda Şâban Bey Mescidi, mescidin yanında mekteb ve bir sıra evler vakıf olarak kayıtlıdır. Şâban Bey, 1559-1562 yılları arasında Novigrad Beyi olarak görev yapmıştır.¹²⁹

¹²⁶. Yılmaz-Günel 2016: 236, TS.MA.d.7000, Bkz. Ek

¹²⁷. VGMA 1223/118, H. 22 Cemâziyelâhir 995 / M. 30 Mayıs 1587

¹²⁸. VGMA 1223/41, H. 5 Cemâziyelevvel 995 / M. 13 Nisan 1587

¹²⁹. Sudâr 2014: 387

PAKŞA

Hâce Câmii Vakfı

Pakşa'da Hâce Câmii'nde 2 akçe yevmiye ile vazifeli olan Hüsrev bin Abdullah'ın yerine Abdülkerim'in görevlendirildiğine dâir 1592 târihli hurûfat kaydı bulunmaktadır.¹³⁰

Belge:

- *Pakşa'da Hâce Câmii'nde yevmi iki akçe olan Hüsrev bin Abdullah fâriğ olub yerine Abdülkerim mahaldir deyu mütevellisi arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/136*

Mustafa Paşa Vakfı

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın, Pakşa'da 150 kuruş sermayeli kervansarayı bulunduğu vakfiyesinde kayıtlıdır.¹³¹

Belge:

- *Vakfiye için Bkz. Ek 1*

130. VGMA 1197/136, H. 12
Cemâziyelevvel 1000 / M. 25
Şubat 1592

131. Yılmaz-Günel 2016: 237,
TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1

PEÇUY

Câmi-i Hassa Vakfı

Peçuy Kalesi'ndeki Câmi-i Hassa'nın (Sultan Süleyman Câmiî) hatibi olan Mehmed'in 1674'te câmideki vazifesiyle ilgili yazdığı dilekçesi bulunmaktadır.¹³²

Droman Ali Vakfı

Peçuy'da merhûm Droman Ali'nin rûhu için cüz okuyan Hacı Hüseyin'in yerine Ali bin Ahmed'in görevlendirilmesine dâir 1592 târihli hurûfat kaydı bulunmaktadır.¹³³ Hurûfat kaydında herhangi bir câmi, türbe vs. ismi belirtilmemiştir.

Belge:

- *Peçuy'da merhûm Droman Ali rûhiçün yevmî iki akçe ile bir cüz-i şerîf tilâvet eden el-hac Hüseyin fariğ olub yerine Ali bin Ahmed mahaldir deyü kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/96*

Hasan Ağa Vakfı

Peçuy'daki Ferhad Bey Câmiî'ndeki Hasan Ağa Vakfı'na ait 3 hurûfat kaydı bulunmaktadır. Aynı güne ait art arda yazılan iki kayıta, 2 akçe yevmiye ile bir cüz okuyan Hasan'ın beratının yenilenmesi talebi ile aynı vazife için Mehmed'in görevlendirilmesi yazılıdır.¹³⁴ Bir ay sonrasına ait diğer kayıt ise, Yusuf bin Ömer'in beratının yenilenmesi konuludur.¹³⁵

Belgeler:

- *Peçuy'da Hasan Ağa rûhiçün yevmî iki akçe ile bir cüz-i şerîf tilâvet eden Hasan bin berât olub berât-ı şerîf ricâsına kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/136*
- *Peçuy'da Ferhad Bey Câmiî'nde Hasan Ağa rûhiçün yevmî iki akçe ile bir cüz-i şerîf tilâvet etmeğe Mehmed mahaldir deyü kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/136*

Peçuy'da Sultan Süleyman adına câmiye çevrilen katedral (2024)

- 132.** BOA İE.EV. 17/2038, H. 24
Recep 1085 / M. 24 Ekim 1674
133. VGMA 1197/96, H. 19
Rebiülevvel / M. 1000 4 Ocak
1592
134. VGMA 1197/136, H. 12
Cemâziyelevvel 1000 / M. 25
Şubat 1592
135. VGMA 1197/162, H. 11
Cemâziyelâhir 1000 / M. 25 Mart
1592

Peçuy'da Ferhad Bey Câmii
(1783, Franciscus Fay)

- *Peçuy'da Ferhad Bey Câmii'nde merhûm Hasan Ağa rûhiçün yevmi iki akçe ile bir cüz-i şerif tilâvet eden Yusuf bin Ömer bî-berât olub berât-ı şerif ricâsına kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/162*

Kasaba Câmii Vakfı

Peçuy'a bağlı kasabadaki câminin harap olan minâresinin tâmiri için 4.800 akçe bedel tahmin olunup, tâmir gerçekleşince vakfın gelirinden karşılanacağına dâir 1591 târihli hurûfat kaydı bulunmaktadır.¹³⁶

Belge:

- *Peçuy Kazâsı'na tâbi Mikas ? [میکاس] nam kasaba câmiinin minâresi harab olmağın tâmiri içün dört bin sekiz yüz akçe tahmin olunub edâ olunca rakabe olunmak içün emr-i şerif ricasına kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/48*

Kâsım Paşa Vakfı

Peçuy'da câmi, mescid, çifte hamam, medrese ve çeşme yaptırdığı bilinen Budin Beylerbeyi Gâzî Kâsım Paşa'nın vakfına ait tespit edebildiğimiz en eski belge 1581 târihlidir. 45 numaralı Mühimme Defteri'ndeki kayda göre; Kâsım Paşa Vakfı'nın nâzırı Receb, mektup gönderip vâkıfın Peçuy ve Ösek'teki mahalle mescitlerinin kâfirî binâ (kiliseden dönüştürülen) olduğundan gayet eski olup kasvetli olduğunu, bu durumdan cemaatin şikâyet ettiğini ve mescitlerin yeniden inşâ edilmesini istediklerini yazmıştır.¹³⁷ 1587'deki hurûfat kaydında, Kâsım Paşa'nın Peçuy, Ösek, Tımışvar ve Lipova'daki vakıflarında 15 akçe yevmiye ile mütevellî olan Hüseyin ile Hacı İlyas arasındaki durumun kadıya arz edildiği yazılıdır.¹³⁸ 1592 târihli hurûfat kaydına göre, Kâsım Paşa Câmii'nde 1 akçe yevmiye ile devirhan olan Sefer'in yerine Sâlih bin Mustafa vazifeli olmuştur.¹³⁹ 1677 tarihli kayıt da câmideki görevlerle ilgilidir. Câmide 14 akçe yevmiye ile imam ve hatîb olan Mehmed Halîfe'nin vefâtı üzerine yerine Yâsin Halîfe'ye berat verilmiştir.¹⁴⁰

136. VGMA 1197/48, H. 8
Muharrem 1000 / M. 26 Ekim
1591

137. BOA MD 45/2007, H. 8
Şâban 989 / M. 7 Eylül 1581

138. VGMA 1223/187, H. 6 Şâban
995 / M. 12 Temmuz 1587

139. VGMA 1197/42, H. 28
Rebiülahir 999 / M. 12 Şubat
1592

140. BOA İE.HAT. 4/359, H. 13
Rebiülahir 1088 / M. 15 Haziran
1677

Belgeler:

- Peçuy'da merhûm Kâsım Paşa Câmii'nde yevmî bir akçe ile devirhan olan Sefer fariğ olub yerine Sâlih bin Mustafa mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/42
- Merhûm Kâsım Paşa'nın Peçuy ve Ösek ve Tımişvar ve Lipova'da vâki evkâfın nezâreti ve tevliyeti utekaya ve evlâd-ı utekaya meşrût olub yevmî on beş akçe ile mütevellî olan Hüseyin kendi hâlinde olub hizmetde kusuru yok iken hilâf-ı şart-ı vâkıf el-hac İlyas nâm kimesne yedinden alub yine mezbûra sadaka buyurulmak ricâsına kadı daileri arz eyledikde buyruldu. VGMA 1223/187
- Kâsım Paşa Evkâf nâzırı olan Receb mektub gönderib Kâsım Paşa'nın Peçuy'da ve Ösek'te ve Tımişvar'da ve Lipova'da evkâfı olub Peçuy ve Lipova'da vâki olan mahalle mes-cidleri kâfirî binâ olub gayet köhne olduğundan maada mukassî olmağla cemaat-i müslimin darlığından ızdırıp çeküb zikr olunan mescidin yeniden binâ olmaları lâzımdır deyü vakf-ı mezbûrun zevâyidinden binâ olunmak ricasına arz etmeğin vakf-ı mezbûrun zevâyidi ile zikr olunan mes-cidler yeniden binâ olunmak şer-i şerife ve şart-ı vakfa mu-vafık ise maliye tarafından hükm-i şerîf verilmek buyruldu. BOA MD 45/2007

Mustafa Paşa Vakfı

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa, Peçuy'da çok sayıda evleri ve dükkânlarıyla birlikte debbağhânesini ve Peçuy'a bağ-lı Venekin Köyü yakınında Kırış Nehri üzerindeki 3 çarklı de-ğirmenini vakfetmiştir.¹⁴¹

Belge:

- Vakfiye için Bkz. Ek 1

Peçuy'da Gâzî Kâsım Paşa Câmii
(2024)

141. Yılmaz-Günel 2016: 237,
TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1

Mustafa Voyvoda Bey Vakfı

Peçuy'da merhûm Mustafa Voyvoda Bey Vakfı'nda 2 akçe yevmiye ile mütevellî olup 2 akçe yevmiye ile bir cüz okuyan Hasan oğlu İbrâhim'in celâ-yı vatan eylediğinin (şehirden ayrıldığı) kadıya bildirildiğine dâir iki kayıt bulunmaktadır.¹⁴²

Belgeler:

- *Peçuy'da merhûm Mustafa Voyvoda Bey Evkâfı'na yevmi iki akçe ile mütevellî olan Hasan oğlu İbrâhim celâ-yı vatan eylemiş deyü kadısı hilâfet arz edüb âhere verilmeğın mezbûra her vechle tevliyet uhdesinden gelüb kimesne olmağın yine mukarrer olmak bâbında mirlivâ-i Peçuy arz eyledikde buyruldu. VGMA 1223/251*
- *Peçuy'da merhûm Mustafa Voyvoda Evkâfı'ndan iki akçe ile bir cüz tilâvet eden Hasan celâ-yı vatan eyleyüb yerimi âhere verdi demiş hilâf-ı vâki olub yine mezbûra mukarrer olmak ricasına mirlivâsı arzıyla buyruldu. VGMA 1223/258*

Nasuh Bey Vakfı

1579'da Peçuy çarşısında Nasuh Bey Vakfı'na ait 2 dükkân bulunuyordu. Bu dükkânlardan başka Peçuy'da, Nasuh Bey Köprüsü ile kalenin güneyinde Şikloş Kapısı civarında Nasuh Bey Mahallesi kayıtlıdır.¹⁴³

Neriman Hâtun Vakfı

Peçuy'da Neriman Hâtun'un rûhu için Şâban Kethüdâ Mektebi'nde 2 akçe yevmiye ile bir cüz okuyan Ali Halife'ye berat verilmesine dâir 1592 târîhli hurûfat kaydı bulunmaktadır.¹⁴⁴ Bkz. *Şâban Kethüdâ Vakfı (Peçuy)*

Şâban Kethüdâ Vakfı

Peçuy'da Şâban Kethüdâ'nın inşâ ettirdiği mektep ve muallimhâneye ait üç kayıt bulunmaktadır. 1591'de muallimhâne de 5 akçe yevmiye ile muallim olan Ali Halife'nin yerine Osman bin Sefer görevlendirilmiştir.¹⁴⁵ 6 gün sonrasına ait diğer

142. VGMA 1223/251, H. 13 Şevval 995 / M. 16 Eylül 1587 ve VGMA 1223/258, H. 23 Şevval 995 / M. 26 Eylül 1587

143. Pécs Atlas 2021: 41, 115,

Sudâr 2014: 83, BOA TT 585, 12b

144. VGMA 1197/211, H. 3 Şâban 1000 / M. 15 Mayıs 1592

145. VGMA 1197/33, H. 15 Rebiülahir 999 / M. 10 Şubat 1591

kayıt ise; 5 akçe yevmiye ile tâlim, 2 akçe yevmiye ile kitâbet ve 2 akçe yevmiye ile tevliyet vazifelerinin beratı ve vakıf şartları konusundadır.¹⁴⁶ Mektepte ayrıca Neriman Hâtun'un da vakfı bulunuyordu. *Bkz. Neriman Hâtun Vakfı (Peçuy)*

Belgeler:

- *Peçuy'da merhûm Şâban Kethüdâ Muallimhânesi'nde yevmî beş akçe ile muallim olan Ali Halîfe fariğ olup yerine Osman bin Sefer mahaldır deyu kadısı arz eyledikde buyruldu. VGMA 1197/33*
- *Peçuy'da merhûm Şâban Kethüdâ'nın binâ eylediği mekteb-hânenin yevmî beş akçe ile tâlimini ve iki akçe ile kitâbetini ve iki akçe ile tevliyetini utekâsından Molla Ali'ye şârt idüb bir buçuk akçeden mutasarrıf iken üç akçe ile tevliyetini kızı Sitti Hâtun olup ve beş akçe ile talimini ve kitâbetini âher kimesne berât etdürüb ber-mûceb-i şart-ı vâkıf gerü mezbûr Ali'ye olmak mahal olup istidâ-ı inâyet etdikde sonra buyruldu. VGMA 1197/38*
- *Peçuy'da Neriman Hâtun rûhiçün yevmî iki akçe ile Şâban Kethüdâ Mektebi'nde bir cüz-i şerîf tilâvet eden Ali Halîfe bi-berât olup berât-ı şerîf sadaka buyrulmak ricâsına kadısı arz etdikde sadaka buyruldu. VGMA 1197/211*

Tiryâki Hasan Paşa Vakfı

Kaniye kahramanı Tiryâki Hasan Paşa'nın, Peçuy'da kendisi için türbe ve medrese inşâ ettirip 40 yük akçe vakfedip vakıf görevlilerini tâyin ettiği *Gazavât-ı Tiryâki Hasan Paşa'da* yazılıdır.¹⁴⁷

Belge:

- “... Budin'e varub iki sene mikdarı hükûmet eyledi ve Peçuy'da kendi için türbe ve bir medrese binâ ettirdi, tamam olunca her gün sual ederdi, bir gün müjdeli haberi geldi, tamam oldu deyu eyitti. Ana muntazirin heman varmak üzreyiz deyub Budin'den kalkub Peçuy'a gitti ve kırk yük

146. VGMA 1197/38, H. 21
Rebiülahir 999 / M. 16 Şubat
1591

147. *Gazavât-ı Tiryâki Hasan Paşa*, Török O.216, v.98a-b; Yılmaz 2023b: 439

*akça vakıf edip ulufelerini tayin eyledi...” Gazavât-ı Tiryâki
Hasan Paşa, v.98a-b*

Yakovalı Hasan Paşa Vakfı

1663'te Peçuy'a gelen Evliyâ Çelebi, Yakovalı Hasan Paşa Câmii ve yanındaki mevlevihâneyi anlatırken, “*Bu dergâhın 21 guruş evkâfı olmakla imâretinde nefis nimetleri gelen geçenlere ay ve yıl, sabah ve akşam devamlı nimeti dağıtıldığından fukarası çoktur.*” diyerek vakıftan bahsetmiştir.¹⁴⁸

*Peçuy'da Yakovalı Hasan Paşa Câmii
(2024)*

PEŞTE

Ali Paşa Vakfı

Peşte’de merhûm Ali Paşa Vakfı’nda 1952’de 4 akçe yevmiye ile mütevellî olan Oruç ve yine 4 akçe ücretle nâzır olan Mustafa Reis, kendi keyiflerine göre hareket ettiklerinden dolayı vakıfta zayıflık meydana gelmiş bunun üzerine vakıfta Ahmed Ağa görevlendirilmiştir. Bu görevlendirmeye aynı güne ait ikinci kayıtta da Ali Paşa Muallimhânesi’nde 4 akçe yevmiye ile halife olan Seyyid Murtaza’nın vefâtı üzerine yerine Hacı Mehmed bin İdris’in halife olduğu yazılıdır.¹⁴⁹ Vâkıf, 1551-1553 arasında Budin Beylerbeyi olan Hadım Ali Paşa olmalıdır.¹⁵⁰

Belgeler:

- *Peşte’de merhûm Ali Paşa Evkâfı’na yevmî dört akçe ile mütevellî olan Oruç dört akçe ile nâzırı olan Mustafa reis kendü hevâlarından olmağla zaaf gelüb nezâretin üç akçesi vakfa zam idüb bir akçe mütevellîye zam idüb Ahmed Ağa olmak mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/183*
- *Peşte’de Ali Paşa Muallimhânesi’nde yevmî dört akçe ile halife olan Es-seyyid Murtaza fevt olub yerine El-hâc Mehmed bin İdris mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/183*

Bâlî Bey Vakfı

Peşte’de merhûm Bâlî Bey’in vakfına 1587’de Murâd ve Hacı isimli kişiler, Budin kadısının arzıyla günlük 12 akçe ücretle mütevellî ve câbi olmuşlardır. Ancak vakfın gelirinin azlığı nedeniyle Sâlih isimli kişi günlük 7 akçe ücretle bu görevi kabul etmeyi talep etmiş, bu durum kadıya arz edilmiştir.¹⁵¹

Belge:

- *Peşte’de merhûm Bâlî Bey Evkâfı’na Murâd ve Hâcî nâm kimesneler yevmî on iki akçe ile Budin kadısı arzıyla müte-*

149. VGMA 1197/183, H. 29
Cemâziyelâhir 1000 / M. 12 Nisan
1592

150. Bkz. Budin Beylerbeyi
Listesi: Ayverdi 1/74

151. VGMA 1223/266, H. 28
Şevval 995 / M. 1 Ekim 1587

velli ve câbi olmağla evkâf-ı noksan üzere olub harâbe-yi müşerref olmağın yerine Salih müstâkim ve her vechile müstahaka olub yevmî yedi akçe ile kabul eylemeğın inâyet ricâsına nâzır arz etdükde buyruldu. VGMA 1223/266

Derviş Bey Vakfı

Peşte'de mescidi ve zâviyesi bulunan Derviş Bey Vakfı'na ait 1591-1592 târihli beş hurûfat kaydı bulunmaktadır.¹⁵² Bu kayıtlardaki görevliler ve görevleri aşağıda listelenmiştir.

HURÛFAT KAYITLARINDA GÖRE PEŞTE'DE DERVİŞ BEY VAKFI'NIN GÖREVLİLERİ (VGMA 1197)			
SENE	İSİM	GÖREVİ	YEVMIYESİ
1591	Halil bin Hasan (Fazlı bin Hızır'ın yerine)	<i>Cüzhan</i> (<i>Derviş Bey</i> <i>Mescidi'nde öğlen</i> <i>namazında sonra bir</i> <i>cüz</i>)	2 akçe
1591	Halil bin Hasan (Seyfullah bin Mehmed'in yerine)	<i>Cüzhan</i> (<i>Derviş Bey'in rûhu için</i> <i>bir cüz</i>)	1,5 akçe
1591	Ali	<i>İmam</i> (<i>Derviş Bey</i> <i>Mescidi'nde</i>)	---
1591	Ali	<i>Cüzhan</i> (<i>Derviş Bey</i> <i>Zâviyesi'nde öğlen</i> <i>namazında sonra bir</i> <i>cüz</i>)	2 akçe
1592	---	<i>Nâzır</i>	2 akçe
1592	Ömer	<i>Cüzhan</i> (<i>Derviş Bey'in rûhu için</i> <i>bir cüz</i>)	3 penez (1,5 akçe) + 1 penez (0,5 akçe)

152. VGMA 1197/6, H. 24 Şevval 999 / M. 15 Ağustos 1591, VGMA 1197/12, H. 3 Zilkâde 999 / M. 23 Ağustos 1591 ve VGMA 1197/143, H. 21 Cemâziyelevvel 1000 / M. 5 Mart 1592

Belgeler:

- *Peşte dâhilinde merhûm Derviş Bey Mescidi'nde bâdes-salât'ül-zuhr yevmî iki akçe ile bir cüz-i şerîf tilâvet eden Fazlî bin Hızır fâriğ olub yerine Halil bin Hasan mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/6*
- *Peşte'de merhûm Derviş Bey rûhiçün yevmî bir buçuk akçe ile bir cüz-i şerîf tilâvet eden Seyfullah bin Mehmed fâriğ olub yerine Halil bin Hasan mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/6*
- *Peşte dâhilinde merhûm Derviş Bey Mescidi'nin zâviyesinde yevmî iki akçe ile bâdel-zuhr bir cüz-i şerîf tilâvet olunması münasib olub imam olan Ali mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/12*
- *Peşte'de merhûm Derviş Bey Evkâfı Zâviyesi'nde yevmî iki akçe ile nâzır tayin olunub berât-ı şerîf ricâsına kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/143*
- *Peşte'de merhûm Derviş Bey rûhiçün yevmî üç penes ile cüzhân olan Ömer'in vazîfesi kalil olub bir penes terakkî olmak ricâsına kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/143*

Derviş Sipâhi Vakfı

Hurûfat defterinde, Peşte'deki Derviş Sipâhi Vakfı'na ait mes-citte ve vakıfta görev alanlarla ilgili 12 Nisan 1592 târihli üç kayıt bulunmaktadır.¹⁵³ Bu görevler ve ücretleri aşağıdaki tab-loda yer almaktadır.

HURÛFAT KAYITLARINDA GÖRE PEŞTE'DE DERVİŞ SİPAHİ VAKFI'NIN GÖREVLİLERİ (1592)		
İSİM	GÖREVİ	YEVMIYESİ
Mustafa	<i>Noktacı (bir cüz tilaveti)</i>	2 akçe
Mustafa	<i>Müezzin</i>	---
Mustafa bin Mehmed	<i>Kâtib</i>	1 akçe
Mustafa bin Mehmed	<i>Câbi</i>	1 akçe
İbrahim	<i>Müezzin</i>	---
Seyyid Murtaza	<i>Cüzhan (bir cüz tilaveti)</i>	3 akçe
İbrahim (S. Murtaza'nın yerine)	<i>Cüzhan (bir cüz tilaveti)</i>	4 akçe

153. VGMA 1197/183, H. 29
Cemâziyelâhir 1000 / M. 12 Nisan
1592

Belgeler:

- *Peşte'de Derviş Sipâhi Mescidi'nde yevmî iki akçe ile nokta-cı olmak üzere bir cüz-i şerîf tilâvet iden müezzin Mustafa bî-berât olub berât-ı şerîf ricâsına kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/183, Bkz. Ek 31*
- *Peşte'de Derviş Sipâhi Evkâfı'nın kâtibi ve câbisi olmayub kemâl-i ihtiyaç olmağın yevmî bir akçe ile kâtib ve bir akçe ile câbî olmağa Mustafa bin Mehmed mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/183*
- *Peşte'de Derviş Sipâhi'nin evkâfından yevmî üç akçesiyle bir cüz-i şerîf tilâvet iden Es-seyyid Murtaza fâriğ olub yerine zevayadan birine dahi terakkî olub dört akçe ile müezzin İbrâhim mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/183*

Gül Baba Tekkesi Vakfı

Gül Baba Zâviyesi'nin Budin'den başka, Peşte, Vaç ve Vişegrad'da da gelir getiren bağ, değirmen, çayır vb. yerleri bulunuyordu. Bkz. *Gül Baba Tekkesi Vakfı (Budin)*

Hacı Hasan Vakfı

1592'de Peşte'de, merhûm Hacı Hasan Vakfı'nda mütevellî olarak 1 akçe yevmiye ile Ömer Halife görevlendirilmiştir. Ayrıca Câmi-i Kebîr'de, Hüseyin bin Osman, vakıftan 1,5 akçe yevmiye ile Tebâreke Sûresi okuyordu.¹⁵⁴

Belgeler:

- *Peşte'de merhûm Hacı Hasan Evkâfı'na yevmî bir akçe ile mütevellî olan Ömer halife mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/37*
- *Peşte'de Hacı Hasan Evkâfı'ndan yevmî bir buçuk akçe ile Câmi-i Kebîr'de Sûre-i Tebâreke tilâvet etmeğe Hüseyin bin Osman mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/37*

154. VGMA 1197/37, H. 17
Rebiülâhir 999 / M. 12 Şubat
1591

**HURÛFAT KAYITLARINA GÖRE
PEŞTE'DE HAMZA ÇAVUŞ VAKFI'NIN GÖREVLİLERİ**

SENE	DEFTER	İSİM	GÖREVİ	YEVMIYESİ
1587	VGMA 1223/256	Hasan	<i>Halife</i>	4 akçe
1587	VGMA 1223/265	Ahmed	<i>Muallim</i>	8 penez (4 akçe)
1591	VGMA 1197/85	Halil (Ahmed'in yerine)	<i>Halife</i>	4 akçe
1951	VGMA 1197/85	Halil (Ahmed'in yerine)	<i>Tebâreke Sûresi tilâveti</i>	1 akçe
1592	VGMA 1197/183	Ali Halife (Ahmed'in yerine)	<i>Muallim</i>	8 akçe

Hamza Bey Vakfı

Peşte'de, merhûm Hamza Bey Vakfı'nda 1591'de 15 akçe yevmiye ile mütevellî olan Hızır Bâlî, vakıf şartlarına uygun hizmet etmediğinden görevden alınıp yerine Sancak Beyi tarafından Hamza Bey'in kardeşinin oğlu Kurd 3 akçe yevmiye ile görevlendirilmiştir.¹⁵⁵ Aynı yıl, vakıfta 2 akçe yevmiye ile cüzhan olan Ali görevden alınıp yerine Receb atanmıştır.¹⁵⁶

Belgeler:

- *Peşte'de merhûm Hamza Bey Evkâfı'na yevmî on beş akçe ile mütevellî olan Hızır Bâlî, vakfı itlâf ettiğinden maâda hizmeti evkâfı ile mûkayyed olmayub refi lâzım olmağın yerine vâkıfın karındaşı oğlu Kurd yevmî üç akçe ile olmak ricasına sancak beyi arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/6*
- *Peşte'de merhûm Hamza Bey Evkâfı'ndan yevmî iki akçe ile cüzhân olan Ali'nin azli icâb ider hâli yoğiken bilâ-sebebe Receb nâm kimesneye tevcih olunub giru Ali'ye olmak ricâsına kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/17*

155. VGMA 1197/6, H. 24 Şevval 999 / M. 15 Ağustos 1591

156. VGMA 1197/17, H. 10 Zilkâde 999 / M. 30 Ağustos 1591

157. VGMA 1223/256, H. 20 Şevval 995 / M. 23 Eylül 1587, VGMA 1223/265, H. 27 Şevval 995 / M. 30 Eylül 1587, VGMA 1197/85, H. 5 Rebiülevvel 1000 / M. 21 Aralık 1591 ve VGMA 1197/183, H. 29 Cemâziyelâhîr 1000 / M. 12 Nisan 1592

Hamza Çavuş Vakfı

Peşte'de Hamza Çavuş Mektebi'nin vakfına ait 1587, 1591 ve 1592 târihli hurûfat kayıtları bulunmaktadır.¹⁵⁷ Bu kayıtlarda yazılı görevliler ve ücretleri yukarıdaki tabloda gösterilmiştir.

Belgeler:

- *Peşte'de Hamza Çavuş Mektebi'nde yevmî dört akçe ile halife olmağa Hasan mahaldir deyu kadısı arz eyledikde sadaka buyruldu. VGMA 1223/256*
- *Peşte'de vâki Hamza Çavuş Mektebi'nde yevmî sekiz akçe penéz akçesi ile muallim olmağa Ahmed mahal olduğun kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1223/265*
- *Peşte dâhilinde merhûm Hamza Çavuş Mektebi'nde yevmî dört akçe ile halife ve meşrûta bir akçe Sûre-i Tebâreke tilâvet eden Abdi Halife fâriğ olub yerine Halil mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/85*
- *Peşte'de merhûm Hamza Çavuş Mektebi'nde yevmî sekiz akçe ile muallim olan Ahmed fâriğ olub yerine Ali Halife mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/183*

Mustafa Bey Vakfı

1587'de Peşte'de, merhûm Mustafa Bey Vakfı'nda çok hizmeti olan Derviş isimli kişi, günlük 2 penéz (1 akçe) ücretle câbî-i âzâm (baş tahsildar) olarak görevlendirilmiştir. Aynı târihte tutulan bir diğer kayda göre; vâkıfın şartı gereğince 4 penéz (2 akçe) yevmiye ile mütevellî olan oğlu Hüseyin vefât edince yerine kızı görevlendirilmiştir. Bu görevlendirmede vakfın geliri az olduğundan günlük ücret 2 peneze (1 akçe) düşürülmüştür.¹⁵⁸

Belgeler:

- *Kala-i Peşte'de merhûm Mustafa Bey Evkâfı'nda ziyâde olub hizmet-i kesire olmağın câbî-i âzâm olub beru iderek yevmî iki akçe penéz akçe-i vazife ile câbî olmağa Derviş mahaldir deyu kadısı arz eyledikde buyruldu. VGMA 1223/246*
- *Kala-i Peşte'de merhûm Mustafa Bey Evkâfı'na bermücib-i şart-ı vâkıf mütevellî olan oğlu Hüseyin vefât idub bermücib-i şart-ı vâkıf kızı Bulkaya ? Hâtun müstahak olub*

158. VGMA 1223/246, H. 8
Şevval 995 / M. 11 Eylül 1587

*cihet-i şey-i kalil ve zevaidi kesir olmağın iki penes akçesi
terfi olunub yevmî dört akçe ile mezbûreye berât-ı pâdişâh
ricâsına kadısı arz eyledikde sadaka buyruldu. VGMA
1223/246*

Mustafa Paşa Vakfı

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın Budin'den sonra en zengin vakıfları Peşte'de yer alıyordu. Mustafa Paşa, Peşte'de yaptırdığı câmi ve medreseye pek çok akarını vakfetmişti.¹⁵⁹ Budin, Peşte ve buralara bağlı yerlerdeki vakıfları için 7 akçe yevmiye ile bir câbî görevliydi. Aşağıdaki tabloda vâkıfın Peşte'deki vakıfları gösterilmiştir.

SOKOLLU MUSTAFA PAŞA'NIN PEŞTE'DEKİ VAKIFLARI (TS.MA.d.7000)		
NO	HAYRÂT / AKAR	ÖZELLİKLERİ
1	Câmi	Kale içinde
2	Medrese	Sekiz hücreli, bir dershâneli ve müderrise tahsis edilmiş evi ile birlikte
3	Muallimhâne	Medresenin bitişiğinde
4	Çifte Hamam	Câminin yakınında
5	Kervansaray	Hamamın karşısında, 200 kuruş sermayeli
6	Dükkânlar	Çifte hamama ait (sayı belirtilmemiş)
7	Dükkânlar	Kervansaraya ait 1200 kuruş sermayeli 10 dükkân
8	Otlukhâne	Kervansaraya ait

159. Yılmaz-Günel 2016: 237, TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1

**SOKOLLU MUSTAFA PAŞA’NIN
PEŞTE’DEKİ MEDRESE VE CÂMİSİNİN GÖREVLİLERİ**
(TS.MA.d.7000, Erdoğan 2016: 103)

NO	GÖREVLİLER	GÖREVLİ SAYISI	YEVMIYESİ
1	<i>Müderriş</i>	1	30 Akçe
2	<i>Talebe</i>	7	5 Akçe
3	<i>Bevvab</i>	1	5 Akçe
4	<i>Hatib</i>	1	10 Akçe
5	<i>İmam</i>	1	8 Akçe
6	<i>Müezzin</i>	2	6 Akçe
7	<i>Muarriş</i>	1	2 Akçe
8	<i>Devirhan</i> (<i>biri Sermahfil</i>)	7	2 Akçe (Sermahfil 3 Akçe)
9	<i>Kayyim</i>	2	6 Akçe
10	<i>Cüzhan</i> (<i>biri noktacı</i>)	30	3 Akçe (Noktacı 4 Akçe)
11	<i>Müsebbih</i> (<i>biri şeyh</i>)	10	2 Akçe (Şeyh 3 Akçe)

Hurûfat defterlerinde, Mustafa Paşa’nın Peşte’deki vakıflarında yer alan görevliler ve ücretleriyle ilgili 1591 ve 1592 târihli kayıtlar bulunmaktadır.¹⁶⁰ Bu görevliler ve ücretleri tabloda gösterilmiştir.

160. VGMA 1197/12, H. 3
Zilkâde 999 / M. 23 Ağustos 1591,
VGMA 1197/28, H. 26 Zilkâde
999 / M. 15 Eylül 1591, VGMA
1197/85, H. 5 Rebiülevvel 1000 /
M. 21 Aralık 1591 ve VGMA
1197/183, H. 29 Cemâziyelâhir
1000 / M. 12 Nisan 1592

**HURÛFAT KAYITLARINA GÖRE
PEŞTE'DE MUSTAFA PAŞA VAKFI'NİN GÖREVLİLERİ**

SENE	DEFTER	İSİM	GÖREVİ	YEVMIYESİ
1591	VGMA 1197/12	Ali (Seyyid İsmâil'in yerine)	<i>Tâlim-i Ulum</i>	
1591	VGMA 1197/12	Murtaza (Haydar'ın yerine)	<i>Devirhan</i>	2 akçe
1591	VGMA 1197/28	Hasan (Mustafa'nın yerine)	<i>Bir cüz tilâveti</i>	3 akçe
1591	VGMA 1197/85	Hacı Hasan (Sefer'in yerine)	<i>Mutasarrıf</i>	4 akçe
1591	VGMA 1197/85	Hacı Hasan (Sefer'in yerine)	<i>Devirhan</i>	2 akçe
1592	VGMA 1197/183	Sefer bin Hızır (Durmuş'un yerine)	<i>Câbî</i>	5 penez
1592	VGMA 1197/183	Mustafa (Abdi Halîfe'nin yerine)	<i>Devirhan</i>	2 akçe
1592	VGMA 1197/183	İbrâhim (Şâban'ın yerine)	<i>Müezzin</i>	6 akçe
1592	VGMA 1197/183	İbrâhim (Şâban'ın yerine)	<i>Devirhan</i>	2 akçe
1592	VGMA 1197/183	İbrâhim (Şâban'ın yerine)	<i>Tebâreke tilâveti</i>	2 akçe

Belgeler:

- Vakfiye için Bkz. Ek 1
- Peşte dâhilinde Mustafa Paşa Câmii'nde tâlim-i ulûm eden Es-Seyyid İsmail fevt olub yerine Ali mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/12
- Peşte'de Mustafa Paşa Câmii'nde yevmî iki akçe ile devirhân olan Haydar fâriğ olub yerine Murtaza mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/12
- Peşte'de merhûm Mustafa Paşa Câmii'nde yevmî üç akçe ile bir cüz-i şerîf tilâvet eden Mehmed celâ-yı vatan idub yerine Hasan Halîfe mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/28
- Peşte dâhilinde merhûm Mustafa Paşa Câmii'nde yevmî dört akçe ile mutasarrıf ve iki akçe ile devirhân olan Sefer Halîfe fâriğ olub yerine El-hâc Hasan mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/85
- Peşte'de merhûm Hoca Mustafa Paşa Evkâfî'na yevmî beş penéz ile câbî olan Durmuş hizmeti cibâyete iktidarı olmayub yerine Sefer bin Hızır mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/183
- Peşte'de merhûm Mustafa Paşa Câmii'nde yevmî iki akçe ile devirhân olan Abdi Halîfe fâriğ olub yerine Mustafa mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/183
- Peşte'de merhûm Mustafa Paşa Câmii'nde yevmî altı akçe ile müezzîn ve iki akçe ile devirhân ve iki akçe ile Sûre-i Tebâreke tilâvet iden Şâban fevt olub yerine İbrâhim mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/183

Receb Ağa Vakfı

1592'de, Peşte'de merhûm Receb Ağa Mescidi'nde 3 penéz yevmiye ile sabah namazından sonra Yâsin-i Şerîf okumaya Ahmed bin Keyvan görevlendirilmiştir. Aynı güne ait diğer kayıтта da; mescitte 5 akçe yevmiye ile imam, 3 penéz ile Yâsin-i Şerîf tilaveti, 1 penéz ile de Amme Sûresi okuyan görevlinin yerine Ahmed Halîfe'nin getirildiği yazılıdır.¹⁶¹

161. VGMA 1197/183, H. 29
Cemâziyelâhir 1000 / M. 12 Nisan
1592

Belgeler:

- *Peşte'de merhûm Receb Ağa Evkâfî'ndan yevmî üç penéz ile bâdessalât'ül-fecr Yâsin-i Şerîf tilâvet etmeğe Ahmed bin Keyvan mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/183*
- *Peşte'de Receb Ağa Mescidi'nde yevmî beş akçe ile imâm ve üç penéz akçesiyle Sûre-i Yâsin ve bir penéz ile Sûre-i Amme tilâvet iden ihtiyar vefât idub yerine Ahmed Halîfe mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/183*

Sinan Bey Vakfı

Peşte'de Sinan Bey Câmii'nde 6 akçe yevmiye ile imam ve 1 akçe yevmiye ile sabah namazından sonra Yâsin-i Şerîf okuyan Hüsâm'ın yerine Ali görevlendirilmiştir.¹⁶²

Belge:

- *Peşte'de Sinan Bey Câmii'nde yevmî altı akçe ile imâm ve bâdessalât'ül-fecr bir akçe ile Yâsin-i Şerîf tilâvet eden Hüsâm fâriğ olub yerine Ali mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/37*

Sultan Süleyman Câmii Vakfı

Budin'deki Sultan Süleyman Câmii'nin Peşte'de vakıfları bulunuyordu. Bkz. *Sultan Süleyman Câmii Vakfı (Budin)*

Zâviye Vakfı

Kânûnî devri Budin Tahrir Defteri'nde, 1546'da Peşte içindeki değirmenlerin bulunduğu listede Zâviye Vakfı'na ait bir değirmen kayıtlı olup zâviyenin ismi belirtilmemiştir.¹⁶³

162. VGMA 1197/37, H. 17
Rebiülahir 999 / M. 12 Şubat
1591

163. Kaldy-Nagy 1971: 186

SEÇEN

Murad bin Mustafa Vakfı

Seçen Kalesi sakinlerinden Murad bin Mustafa'nın inşâ ettirdiği mescitte 6 akçe yevmiye ile imam olan Hızır Halîfe'nin beratının yenilemesine dâir Seçen Kadısı Hüseyin Efendi'nin 1592'de yazdığı arz bulunmaktadır.¹⁶⁴

Belge:

- *Kala-i Seçen sâkinlerinden müteveffa-i merhûm Murad bin Mustafa Mescidi'nde yevmî altı akçe ile imâm olan Hızır Halife bi-berât olub berât-ı şerîf ricâsına kadısı Hüseyin dâileri arz etmeğin sadaka buyruldu. VGMA 1197/222*

Mustafa Paşa Vakfı

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın 1579 târihli vakfiyesinde, Seçen Palankası dâhilinde bir hamamı bulunduğu yazılıdır. Vâkıf bu hamam dışında; Seçen yakınlarında Bakvağra (?) Çayırı'nı, bu çayırın yakınında Ludan (Ludányhalászi) isimli yerde 3 çarklı değirmenini, Seçen yakınlarında İpol Nehri üzerinde Virbe isimli 2 çarklı değirmenini ve Seçen'e bağlı Sinan Köyü yakınında İpol Nehri üzerindeki 3 çarklı değirmenini vakfetmiştir.¹⁶⁵

Belge:

- *Vakfiye için Bkz. Ek 1*

164. VGMA 1197/222, H. 20
Şâban 1000 / M. 1 Haziran 1592

165. Yılmaz-Günel 2016: 238,
TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1

SEGEDİN

Hüsrev Bey Vakfı

Segedin’de Hüsrev Bey Mescidi Vakfı’nda iki akçe yevmiye ile mütevellî olan Mehmed’in yerine Ali bin Abdullah’ın görevli olduğuna dâir 1591 târihli hurûfat kaydı bulunmaktadır.¹⁶⁶

Belge:

- *Segedin Kal’ası’nda merhûm Hüsrev Bey Mescidi’nin evkâfına yevmî iki akçe ile mütevellî olan Mehmed’in malı vakıfda eklü bel-i zâhir olub refi lâzım olmağın yerine Ali bin Abdullah mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu.* VGMA 1197/55

Mustafa Paşa Vakfı

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa’nın 1579 târihli vakfiyesinde, Segedin’de bir hamam inşâ ettirdiği yazılıdır.¹⁶⁷

Belge:

- *Vakfiye için Bkz. Ek 1*

Sultan Süleyman Câmii Vakfı

Segedin’deki Sultan Süleyman Câmii’nde, 23 akçe yevmiye ile imam, hatib ve dershan olan Ömer Halife’nin vefâtı üzerine yerine Seyyid İbrâhim Halife’nin görevlendirilmesine dâir Kadı Hacı Kâsım’ın 1679 târihli arzı bulunmaktadır.¹⁶⁸

Belge:

- *Segedin Kadısı nâibinin arzıdır, kazâ-i mezbûrda merhûm ve mağfur leh Sultan Süleyman Han aleyhirrahme vel-ğufuran câmi-i şerîflerinin hitâbeti mahlûl olmağın müstehak olan Seyyid İbrâhim’e sadaka ve inâyet buyrulmak ricâsına arz eder emir ve fermân şevketlü ve kerâmetlü ve mehâbetlü pâdişâhımdır.* BOA İE.EV. 5/593

166. VGMA 1197/55, H. 20
Muharrem 1000 / M. 7 Kasım
1591

167. Yılmaz-Günel 2016: 238,
TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1

168. BOA İE.EV. 5/593, H. 24
Rebiülahir 1090 / M. 4 Haziran
1679

SEKSAR

Sultan Süleyman Câmîi Vakfı

Seksar Kalesi'ndeki Sultan Süleyman Câmîi'nde, iki akçe yevmiye ile kayyım ve bir akçe yevmiye ile vakkad ve ferrâş olan Behram'ın yerine Sinan'ın görevlendirilmesine ait 1587 târihli hurûfat kaydı bulunmaktadır.¹⁶⁹

Belge:

- *Kala-i Seksar'da merhûm Sultan Süleyman Han Câmîi'nde yevmî iki [akçe ile] kayyımlık ve bir akçe ile ve vakkad-dar ferrâşlık cihetine mutasarrıf Behram celâ-yı vatan idub yerine Sinan mahaldir deyu kadısı arzıyla buyruldu. VGMA 1223/129*

169. VGMA 1223/129, H. 1 Recep
995 / M. 7 Haziran 1587

SEMEKLOŞ / SENMİKLOŞ

Şahsuvar Paşa Vakfı

Senmikloş Palankası'nda bulunan Şahsuvar Paşa Câmîi'neki görevlilere ait 1591 ve 1592 târîhli iki hurûfat kaydı yer almaktadır. İlk kayıтта, câmide 8 akçe yevmiye ile hatîb olan Salih'in yerine Hasan Halife'nin görevlendirildiği yazılıdır.¹⁷⁰ İkinci kayıтта da Hasan Halife'nin vefâtı üzerine 6 akçe ile imam, 8 akçe ile hatîb ve 2 akçe ile sarmahfel olarak Ferhad'ın ismi kaydedilmiştir.¹⁷¹

Belgeler:

- *Semekloş [Sen Mikloş] Palankası'nda Şahsuvar Paşa Câmîi'nde yevmî sekiz akçe ile hatîb olan Salih fâriğ olub yerine Hasan halife mahal oldukda kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/41*
- *Semekloş'da [Sen Mikloş] Şehsuvar Paşa Câmîi'nde yevmî altı akçe ile imam ve sekiz akçe ile hatîb ve iki akçe ile sarmahfil olan Hasan fâriğ olub yerine Ferhad mahaldir deyü kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/146*

170. VGMA 1197/41, H. 24
Rebiülahir 999 / M. 19 Şubat
1591

171. VGMA 1197/146, H. 24
Cemâziyelevvel 1000 / H. 8 Mart
1592

Sigetvar'da Ali Paşa Câmii (2024)

SİGETVAR

Ali Paşa Vakfı

H. 987 / M. 1579 târihli Sigetvar Livası Mufasssal Defteri'nde, *Evkâf-ı Ali Paşa el-merhûm* kaydı bulunmaktadır.¹⁷² Aynı defterde Ali Paşa'nın mülkü olarak Sigetvar yakınlarında iki bablı bir değirmen de kayıtlıdır. Vâkıf Ali Paşa, Yeniçeri Ağası olarak Sigetvar Seferi'ne katılmış, seferden sonra kaledeki Sultan Süleyman'ın anısına yaptırılan câminin inşâsı ile görevlendirilmiştir. Buradaki başarısından sonra 1568'de Kapudân-ı Deryâ olan Müezzinzâde Ali Paşa, Sigetvar çarşısında câmi inşâ ettirmiştir. Evliyâ Çelebi, Ali Paşa Câmii'nin 110 basamaklı minâresine çıkıp Sigetvar'ı seyrettiğini bildirip câminin kitâbesini de not etmiştir. Seyyah, hayrât sahibi Ali Paşa'nın bu câminin avlusundaki türbede yattığını aktarır. Avlunun köşesinde yine Ali Paşa hayrâtı olan çeşme ve mahkeme binâsı da yer aldığını ilave eder. Câmi, günümüzde kilise olarak kullanılmaktadır.¹⁷³

İskender Bey Vakfı

H. 987 / M. 1579 târihli Sigetvar Livası Mufasssal Defteri'nde Merhûm İskender Bey Mescidi ve Muallimhânesi Evkâfı kaydı bulunmaktadır. Bu kayıta vakfa ait; kervansaray, 7 dükkân, ılıca yakınlarında debbağhâne ve bir dükkân yazılıdır. İskender Bey, Peçuy Alay Beyi iken yeni kurulan Sigetvar'ın ilk sancakbeyi olarak görevlendirilmiştir.¹⁷⁴ 1591'de vakfın mütevellisi olan Muslihuddin Çavuş'un yerine Hacı Süleyman'ın görevli olduğuna dâir hurûfat kaydı bulunmaktadır. İskender Bey'in Bobofça ve Şikloş'ta da vakıfları bulunmaktadır.¹⁷⁵ *Bkz. İskender Bey Vakfı (Bobofça, Şikloş)*

Belge:

- *Şikloş'da ve Sigetvar'da merhûm İskender Bey Evkâfı'na mütevellî olan El-hâc Süleyman bendeleri mütevellî olub tevliyeti uhdesinden gelir kimesne olduğundan maâda evkâfı mezbûra murtezikası ve hasbî nâzırı ve utekası her vechile rıza ve şükran üzere iken Muslihiddin Çavuş demekle mârûf nâm kimesne*

172. BSB Cod. Turc. 138, 46a, adatbazisokonline.mnl.gov.hu
173. Evliyâ Çelebi 6/673, Dávid 2012:147, Yılmaz 2023a: 564-591
174. Aktepe 1970: 190, BSB Cod. Turc. 138, Sudâr 2014: 83
175. VGMA 1197/70, H. 11 Safer 1000 / M. 28 Kasım 1591

zimmetine mütevellî merkûm evkâfı mezbûre bir kaç yüz kuruş düşürüb vakfı için taleb olundukda şirred ve şakaved idub bir iki defâ tevliyeti mesfûre-i kendi nefsîne berât itdirib vâkfa külli kadri olmağın giru salîfûz zıkr El-hâc Süleyman'a tevcih olunub berât ricâsına kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/70

İsmâil Bey Vakfı

Sigetvar yakınlarında Kânûnî Sultan Süleyman'ın makamının bulunduğu Türbe-i Şerîf Kasabası'nda İsmâil Bey Muallimhânesi'nde 4 akçe yevmiye ile cihet-i tâlim görevi için kimse bulunamayınca, Mehmed'in 2 akçe yevmiye ile bu görevi kabul ettiğine dâir 1587 târîhli hurûfat kaydı bulunmaktadır.¹⁷⁶

Belge:

- *Sigetvar kurbunda Türbe-i Şerîf Kasabası'nda olan merhûm İsmail Bey'in muallimhânesinde cihet-i tâlim dört akçe ile olub kimesne kabul etmeyub yevmî iki akçe ile Mehmed nâm kimesne kabul idüb mezbûr bendelerine vazife-i merkûme ile sadaka buyrulmak için arz olundukda buyruldu. VGMA 1223/209*

Memi Şah Kethüdâ Vakfı

H. 987 / M. 1579 târîhli Sigetvar Livası Mufasssal Defteri'nde, Evkâf-ı Memi Şah Kethüdâ ismiyle kaydı bulunmaktadır.¹⁷⁷ Vâkıf, Peçuy'da câmi, hamam, medrese gibi eserleri bulunan Memi Paşa (Yakovalı Hasan Paşa'nın dedesi) olmalıdır.

Mustafa Paşa Vakfı

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın 1579 târîhli vakfiyesinde, Sigetvar'da 200 kuruş sermayesi olan, Ali Bey'den satın aldığı kervansaray, bu kervansaraya ait 12 dükkânı ve bir adet dükkânıyla birlikte hamamını vakfettiği yazılıdır.¹⁷⁸

Belge:

- *Vakfiye için Bkz. Ek 1*

Sigetvar'da Ali Paşa Câmii (2024)

176. VGMA 1223/209, H. 5
Ramazan 995 / M. 9 Ağustos 1587
177. BSB Cod. Turc. 138, 34a,
Sudâr 2014: 83
178. Yılmaz-Günel 2016: 238,
TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1

**VAKFIYEYE GÖRE SİGETVAR'DA
SULTAN SÜLEYMAN'IN MAKAM TÜRBESİ'NDEKİ GÖREVLİLER**
(VGMA 572/27/20)

YERİ	GÖREVİ	YEVİMYESİ
Câmi	Hatîb ve Sermahfil	6 akçe
Câmi	İmam <i>İmamlık vazifesi için 6 akçe, ayrıca Sabah namazlarından sonra Yâsin Sûresi okumak 2 akçe, Akşam namazlarından sonra Amme Sûresi ile Yatsı namazlarından sonra Mülk Sûresi okumak 2 akçe</i>	10 akçe
Câmi	Müezzin	4 Akçe
Câmi	Devirhan (2 Kişi)	2'şer Akçe
Câmi	Sirâcî	2 Akçe
Câmi	Ferraş-Kayyım	2 akçe
Câmi	Mum ve hasır bedeli	2 akçe
Tekke	Şeyh, İmam, Vâiz	10 akçe
Tekke	Dervişler	1'er Akçe

Sokollu Mehmed Paşa Vakfı

Sigetvar Kalesi'nin fethinden sonra Sultan Süleyman'ın otağı-
nın bulunduğu yere bir makam türbesi yaptırılmıştır. Türbe-
nin yanına câmi, türbe, tekke ve müştemilat eklenmiş, bu ya-
pıların etrafına ahşap duvar örülüp su hendeği açılarak palan-
ka hâline getirilmiştir. Türbe Palankası veya Türbe Kalesi ola-
rak bilinen ziyaret yerinin çevresinde zamanla bir yerleşim
oluşturmuştur.¹⁷⁹

Sadrâzam Sokollu Mehmed Paşa'nın H. 981 / M. 1574 târihli
vakfiyesinde, Sigetvar'da Türbe Palankası'ndaki binâları ve
buradaki görevlilerin ücretleri ayrıntılı olarak belirlenmiştir.
Ayrıca vakfiyede câminin, Sultan Süleyman'ın naaşının geçici
olarak konulduğu yere inşâ edildiği belirtilmiş, tekkenin de
câminin yanında olduğu yazılmıştır.¹⁸⁰

179. Türbe Palankası için bkz: Pál Fodor (2022) *Kanuni'nin Sigetvar'daki Türbe Kasabası*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul; Mehmet Emin Yılmaz (2015) *Sigetvar'da Türk Mimârisi, Türbe Palankası: Kânûnî Sultan Süleyman'ın Makâm Türbesi*, İstanbul Fethi Cemiyeti Yayınları, İstanbul.

180. VGMA 572/27/20, H. 29 Zilhicce 981 / M. 21 Nisan 1574

**SİGETVAR'DA SULTAN SÜLEYMAN'IN
MAKAM TÜRBESİ'NDEKİ GÖREVLİLER**
(Yılmaz 2023b: 458)

TARİH	VAZİFE	İSİM	YEVMIYE
1576	<i>Şeyh, imam, hatib</i>	Ali Dede (v. 1598)	---
1579	<i>İmam</i>	Mevlâna Alâeddin	---
1579	<i>Hatib</i>	Muslihiddin Halife	---
1579	<i>Müezzîn</i>	Receb Dede	---
1579	<i>Müezzîn</i>	Ali Halife	---
1579	<i>Dershan</i>	Mehmed Halife	---
1579	<i>Kayyım</i>	Hasan Dede	---
1587	<i>Hafız-ı Kütüb</i>	Mehmed Halife	5 akçe
1598	<i>Şeyh</i>	Ali Harîmî Bosnavî (v. 1617)	---
1617	<i>Şeyh</i>	İbrâhim Dede bin Ali Harîmî	---
1618	<i>Hatib</i>	Memi Dede	15 akçe
1618	<i>Türbedâr</i>	Ahmet Halife	9 akçe
1618	<i>Türbedâr</i>	Memi Halife	7 akçe
1618	<i>Müstahfız</i>	Ferhad Dede	7 akçe
1618	<i>Marangoz</i>	Murad Firuz	10 akçe
1618	<i>Marangoz</i>	Muhammed Halife	7 akçe

Vakfiyede, Mehmed Paşa'nın tekkeye çok sayıda kitap vakfettiği belirtilmiş ancak bunu için bir görevli ve yevmiyesi zikredilmemiştir. Vakfiyenin düzenlenmesinden 13 sene sonrasına ait bir hurûfat kaydında ise, 5 akçe yevmiyeyle *hâfız-ı kütüb* vazifesiyle Mehmed Halife görevlendirilmiştir.¹⁸¹ Türbeyi ziyârete gelenler için 1579'da sebil, buzhâne ve abdestlik de yapılmıştır.¹⁸²

Belgeler:

- ...biri dahî Sektuvar (Sigetvar) nâm kalenin hâricinde merhûm sultân Süleymanın cesed-i şerîfleri emanet konu-

181. VGMA 1223/157, H. 18
Recep 995 / M. 24 Haziran 1587,
Yılmaz 2023b: 458
182. Yılmaz 2023b: 457

lan mevzide binâ olunan câmidir... ve biri dahî sâlifü'z-zikr
Sektuvar kurbunda binâ ettikleri câmi-i şerife muttasıl olup
ol tayife-i üli'l-intibaha vakfettiller ve Kur'ân-ı Azîm ki fi'l-
hakika nuru mübîn şefî-i müznibîn ve hayyi rabbi'l-
âlemin dir şanı şerîfine itina buyurup manayı latîfine itti-
la'-ı nazmi dilküşâsında olan zevâbta ihtidâdan sonra ol-
duğu zamîr-i münîrlerinde zâhir ve hüveyda olmağın fikr-i
sedîdleri fenn-i tecvidin me'âlimini tecdid kasrını medd ve
binâsını teşdîd ve teşyîd etmek üzerine karar edüp...
mahrûse-i Sektuvar kurbunda olub türbe plangası demekle
iştihar bulan planganın içinde binâ ettikleri câmi-i şerife
bir âbid-ü takiy zahid-i müttekiy kimesne hatîb olub yevmî
altı akçeye mutasarrıf ola be-şartı an ki huffaz-ı âtiyetü'z-
zikre dahi ser-mahfîl ola ve bir âlim âmil muktezâ-yı nâs
olmağa kâbil kimesne imam olub yevmî altı akçeye nutasar-
rîf ola ve imam-ı mezbûr her gün ba'de salâti'l-fecr sûre-i
Yâsin okuyub mukâbelesinde yevmî iki akçeye mutasarrıf
ola ve ba'de salâti'l-asr sûre-i amme ve ba'de salâti'l-işâ'
sûre-i mülk okuyub bu iki sûre-i kerîme tilâveti mukâbele-
sinde yevmî iki akçe vazîfe dahi ala cümlesi yevmî on akçe
olur ve şart ettiler ki câmi-i mezbûrda iki nefer ehl-i Kur'ân
devirhan olub her birine yevmî ikişer akçe verile ve yeğane
devr-i eyyâm savt-ı bülend ile âl-i makam bir kimesne dahî
müezzin olub yevmî dört akçeye mutasarrıf ola ve bir ki-
mesne dahî siraci olub yevmî iki akçeye mutasarrıf ola ve
yevmî iki akçe ile bir kimesne dahî ferraş ve kayyım ola ve
câmi-i mezbûrun şem'ine ve hasırına yevmî iki akçe verile
ve amma zikr olunan hanikah-ı saadet penaha şart ettiler
ki bir şeyh-i kâmil ârif-i zinde dil nasb oluna ve âbâd-ı
tarîkat üzere hüceratında sâkin olan dervişleri ile cema'ata
müdavemet eyleyüb vaktinde evrad ve ezkar vaktinde tes-
bih ve tehlil istiğfare meşgul olub her Cuma günü civârında
olan câmi-i mezbûrda hazır olan müslümanlara vaaz ve
nasihat eyleyüb yevmî on akçeye mutasarrıf ola ve
müşârun ileyh vâkıf hazretleri zikr olunan şeyhuhatı dahi
câmi-i mezbûr imamına şart ettiler ve zikr olunan zâviye-
nin hüceratında sâkin olub meşru'-ı meşrûh üzere evrâd ve

ezkâra meşgul dervişlerin her birine yevmî birer akçe ta'yîn ettiler ve vâkıf-ı müşârun ileyh hazretleri alâ re'y-i men yerahu min üli'l-intibah nice kitablar vakfedüb zâviye-i mezbûrede vaz' ettiler tâ-kim zıkr olunan dervişan ve şeyh-i âlişan menafi'i ma'lûmesi ile müntefi' olub vâkıf hazretlerine hayır dua edeler kütüb-ü mezbûre bi-esamiha ve rusumiha inşâallâhu Te'âla zeyl-i vakfiyyede zıkr olunsa gerek ve şart ederki... Sokollu Mehmed Paşa Vakfiyesi'nde Sigetvar'la ilgili bölüm, VGMA 572/27/20, H. 29 Zilhicce 981 / M. 21 Nisan 1574. (Transkripsiyon VGMA'dan alınmıştır.)

- *Merhûm ve mağfûr leh Sultan Süleyman Han hazretlerinin Sigetvar kurbunda meşhed-i şerîfleri zâviyesinde merhûm Mehmed Paşa'nın vakfı kendi evkâfından yevmî beş akçe ile hâfız-ı kütüb olmağa Mehmed Halife mahal ve müstehak olduğun kadısı dâileri arz eyledikte sadaka buyruldu. VGMA 1223/157, Bkz. Ek 15*

SOLNOK

Bektaş Paşa Vakfı

Solnok'taki Bektaş Paşa Câmii'nin vakfına ait Hacı Hasan Ket-hüdâ'nın Eğri paşasına yazdığı 1601 târihli bir kayıt bulunmaktadır. Vâkıf, Solnok yöneticisi Mahmud Bey'in oğludur.¹⁸³

Mahmud Bey Vakfı

Solnok'ta Mahmud Bey'in inşa ettirdiği câmi ve saat kulesine ait 1587 târihli iki ayrı hurûfat kaydı bulunmaktadır. Mahmud Bey Câmii'nde, 5 akçe yevmiye ile imam ve 6 akçe yevmiye ile hatîb olan Alaaddin'nin vefâtı üzerine yerine Sinan görevlendirilmiştir.¹⁸⁴ Saat kulesinde 3 akçe yevmiye ile saatçi olan Mustafa, Hicaz'a gidince yerine Receb'in saatçi olduğu, Hicaz dönüşünde de yeniden saatçi olarak görevlendirildiğine dâir kayıt bulunmaktadır.¹⁸⁵ Bu hurûfat kaydı, Macaristan'daki saat kulelerine ait tespit edilen tek vakıf kayıdır.

Belgeler:

- *Solnok Kala'sı'nda merhûm Mahmud Bey Câmii'nde yevmî beş akçe ile imam ve altı akçe ile hatîb olan Alaaddin vefât edib yerine Sinan mahaldir deyu kadısı arz eyledükde sadaka buyruldu. VGMA 1223/44*
- *Kala-i Solnok'da merhûm Mahmud Bey'in binâ eylediği saatin yevmî üç akçe ile saatcisi olan Mustafa Kâbe-i Müşerrefe'ye gitedükde yerini Receb bî-vech berât etdirüb yine mezbûr Mustafa tâlib ve mahal olduğun kadısı arzıyla sadaka buyruldu. VGMA 1223/49, Bkz. Ek 16*

183. Sudâr 2014: 508-509

184. VGMA 1223/44, H. 6
Cemâziyelevvel 995 / 14 Nisan
1587

185. VGMA 1223/49, H. 10
Cemâziyelevvel 995 / 18 Nisan
1587

Mustafa Paşa Vakfı

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın 1579 târihli vakfiyesinde, Solnok'ta Zakva (Zagyva) Nehri üzerinde Tur varoşu yakınındaki 5 çarklı değirmenini, Solnok'ta Kereş (Körös) Nehri üzerinde avlak olan dalyanlarını, Erdel-Solnok sınırındaki Peşbuki Laden (Püspökladány) ve Göröş Petra köylerini ve Göröş Petra Köyü'nün yakınındaki 3 çarklı değirmenini vakfettiği yazılıdır.¹⁸⁶

Belge:

- *Vakfiye için Bkz. Ek 1*

186. Yılmaz-Günel 2016: 238-239, TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1

ŞİKLOŞ

Fatma Hâtun Vakfı

Şikloş'ta merhume Fatma Hâtun Vakfı'ndan birer akçe yevmiye ile cüz okuyan Hamza ve Sefer'e berat verilmesiyle ilgili 1587 târihli iki ayrı hurûfat kaydı bulunmaktadır.¹⁸⁷

Belgeler:

- *Şikloş'da sâhibetül-hayrât merhûme Fatma Hâtun Vakfı'ndan yevmî bir akçe bir cüz tilâvet eden Hamza bi-berât olub kadısı arzıyla buyruldu. VGMA 1223/236, Bkz. Ek 17*
- *Nefs-i Şikloş'da Fatma Hâtun Evkâfı'ndan yevmî bir akçe ile bir cüz tilâvet eden Sefer bi-berât olub berât ricâsına kadısı arzıyla buyruldu. VGMA 1223/236*

Hasan Ağa Vakfı

Hurûfat defterinde, Şikloş'ta merhûm Hasan Ağa Vakfı'yla ilgili 1592 târihli iki kayıt bulunmaktadır. İlk kayıt, 1 akçe yevmiye ile vakıf kâtibi olan Mustafa'nın beratının yenilenmesi konusundadır. İkinci kayıt ise, 3 akçe yevmiye ile mütevellî olan Ali'nin vefâtı üzerine yerine Osman bin İnehan'ın görevlendirilmesiyle ilgilidir.¹⁸⁸

Belgeler:

- *Şikloş'da merhûm Hasan [Ağa] Evkâfı'na yevmî bir akçe ile kâtib olan Mustafa bi-berât olub berât-ı şerîf ricâsına kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/175*
- *Şikloş'da merhûm Hasan Ağa Evkâfı'na yevmî üç akçe ile mütevellî olan Ali fevt olub yerine Osman bin İnehan mahaldir deyü kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/175*

Hızır Ağa Vakfı

Şikloş'ta bulunan merhûm Hızır Ağa'nın mescidinde 1587'de 4 akçe yevmiye ile müezzin ve kayyım olan 1 akçe yevmiye ile

187. VGMA 1223/236, H. 21
Ramazan 995 / M. 25 Ağustos
1587

188. VGMA 1197/175, H. 22
Cemâziyelâhir 1000 / M. 5 Nisan
1592

de cüzhanlık görevini ifâ eden Durak'ın beratını kaybettiğinden yeniden berat verilmesi konusunda hurûfat kaydı bulunmaktadır.¹⁸⁹

Belge:

- *Şikloş'da vâki merhûm Hızır Ağa Mescidi'nde yevmî dört akçe ile müezzîn ve kayyım olan yevmî bir akçe ile cüzhân olan Durak bi-berât olub kıraat-ı ali-şân ricâsına kadısı arz eyledikde buyruldu. VGMA 1223/249*

İskender Bey Vakfı

1591'de İskender Bey'in Şikloş'taki vakfının 7 akçe yevmiye ile câbîsi olan Kara Pîrî'nin yerine Veli bin Hasan görevlendirilmiştir.¹⁹⁰ Bu görevlendirmeden 13 gün sonrasına ait bir başka kayıta ise, İskender Bey'in Sigetvar ve Şikloş'taki vakıflarının mütevellisi Muslihuddin Çavuş'un zimmetine *bir-kaç yüz kuruş* para geçirdiği için görevin Hacı Süleyman'a verildiği yazılıdır.¹⁹¹ İskender Bey'in Bobofça ve Sigetvar'da da vakıfları bulunmaktadır. *Bkz. İskender Bey Vakfı (Bobofça, Sigetvar)*

Belge:

- *Şikloş'da merhûm İskender Bey Evkâfı'na yevmî yedi akçe ile câbî olan Kara Pîrî fâriğ olub yerine Veli bin Hasan mahaldir deyu kadısı arz etdikde buyruldu. VGMA 1197/61*

Mustafa Ağa Vakfı

Şikloş'ta merhum Mustafa Ağa'nın vakfından, kendi rûhuna okunmak üzere bir akçe yevmiye ile kaledeki Sultan Süleyman Câmîi'nde Tebâreke Süresi okuyan Hüseyin'in beratının yenilenmesine dâir hurûfat kaydı bulunmaktadır.¹⁹²

Belge:

- *Kala-i Şikloş'da Sultan Süleyman Câmîi'nde bâdel-işâ kendü rûhiçün merhûm Mustafa Ağa tayin eylediği yevmî bir*

189. VGMA 1223/249, H. 10 Şevval 995 / M. 13 Eylül 1587

190. VGMA 1197/61, H. 28 Muharrem 1000 / M. 15 Kasım 1591

191. VGMA 1197/70, H. 11 Safer 1000 / M. 28 Kasım 1591

192. VGMA 1223/244, H. 7 Şevval 995 / M. 10 Eylül 1587

*akçe ile Sûre-i Tebâreke tilâvet iden Hüseyin bi-berât olma-
ğın berât ricâsına kadısı arz eyledikde sadaka buyruldu.
VGMA 1223/244*

Sultan Süleyman Câmii Vakfı

1679'da Şikloş Kalesi'ndeki Sultan Süleyman Câmii'nde, 12 akçe yevmiye ile hatib olarak Salih oğlu Mustafa'nın görevlendirildiğine dâir Kaniye Defterdârı Sadık imzasıyla yazılan arz bulunmaktadır.¹⁹³ *Sultan Süleyman Câmii'ndeki diğer vakıf için: Bkz. Mustafa Ağa Vakfı (Şikloş)*

Belge:

- *Kaniye Defterdârı'nın arzıdır, Şikloş Kalesi'nde merhûm ve mağfur leh Sultan Süleyman Han aleyhirrahmeti vel gufrân câmii şerîflerinde hitâbeti mahlûl olmağın müstehak olan Sâlih oğlu Mustafa'ya sadaka ve inâyet buyrulamak ricâsına arz eder emir ve fermân şevketlü ve kerâmetlü pâdişâhıdır. BOA İE.EV. 14/1647*

193. BOA İE.EV. 14/1647, H. 26
Rebiülâhir 1090 / M. 6 Haziran
1679

ŞİMONTORNA

Mustafa Paşa Vakfı

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa, Şimentorna Palankası'nın dışındaki harap kilisenin yanında bulunan hamamı ile Şimentorna yakınında Balaton Nehri üzerindeki 6 çarklı 2 değirmenini vakfetmiştir.¹⁹⁴

Belge:

- *Vakfiye için Bkz. Ek 1*

Sadrâzam Rüstem Paşa Vakfı

Sadrâzam Rüstem Paşa, Şimontorna'da bulunan 10 değirmenini vakfetmiştir. Bu değirmenlerden ikisi Şimentorna'ta, dördü Özüde Kalesi sınırındaki Kapos ve Palatin Suyu üzerinde, diğer dördü de Kante Köyü sınırında yer alıyordu.¹⁹⁵

194. Yılmaz-Günel 2016: 239, TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1
195. Yüksel 1995: 259

ŞURAN

Fâzıl Ahmed Paşa Vakfı

Şuran'da Fâzıl Ahmed Paşa Vakfı'na ait değirmen ve köyler bulunuyordu. Bkz. Sadrâzam Fâzıl Ahmed Paşa Vakfı (Uyvar)

Küçük Mehmed Paşa Vakfı

Uyvar Beylerbeyi Küçük Mehmed Paşa, 1669'da Şuran Palankası'ndaki mescidi tâmir ettirip minber koydurarak câmiye çevirmiştir. Bu tâmirden sonra, palankadaki câmiye 10 akçe vazife ile hatîb olarak Mehmed görevlendirilmiştir.¹⁹⁶

Belge:

- *Uyvar kadısının arzıdır, Uyvar mülhakatından Şurban Palankası'nda vâki mescidi ashâb-ı hayrâtdan Uyvar Beylerbeyisi Mehmed Paşa kulları câmi idüb hatîb lâzım olmağla erbâb-ı istihkakdan Mehmed'e sadaka buyrulmak ricâsına arz eder ol-babda emir ve fermân şevketlü ve azîmetlü pâdişâhımdır. BOA İE.HAT. 4/340, Bkz. Ek 5*

Şâban Ağa Vakfı

Şuran yakınlarında, Estergon'daki Şâban Ağa Vakfı'na ait üç çarklı bir değirmen bulunuyordu. Bkz. Şâban Ağa Vakfı (Estergon)

196. BOA İE.HAT. 4/340, H. 30
Rebiülevvel 1080 / M. 28 Ağustos
1669

TOLNA

Hüsrev Voyvoda Vakfı

Tolna'da merhûm Hüsrev Voyvoda'nın mektebinde 1587'de iki akçe yevmiye ile bir cüz okuyan Alaadin'in yerine Mehmed'in vazife almasıyla ilgili Kadı Mevlâna Ali'ye arz edilen kayıt bulunmaktadır.¹⁹⁷

Belge:

- *Nefs-i Tolna'da merhûm Hüsrev Voyvoda mektebinde yevmî iki akçe ile hilâfet ve meşrûtu olan bir cüz-i şerîf tilâvet iden Alaaddin hüsn-i ihtiyârıyla Mehmed'e feragât etmeğin kadısı Mevlânâ Ali arz etdikde sadaka buyruldu. VGMA 1223/5, Bkz. Ek 18*

Şâhdâne Hâtun Vakfı

Tolna'da merhûme Şâhdâne Hâtun'un bir akçe yevmiye karşılığındaki değirmen mahsulüne, rûhu için bir cüz okuyan Hüseyin'in yerine Hüseyin isimli bir başkasının görevlendirildiğine dâir 1587 târîhli hurûfat kaydı bulunmaktadır.¹⁹⁸

Belge:

- *Nefs-i Tolna'da merhûme Şâhdâne Hâtun rûhiçün yevmî bir akçe mukâbelesinde nısıf değirmen mahsûlüne mutasarrıf bir cüz-i şerîf tilâvet eden Hüseyin âher cihete tâlib olub yerine diğer Hüseyin mahaldir deyu kadısı arz etdikde sadaka buyruldu. VGMA 1223/78, Bkz. Ek 19*

Mustafa Paşa Vakfı

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın 1579 târîhli vakfiyesinde; Tolna varoşunda hamam, hamamın yakınında 7 dükkânlı ve 150 kuruş sermayeli kervansaray, Tolna varoşunda Varsek Uça Mahallesi'nde 11 dükkân ve dükkânların yanında 8 cehudhâne (Yahudilerin oturduğu ev), Tolna varoşundaki câminin yakınında Raç Mihal'den satın aldığı 18 odalı ve 2

197. VGMA 1223/5, H. 10
Rebiülâhîr 995 / M. 20 Mart 1587
198. VGMA 1223/78, H. 24
Cemâziyelevvel 995 / M. 2 Mayıs 1587

dükkânlı evler, Tolna'da Balık Pazarı'nda Şarkizi Lukaç evine bitişik 14 dükkân, Tolna'ya bağlı Köleş (Kölesd) Köyü sınırında Şarviz (Sárvíz) Nehri üzerinde 8 çarklı 2 değirmen ve Tolna'ya bağlı Serdhel (Szedres) Köyü sınırında Şarviz Nehri üzerinde 4 çarklı 2 değirmenini vakfettiği yazılıdır.¹⁹⁹

Belge:

- *Vakfiye için Bkz. Ek 1*

199. Yılmaz-Günel 2016: 239,
TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1

UYVAR

Câmi-i Sultânî-i Kebir ve Câmi-i Sultânî-i Sagir Vakfı

1663 târihli bir vakıf belgesinde, Uyvar Kalesi'nde Sultanın adını taşıyan büyük ve küçük câmi (*Câmi-i Sultânî-i Kebir ve Sagir*) ile kalede tâmir edilen diğer yerlerin masrafı kaydedilmiştir.²⁰⁰

Fâzıl Ahmed Paşa Vakfı

Uyvar'ın fethinden sonra Sadrâzam Köprülüzâde Fâzıl Ahmed Paşa, padişahın, fethedilen yeni bölgeden bir kısmını kendi üzerine ihsan ve temlik etmesini istemişti. Bunun üzerine Sultan IV. Mehmed kendisine kasaba, köy ve mevrâları içine alan bir mülknâme gönderdi. Bu mülknâme ile sadrâzam, kendisine hibe olunan yerlerin her türlü menfaatine sahip buluyor ve istediği gibi tasarruf hakkına sahip oluyordu. Fâzıl Ahmed Paşa, kendisine temlik olunan bu mülkü, Uyvar Kalesi'nin Estergon Kapısı önünde inşâ ettirdiği câmisine vakfetti. Fâzıl Ahmed Paşa'nın Uyvar'daki vakıfları, 1075'te tahrir olunarak deftere kaydedildi. Herhangi bir ihtilafa meydan verilmemesi için bilirkişiler, vakfedilen toprakları sınır taşları ile belirledi ve bunları deftere geçirdi. Tutulan bu deftere göre Divan-ı Hümâyûn kaleminde vakfın sınırnâmesi yazıldı ve bir sureti deftere (Defter-i evkâf der eyâlet-i Uyvar) kaydedildi. H. 23 Zilhicce 1075 / M. 7 Temmuz 1665 târihli vakıf defterine göre; Fâzıl Ahmed Paşa, Uyvar Kalesi'nde 16 ev, 35 dükkân, 2 oda, 1 bakkal dükkânı, 1 berber dükkânı, 15 gözlü 3 değirmen, Uyvar varoşunda 1 değirmen, 1 at değirmeni, 5 dönüm arsa, Şuran ve Nitra'da 1'er değirmen vakfetmiştir. Bu binâların dışında, Şuran ve Komyatin kasabaları ile Tartoşkedi, Kışvarod, Nadger Kışger, Apatfaluya, Dırak, Edhazseg, Kışkesö, Nadandr, Nadseg, Felçöcomok, Malomseg, Bankesö, Alşo Çarnok, Yato, Fedimöş isimli köy ve mevrâların 47.418 akçe vergileri vakfa aitti.²⁰¹

Uyvar'da Fâzıl Ahmed Paşa Câmii
(1685, *Sudâr* 2014: 558)

200. BOA İE.EV. 8/895 26 Safer 1074 29 Eylül 1663

201. Blaškovič 1978, Şimşirgil 2015: 208-211

Mahalle Mescidi ve Mektebi Vakfı

Uyvar Kalesi muhafızlığından yazılan 1665 târihli bir arzda; kalenin fethinden sonra küçük bir hânenin satın alınarak mahalle mescidi ve mektep olarak kullanılmak üzere tâmir edildiği ancak mahallede askerin ve ahalinin çok olduğundan binânın yeniden evkâfıyla beş vakit namaz kılınan bir mescid ve mekteb hâlinde yapılması talebi yazılmıştır. Belgede, vakfın ve mahallenin adı geçmemekte ancak sarayın yanındaki küçük kiliseden bahsedilmektedir.²⁰²

Belge:

- ...Uyvar Kal'ası dâhilinde ikâme-i salât-ı hemse olunmak için hasbetallâh-i teali bir hâne-i sagîr alınub mescid ve mekteb olunmak üzere tâmir olmuş idi... BOA İE.EV. 6/654

202. BOA İE.EV. 6/654, H. 29
Cemâziyelevvel / M. 1076 7 Aralık
1665

VAÇ

Gül Baba Tekkesi Vakfı

Gül Baba Zâviyesi'nin Budin'den başka, Peşte, Vaç ve Vişegrad'da da gelir getiren bağ, değirmen, çayır vb. yerleri bulunuyordu. *Bkz. Gül Baba Tekkesi Vakfı (Budin)*

Hanım Sultan Vakfı

1570 târîhli nüfus defterinde, Vaç Kalesi'nde Hanım Sultan tarafından yaptırılan câmiye 18 dükkân vakfedildiği kaydedilmiştir.²⁰³

Hasan Voyvoda Vakfı

Hasan Voyvoda, Vaç Kalesi'nde Mustafa Sipâhi'den satın aldığı arsaya mescid inşâ ederek, varoştaki kilisenin yanındaki 4 dükkân ile diğer kilisenin (Szent Jakab-templom) yakınındaki bir dükkânı mescidine vakfetmiştir.²⁰⁴

Kâsım Bey Vakfı

Kâsım Bey'in Vaç Kalesi'ndeki mescidine pek çok mülkünü vakfettiği 1570 târîhli defterde kayıtlıdır. Bu kayıtlara göre vâkıf; mescidinin yanında 5 odalı ve avlulu bir evi, yine mescidin yanındaki boş alana avlulu bir odalı müezzin evini, Çarşı Mahallesi'nde Vaç Emîni Dervîş'ten satın aldığı tonozlu bir bodrumu olan 5 dükkânlı iki katlı evini, Papaz Mihal evleri olarak bilinen bodrumlu ve avlulu evlerini (bu evler sonradan vakıf mütevellisi Abdurrahman tarafından 10 dükkân hâline getirilmiş), önceleri Nagy Annus Hanım'ın ikametgâhı olarak bilinen 26x26 zira ebadında boş araziye (sonradan bu araziye 3 dükkân yapılmış), Vaç'ta 300 akçe bedelle satın aldığı harap kiliseye ait taş evi, harap bir odası ve iki su bendi bulunan Abdurrahman Hoca'nın iki ayrı bahçeyi, Vaç Emîni Dervîş'ten satın aldığı harap durumdaki kilise (Szent Margit-templom) ve bahçesini mescidine vakfetmiştir.²⁰⁵

203. Fekete 1993: 105, Sudár 2014: 567

204. Fekete 1993: 105-106, Sudár 2014: 566-567

205. Fekete 1993: 100, 102, 103, 106, 122, 123, Sudár 2014:83

Mustafa Paşa Vakfı

Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın 1579 târîhli vakfiyesinde, Vaç Kalesi varoşunda inşâ ettirdiği 5 dükkânı bulunan 200 kuruş sermayeli kervansarayını vakfettiği kayıtlıdır.²⁰⁶

Belge:

- *Vakfiye için Bkz. Ek 1*

206. Yılmaz-Günel 2016: 240,
TS.MA.d.7000, Bkz. Ek 1

VIŞEGRAD

Gül Baba Tekkesi Vakfı

Gül Baba Zâviyesi'nin Budin'den başka, Peşte, Vaç ve Vişegrad'da da gelir getiren bağ, değirmen, çayır vb. yerleri bulunuyordu. *Bkz. Gül Baba Tekkesi Vakfı (Budin)*

YANIK

Sinan Paşa Vakfı

Yanık Kalesi'ni fetheden Sadrâzam Sinan Paşa, kaledeki kiliseyi câmiye çevirdikten sonra buraya tezhipli bir Kur'an-ı Kerîm vakfetmiştir. Günümüzde Fransa Milli Kütüphânesi'nde²⁰⁷ yer alan mushâfın temellük kaydında vâkıfın mührü ile birlikte H. 12 Muharrem 1003 / M. 27 Eylül 1594 târihi yazılıdır.²⁰⁸

Belge:

- *Vakıf. Bîinâyetillâhi Teâla feth-u teshîre getirülen Yanık Kal'asında kenîse iken ikâmet-i salât-ı cumâ olan Câmi-i Kebîr'de, kal'a-i mezbûre fâtihî olan Serdar-ı Ekrem Vezîr-i Azâm Sinan Paşa Edâmellahu Taâla eclâlehu hazretleri işbu Mushaf-ı Şerîfi, taleben Limerzâtillâhi Taâla vakf eylemiştir. Min ba'd tebdîl, tağyîr ve rehin konulmaya. Ve ecru'l-vâkıfî ala'l-Hayyî'l-Kerîm. El-Vâkı' Fi İsna Aşere Şeh-ri Muharremi'l-Harâm Liseneti Selâse Ve Elf Mine'l-Hicreti'n-Nebeviyye Aleyhi Efdali't-Tahiyye. Mühür: Vak-fu'r-Râcî İla Rahmeti Rabbihi'l-Mennân El-Mutemenna Duâe İbâdillâhi Li'l-Ğufrân Huve El-Abdu'l-Fakîr El-Vâli.... Mahruse. Fi Sene....Bkz. Ek 8*

207. Bibliothèque nationale de France, Yazmalar Bölümü, Arabe 418

208. Temellük kaydı Müfid Yüksel tarafından okunmuştur.

BAZI VAKIF TERİMLERİ

Akçe

Selçuklular ve Osmanlılar'da para birimi olarak kullanılan gümüş sikke.

Bevvab

Kapıcı, hizmetli / Mahalle mekteplerinde çocukları evlerine götürüp getiren hademe.

Câbî

Vakıf gelirlerini toplamakla görevli kimse, tahsildâr.

Cüz

Kur'an-ı Kerîm'in otuz bölümünden her biri.

Cüzhân

Bir vakfiyedeki şartlara göre belli yerlerde ve belli zamanlarda cüz okuyan kimse.

Devirhân

Bir vakıfta devamlı olarak Kur'an-ı Kerîm okumak ve hatim indirmekle görevli kimse.

Enam

Kur'an-ı Kerîm'in altıncı sûresi ile çok okunan diğer bâzı kısa sûrelerin bir araya getirilmesinden meydana gelen, genellikle cepte taşınacak küçük boyda kitapçık.

Enamhân

Bir vakfiyedeki şartlara göre Enam okuyan kimse.

Ferrâş

Câmi, imâret vb. yerlerin temizliğiyle görevli kimse.

Halife

Birinin yerine geçen kimse, vekil / mektep hocasının yanında bulunan ve ona yardım eden kimse, kalfa.

Hatib

Cuma günleri câmide minbere çıkarak hutbe okumakla görevli olan kimse.

İmam

Cemâatle kılınan namazlarda en önde duran ve namaz kılınırken kendisine uyulan kimse.

Kâtib

Bir resmî dâirede, bir kurumda veya bir kişinin yanında yazı yazmakla görevli kimse, yazar, yazıcı.

Kayyım

Câmilerde temizlik, eşyâyı korumak, eskiden kandilleri yakmak vb. işler yapan câmi hademesi.

Kitâbet

Bir şeyi düzgün ve kurallara uygun şekilde kaleme alma, yazma, kâtiplik.

Meremmetçi

Tâmir yapan kimse, tâmirci.

Meşrûta

Câmilerde imam, müezzin, hatîb vb. hizmetlilerin çalışanların oturmalarına ayrılan yer.

Muallim

Öğreten, tâlim eden, öğretici, eğitici kimse.

Muarrif

Câmi ve tekkelerde, alaylarda bilhassa cuma namazlarında hutbeden önce, başta Hz. Peygamber ve ilk müezzin Bilâl-i Habeşî olmak üzere hayır sâhiplerinin isimlerini sayarak duâ eden ve rûhlarına cemâatin Fâtiha göndermesini sağlayan kimse.

Mutasarrıf

Bir mal yahut mülkün sâhibi, mâliki olup kullanma hakkını elinde bulunduran kimse.

Müezzin

Namaz vakitlerini haber vermek için ezan okumakla görevli kimse.

Mütevellî

Bir vakfı, vakfedenin koyduğu şartlara göre yöneten kimse.

Nâzır

Mütevellinin vakıf üzerindeki tasarrufunu denetleyen kimse.

Noktacı

Vakıf kurumlarında görevlilerin devâmını kontrol eden kimse.

Penez

Eflak-Boğdan, Erdel ve Macaristan civarında kullanılan yerel akçe (2 penez = 1 akçe).

Saatçi

Saat kulesi görevlisi.

Saka

Sebillerde suyu dağıtan, taşıyan kimse.

Sermahfel

Cüzhanların başındaki kimse.

Sirâcî

Câmi, türbe vb. yerlerde kandilleri yakmak ve temizlemekle görevli kimse, kandilci.

Tevliyet

Vakıf mallarına bakma görevi, mütevellilik.

Vakkad

Sirâcî.

* Terimler, Kubbealtı Lugatı'ndan derlenmiştir.

EKLER

- Ek 1 Sokollu Mustafa Paşa Vakfiyesi
- Ek 2 Budin, Hacı Ahmed Ağa Vakfı
- Ek 3 Eğri'ye tâbi Hollok Palankası Mescidi / Câmii Vakfı
- Ek 4 Kanije'de Kara Hasan Ağa Vakfı
- Ek 5 Uyvar'a tâbi Şuran Palankası'nda Küçük Mehmed Paşa Vakfı
- Ek 6 Sokollu Mustafa Paşa'nın vakıf kitabı
- Ek 7 Sokollu Mustafa Paşa'nın vakıf Mushaf'ı
- Ek 8 Sinan Paşa'nın vakıf Mushaf'ı
- Ek 9 Şeyh Süleyman Efendi'nin vakıf kitabı
- Ek 10 Bekiş'te Mehmed Bey Vakfı
- Ek 11 Budin'de Kurd Çelebi Vakfı
- Ek 12 Budin'de Sinan Bey Vakfı
- Ek 13 Filek'te Hamza Bey Vakfı
- Ek 14 Hatvan'da Veli Bey Vakfı
- Ek 15 Sigetvar'da Sokollu Mehmed Paşa Vakfı
- Ek 16 Solnok'ta Mahmud Bey Vakfı
- Ek 17 Şikloş'ta Fatma Hâtun Vakfı
- Ek 18 Tolna'da Hüsrev Voyvoda Vakfı
- Ek 19 Tolna'da Şahdâne Hâtun Vakfı
- Ek 20 Bobofça'da Muallimhâne Vakfı
- Ek 21 Budin'de Âmine Hâtun Vakfı
- Ek 22 Budin'de Bâli Paşa Vakfı
- Ek 23 Budin'de Hacı İlyas Vakfı
- Ek 24 Budin'de Hüseyin Bey Vakfı
- Ek 25 Budin'de Sâlihâ Hâtun Vakfı
- Ek 26 Budin'de Toygun Paşa Vakfı
- Ek 27 Ciğerdelen Câmii Vakfı
- Ek 28 Estergon'da Abdi Bey Vakfı
- Ek 29 Estergon'da Mûsâ Ağa Vakfı
- Ek 30 Göle'de Ali Bey Vakfı
- Ek 31 Peşte'de Derviş Sipâhi Vakfı
- Ek 32 VGMA'da 1223 Numaralı Hurûfat Defteri'nden bir sayfa
- Ek 33 VGMA'da 1197 Numaralı Hurûfat Defteri'nden bir sayfa

Ek 1

MUSTAFA PAŞA VAKFİYESİ

Vakıfnâme-i Mustafa Paşa der-Budun

TS.MA.d.7000

Müftü Muhammed (Mühür)

Budin ve Tevâbi-i Kadısı Derviş Mehmed bin Hüseyin (Mühür)

Budin'de Merhûm Mustafa Paşa'nın Vakıfnâmesi

Allah'a hamd ve senâ, Peygamber'e salât ve selâm ile başlayıp, ölüm ve ahiret bilinci ile vakıf kurma amacının açıklanmasından sonra: **(5a)** şer ve millet-i fudalâ ile mukavvem olur ol fırka-i fâhireye muhabbet levâzım-ı ehl-i imân ve bu zümre-i zâhireye meveddet mûcib-i gufrân olduğuna binâen **Budin** [Buda] varoşunda Nehr-i Tuna kenarında on iki hücerâtı ve bir dershâneyi müstemil bir medrese-i latifül-binâ ve rahbül-finâ binâ eyledim ve Kala-i **Peşte** [Pest] dâhilinde sekiz hücerâtı ve bir dershâneyi ve müderris süknâsı için tayîn büyü-tü müteaddideyi müstemil bir medrese-i refiul-imâd mamûr ve bünyâd edip eş-şefiul-müşeffi fil-mahşer ellezî kale fî hakkihî esdakalkâilîn *Ve mâ erselnâke illâ rahmeten lil-âlemîn* sultân-ı enbiyâ-i benî-Âdem Muhammed Mustafa -sallâllahu aleyhi ve sellem- hazretlerinin rûh-ı şerifi için vakf eyledim. Medrese-i mezbu-reye muttasıl bir muallimhâneyi bî-bahâne ihdâs eyledim. ... *yamuru mesâcidellâhi men âmene billâhi vel-yevmil-âhiri* mantûk -ı bâhiri **(5b)** fehvâsı üzere **Budin** [Buda] Medresesi'ne mülâsık bir câmi-i münevver ve ibâdetgâh-ı mutahhar binâ eyledim. Ve dahi **Budin** [Buda] hâricinde Hindî Baba Zâviyesi kurbunda İmâm Ali et-Tahkîk, Ebubekir es-Sıddîk hazretlerinin rûh-ı mutahharları için bir mescid-i münevver binâ eyledim ve **Budin** [Buda] hâricinde Orta Ilıca Mahallesi'nde bir mescid-i şerîf binâ eyledim ve fârûk-ı ekber el-müctenib anîş-sûi veş-şer el-âmiru bil-marûf ve nehy-i anil-münker Hazret-i Ömer radiyallâhu anh hazretlerinin rûh-ı şerifleri için vakf eyledim ve dahi **Budin** [Buda] hâricinde Gül Baba Zâviyesi kurbunda reis-i ehl-i zındıka ve şerâr olan Misâli-i iblis-enîsin

mescid-i dırâr misâli mekrûhunu telbis için tesis eylediği mahalle mescidi fetvâyı şerife iktizâsı üzere mîrîden bey olunması fermân olunmağın iştirâ ...**(6a)** câmi-i âyâtül-Kur'an sâhibül-hayâ vel-imân el-münezzeh anîş-şîrk vet- tuğyân el-maktûl biz -zulm vel-bühtân habîbü'r-Rahîmül-Mennân adüvvür-racî- miş -şeytân ellezî kale fî hakkîhî Resûlür-Rahmân Li-küllî nebiyyin refîkun fîl-cen- neti ve refîkî Osman bin Affân radiyallâhu anh - hazretlerinin rûh-ı pür-fütûhları içün vakf edip mescid etdim ve dahi livâ-i Budin'e tâbî **Födvar** [Dunaföldvár] nâm palanka-nın varoş dâhilinde ... anin-nebiyyi kâliu bâbil-hayberiyyi zevci i Fatmatüz-Zehrâ vâris-i ... en-nebeviyyi Ali er-radiyes-sehiyyil -vefiyyi -radiyallahu anh- hazretlerinin ruhân-ı pâk tevbe-i tâb -nâkları içün bir mescid-i latîf ve mabed-i şerîf binâ eyledim...

Budin [Buda] hâricinde Debbâğlar Mahallesi'nde merhûm İbrahim el-Çavuş binâ etdiği câmi-i şerîf ve muallimhâne bî-vakf harâb ve cihât **(6b)** vezâif ashâbı sıfrul-yed kalmağın hasbeten lillâhil-Melikil-Allâm ve haseneten li-rûhi Resûl aley-his-salâtü ves-selâm ihyâ ve ihkâm, tamir ve itmam eyledim ve dahi Budin mukâbelesinde olan **Peşte** [Pest] dâhilinde bir câmi-i nûrânî ve makâm-ı rûhânî binâ eyledim. Ve Pojega Sancağında Kala-i **Ösek** [Osijek] hâricinde bir câmi-i şerîf ve mabed-i latîf binâ eyledim ve Sirem Sancağında kasaba-i **Nemçe**'de [Nijemci] bir mescid-i şerîf ve mabed-i latîf binâ eyledim ve **İstolni Belgrad** [Székesfehérvár] Kalası dâhilinde bir câmi-i refiut-tâk ve mescid-i menûr-revâk binâ eyledim ve **Filek** [Filakovo] Kalası dâhilinde bir mescid-i şerîf binâ eyledim. Bu zikr olunan medâris ve cevâmi ve mesâcid ve ebniye ve meâbîdi vakf ve tescil ve ikâmet-i salavât-ı mektûba ve idâmet-i ibâdâta devâm eden ehl-i İslâm için tesbîl eyledim ve içlerinde izn-i ... **(7a)** ve icâzet-i tâmmeyi müteellifüs-sutûia bil-ezân vel-ikâme namâz kılınıp niyâz ve tazarru olundu deyip mevâzi-i hayrât-ı mezkûre ve mevâki-i ibâdât-ı mesfûrenin levâzım ve masârıfı ve erbâb-ı cihâtın vezâifi için mahrûse-i **Budin**'de [Buda] bir cânibi Nehr-i Tuna ile ve etrâf-ı selâsesi tarîk-i âmm ile mahdûd bil-fil içinde sâkin olduğun evlerimi tahtânî ve fevkânî büyütlü müteaddidesiyle ve âhûruyla ve cümle-i hudûdu ve kâffe-i hukûkuyla ve mezkûr evlerim mukâbelesin-

de bir cânibi kapıcıbaşım İbrâhim Ağa mülkiyle ve tarafeyn tarîk-i âmm ile mahdûd kethüdâlarım sâkin olduğu evlerimi cemî-i büyü-tü müteaddidesiyle ve müştemil olduğu üç bâb dükkânıyla ve cümle hudûdu ve kâffe-i hukûkuyla ve Kala-i **Budin** [Buda] dâhilinde merhûm Hüsrev Paşa Câmii Mahalle-si'nde cevânib-i erbaası **(7b)** Mezid et-tâcir ve Hüseyin es-serrâc ve Şâban el-müstahfız mülkleri ile ve kala divârıyla ve tarîk-i âmm ile mahdûd olan tahtânî ve fevkânî taş binâlı evlerimi müştemil olduğu büyü-tü müteaddidesiyle ve mezkûr evlerime mülâsık bir cânib Kızılbaş Ahmed evlâdı mülkleriyle ve bir cânib kala divârıyla ve bir cânibi tarîk-i âmm ile mahdûd olan taş binâlı tahtânî ve fevkânî evlerimi cemî-i büyü-tü müteaddidesiyle ve hudûd ve hukukuyla ve yine **Budin** [Buda] Kalası dâhilinde Alaca Evler demekle marûf bir cânib İbrahim el-Çavuş vakfıyla ve bir cânibi Rüstem el-Çavuş mülküyle ve bir cânibi kala divârıyla mahdûd tahtânî ve fevkânî taş binâlu evlerimi müştemil olduğu cemî-i büyü-tü müteaddidesiyle ve yine **Budin** [Buda] dâhilinde bilfiil sâkin olduğum evlerim kurbunda Şâban Çavuş nâm sipâhîden iştirâ eylediğim ... **(8a)** Hüsrev mülküyle ve etrâf-ı selâsesi tarîk-i âmm ile mahdûd beş bâb dükkâna müştemil olan evlerimi cemî-i hududu ve kâffe-i hukukuyla ve girü Gönüllü Mahallesi'nde binâ eylediğim kervânsarayım kurbunda bir cânib İsmail mülküyle ve bir cânib Nehr-i Tuna ile ve bir cânib kala divârıyla ve bir cânib tarîk-i âmm ile mahdûd olan fevkani ve tahtânî evlerimi müştemil olduğu dört bâb dükkânıyla ve cümle büyü-tü müteaddidesiyle ve girü mezkûr kervânsaray mukâbelesinde bir cânib Kurd ve bir cânib İsmail mülkleriyle ve bir cânib tarîk-i hâss ile ve bir cânib tarîk-i âmm ile mahdûd olan evlerimi müştemil olduğu cemî-i büyü-tü müteaddidesiyle ve yine mezkûr kervânsarayım kurbunda bir cânib Bâlî bin Abdullah ve bir cânib Hasan bin Abdullah ve bir cânib Kadrişah et-tâcir mülkleriyle ve bir cânib tarîk-i âmm ile mahdûd olan **(8b)** evlerimi müştemil olduğu cemî-i büyü-tü müteaddidesiyle ve yine mezkûr kervânsarayım kurbunda bir cânib kendi vakfım ile ve bir cânib Mustafa mülküyle ve bir cânib Nehr-i Tuna ile ve bir cânib tarîk-i âmm ile mahdûd olan evlerimi ve **Budin** [Buda]

Kalası hâricinde mefharul-emâcid tezkire emini olan Piri Ağa nâm zaîmden iştirâ eylediğim bir cânib hisâr divân ile ve bir cânib Dilsuz Mustafa ve Şâban ve Kurd ve Mûsâ ve Sinan mülkleriyle ve bir cânib Gönüllü Cafer mülküyle ve bir cânib tarîk-i âmm ile mahdûd Gül Baba Zâviyesi'ne yılda yüz akçe mukâtaalu evlerimi müştemil olduğu bir sobasıyla ve kileriyle ve yazlık odasıyla ve altında bodrumuyla ve bir mikdar bağıyla ve mezkûr bağa muttasıl eviyle müştemil olduğu beş bâb dükkânıyla ve cemî-i hudûdu ve hukukuyla ve yine **Budin**'de [Buda] medrese-i mezbûre kurbunda bir cânib Sefer ve bir cânib Serrâc Ali el-Çavuş **(9a)** ve bir cânib Çavuş Behram ve bir cânib Şehman Odabaşı mülkleriyle mahdûd olan tahtânî ve fevkânî evimi cemî-i hudûdu ve cümle hukukuyla ve yine **Budin** [Buda] varoş dâhilinde bir cânib Hindî Baba Zâviyesi ve bir cânib mezarlık ve bir cânib mescidim ile ve bir cânib tarîk-i âmm ile mahdûd olan yedi bâb dükkânımı ve mezkûr Hindî Baba Zâviyesi kurbunda bir cânib Hasan Dede eviyle ve bir cânib kârvânsarayım ile ve bir cânib Nehr-i Tuna ile ve bir cânib tarîk-i âmm ile mahdûd olan mahzenimi ve Debbâğlar Mahallesi'nde bir cânib Kara Bâlî ve Cafer Odabaşı mülküyle ve etrâf-ı selâsesi tarîk-i âmm ile mahdûd olan on iki bâb dükkâna müştemil olan debbâğ hanımı ve yine **Budin** [Buda] varoşunda Gürz İlyas Bayırı altında Nehr-i Tuna kurbunda **(9b)** vâki olan kaplucamı ve mezkûr kaplucam kurbunda Hindî Baba Zâviyesi mukâbilesinde vâki kervansarayımı ve yine **Budin** [Buda] hâricinde Debbâğlar Mahallesi'nde sâbıkâ Peşte kâdisı olan Mevlânâ Hasan Efendi'den iştirâ eylediğim kaplucamı ve yine **Budin** [Buda] dâhilinde Gönüllü Mahallesi'nde binâ eylediğim kaplucamı ve mezkûr kaplucam kurbunda binâ eylediğim kervansarayımı müştemil olduğu sekiz bâb dükkânıyla ve yine **Budin** [Buda] hâricinde Baruthâne kurbunda binâ eylediğim kaplucamı ve yine Budin dâhilinde câmi-i şerifim kurbunda vâki olan indel-cirân malûmül-hudûd üç bâb dükkânımı ve yine **Budin** [Buda] hâricinde merhûm Hamza Bey'in karındaşı oğullarından iştirâ eylediğim binâsız hâlî yerimi ve yine merhûmun karındaşı oğullarından aldığım mezkûr arz-ı hâliyye ile **(10a)** ve etrâf-ı selâsesi tarîk-i âmm

ile mahdûd tûlen iki yüz zira ve arzan yüz yirmi zirâ arz-ı hâliyyemi dört bâb bodrumuyla ve cemî-i hudûd ve hukukuyla ve yine **Budin** [Buda] hâricinde Baruthâne kurbunda vâki olan kaplucamı haremiyle ve Baruthâne bendinin başından eski değirmen ocağının deresiyle Nehr-i Tuna'ya varınca ve ândan Tuna yalısıyla Miftâh Baba Bağçası nihâyet bulduğu tarîk-i âmma varınca ve ândan mezkûr bend başına gelince tahminen iki dönüm mikdârı hâlî yerimi ve yine **Budin** [Buda] hâricinde Ok Meydanı [Nyíllövôtér] semtinde cevânib-i erbaası Molla Hâfız ve Ahmed Bey ibn-i Veli Bey mülkleriyle ve tarîk-i âmm ile mahdûd olan evimi cümle hudûdu ve hukukuyla ve yine **Budin** [Buda] hâricinde Gürz İlyas Bayırı altında bir cânib **(10b)** mekâbir-i müslimîn ve bir cânibi mezkûr bayır dibiyle ve bir cânibi Cafer ibn-i Abdullah mülküyle ve bir cânibi tarîk-i âmm ile mahdûd olan evimi müştemil olduğu bâğıyla ve cemî-i hudûdu ve kâffe-i hukukuyla ve yine **Budin** [Buda] Kalası dâhilinde Câmî-i Kebîr Mahallesi'nde bir cânibi câmî-i mezbûra muttasıl ve bir cânibi tarîk-i âmm ile mahdûd birbirine mülâsık sekiz bâb dükkânımı müştemil olduğu tahtânî ve fevkânî hücerâtıyla ve cemî-i hudûdu ve kâffe-i hukukuyla ve yine Câmî-i mezkûr [Kebîr] Mahallesi'nde çarşı yüzünde bir cânibi Hacı İlyas nâm müteveffânın yetimi ve bir cânibi Fethi Çelebi evlâdı mülkleriyle ve tarafeyni çarşı dükkânlarıyla mahdûd tahtânî ve fevkânî otuz beş bâb büyüti müteaddideye ve iki bodruma müştemil olan üç tabakalı evimi cemî-i hudûduyla ve yine **(11a)** evlerimin kapısından Fethi Çelebi Kahvehânesi'ne doğru bir cânibi mezkûr evimle ve bir cânibi tarîk-i hâss ile ve bir cânibi tarîk-i âmm ile mahdûd birbirine mülâsık dört bâb dükkânımı müştemil olduğu cemî-i hudûdu ile ve kâffe-i hukuku ile ve mezkûr evim köşesinden dört yol ağzındaki bir bâb dükkânımı cemî-i hudûdu ile ve mezkûr evlerimin mukâbelesinde bir cânibi İşkenbeci mülküyle ve bir cânibi el-Hâc Piri eviyle ve tarafeyn çarşı dükkânlarıyla mahdûd olan evimi cemî-i hudûdu ile ve bir cânibi mezkûr evime muttasıl ve iki tarafı tarîk-i âmm ile mahdûd birbirine muttasıl iki bâb dükkânımı cemî-i hudûduyla ve yine mahalle-i mezbûrede çarşı-yı mezbûrede Fethi Çelebi Kahvehânesi kar-

şısında iki bâb dükkânımı ve **Budin** [Buda] varoşunda bir cânibi Çadırcı Bâli ve İbrahim Bey mülkleriyle **(11b)** ve etrâf-ı selâsesi tarîk-i âmin ile mahdûd olan mülk evlerimi ve Kazâ-i Budin'e [Buda] tâbi Eski Budin kurbunda İşve nam nehir üzerinde dâir olan iki çarha müştemil bir bâb âsiyâbımı ve kazâ-i mezbûra tâbi **Födvar** [Dunaföldvár] nâm palanka varoşunda binâ eylediğim kervansarayımı müştemil olduğu altı bâb dükkânıyla ve Budin varoşunda Topal Sinan Bey nâm zaîmden iştirâ eylediğim debbâğhânemi cemî-i hudûdu ile ve müştemil olduğu bir bâb kassâb dükkânıyla ve Kala-i **Peçuy** [Pécs] dâhilinde binâ olunan debbâğhânemi büyü-tü müteaddidesiyle ve dükkânlarıyla ve Kala-i **Peşte** [Pest] dâhilinde binâ eylediğim câmi-i şerif kurbunda vâki olan çifte hamamımı müştemil olduğu dükkânlarıyla ve mezkûr hamamım mukâbilesinde vâki olan kervansarayımı müştemil olduğu on bâb dükkânıyla ve otluk hânesiyle ve kala-i mezbûre kazâsında **(12a) Yazberin** [Canfedâ / Jászberény] Palankası kurbunda Nehr-i Zakiva [Zagyva] ceziresinde kethüdâm olan Memi Kethüdâdan iştirâ ettiğim üç bâb âsiyâbımı ve yine mezbûr palanka varoşunda Nehr-i Zakiva [Zagyva] üzerinde üç aded çarha müştemil olan bir bâb âsiyâbımı ve kazâ-i mezbûra tâbi olan **Körös** [Nagykörös] nâm varoş dâhilinde indel-ahâlî malûmül-hudûd olan âsiyâbımı ve Varoş-ı **Kovin** [Ráckeve] dâhilinde binâ eylediğim hamamımı ve mezkûr hamama tâbi üç bâb dükkânımı ve varoş-ı mezbûre kazâsına tâbi **Cankurtaran** [Korkmaz / Adony] Palankası varoşunda binâ eylediğim kervansarayımı müştemil olduğu sekiz bâb dükkânıyla ve Kala-i **Estergon**'un [Esztergom] varoş-ı kebiri dâhilinde binâ eylediğim hamamımı ve Kala-i **İstolni Belgrad**'da [Székesfehérvár] binâ eylediğim hamamımı müştemil olduğu bir bâb dükkânıyla ve kala-i merkûme kazâsına tâbi Nehr-i Şarviz [Sárvíz] **(12b)** üzerinde Fona nâm karye kurbunda fahrül-ümerâil-kirâm Mehmed Bey ibn-i Bâli Paşa -dâme izzuhû-dan iştirâ eylediğim dört aded çarha müştemil olan iki bâb âsiyâbımı ve Kala-i **Kopan**'da [Törököpány] binâ eylediğim hamamımı ve mezkûr hamama tâbi sekiz bâb dükkânımı ve kala-i mezbûre kazâsına tâbi Kapoş nâm nehir üzerinde Berki nâm karye kurbunda beş

aded çarha müştemil bir bâb âsiyâbımı ve kazâ-i merküma tâbi Nehr-i Kopan üzerinde Peşkup Değirmenleri demekle marûf üç aded çarha müştemil bir bâb âsiyâbımı ve **Şimontorna** [Simontornya] Palankası hâricinde harâbe kenise kurbunda olan hamamımı ve merkum palanka kurbunda Nehr-i Balaton üzerinde dâir olan altı aded çarha müştemil iki bâb **(13a)** âsiyâbımı ve Varoş-ı **Tolna** dâhilinde binâ eylediğim hamamımı ve mezkûr hamam kurbunda vâki yedi bâb dükkâna müştemil olan kervansarayımı ve yine varoş-ı mezbûre dâhilinde Varsekuça Mahallesi'nde arz-ı hâliyye üzerinde binâ eylediğim on bir bâb dükkânımı ve mezkûr dükkânlar kurbunda sekiz bâb hücerâtı müştemil olan cuhûdhâneleri ve yine varoş-ı mezbûre dâhilinde câmi-i şerif kurbunda on sekiz bâb hücerâta ve iki bâb dükkâna müştemil Raç Mihal'den iştirâ eylediğim evlerimi ve yine varoş-ı mezbûrede hamam kurbunda bir cânib vakf etdiğim kervansarayım ve bir cânibi Sveç Kamiç ? mülküyle ve bir cânibi Nehr-i Kerde ile ve bir cânibi tarîk-i âmm ile mahdûd olan evimi ve yine varoş-ı mezbûrede Balıkpazarı'nda Şarkizi Lukaç evine muttasıl arz-ı **(13b)** hâliyye üzerinde binâ eylediğim on dört bâb dükkânımı ve varoş-ı mezbûre kazâsına tâbi Köleş [Kölesd] nâm karye sınırında Nehr-i Şarviz [Sárvíz] üzerinde dâir olan sekiz aded çarha müştemil olan iki bâb âsiyâbımı ki dört aded çarhı Beka [Bikács ?] nâm karye çayırı kurbunda ve dört aded çarhı Hedübek nâm karye kurbunda vâkidir ve yine kazâ-i mezbûra tâbi Serdhel [Szedres] nâm karye sınırında Şarviz [Sárvíz] üzerinde vâki dört aded çarha müştemil iki bâb âsiyâbımı ve **Mohaç** [Mohács] Palankası varoşunda binâ eylediğim kervansarayımı müştemil olduğu sekiz bâb dükkânıyla ve otluk yerile ve mezkûr kervansarayım kurbunda binâ eylediğim hamamı ve kazâ-i mezbûra tâbi Ban nâm karye kurbunda Nehr-i Karaş üzerinde dâir olan dört aded çarha müştemil bir bâb âsiyâbımı ve yine mezkûr **Mohaç** [Mohács] Palankası varoşunda olan **(14a)** tarafeyn evkafım ile ve bir cânibi tarîk-i âmmıyla ve bir cânibi tarîk-i hâs ile mahdûd olan evimi müştemil olduğu büyü-t-ı adidesiyle ve Kala-i **Siget**'de [Szigetvár] vâki olan hamamımı müştemil olduğu bir bâb dükkânıyla ve kala-i

mezbûrede Ali Bey'den iştirâ olunan kervansarayım on iki bâb dükkânıyla ve kazâ-i **Peçuy** [Pécs] muzâfâtından Venekin nâm karye kurbunda Kıraş nâm nehir üzerinde dâir olan üç adet çarha müstemil bir bâb âsiyâbımı ve İlok Kazâsına tâbi **Vulko-var** [Vukovar] Kalası varoşunda binâ eylediğim kervansarayımı müstemil olduğu dokuz bâb dükkânıyla ve Ösek Kazâsında nefsi-i **Ösek**'de [Osijek] binâ eylediğim kervansarayımı ve kasaba-i **Nemçe** [Nijemci] dâhilinde binâ eylediğim hamamımı ve kasaba-i mezbûre kurbunda vâki yedi adet çarha müstemil iki bâb âsiyâbımı ve kasaba-i **(14b)** mezbûre kazâsına tâbi Kovik Yaniçe [Kovikjenicse] nâm mezranın mümtâz ve muayyen sınırı dâhilinde bir cânib Lavek Petre ve bir cânib İvan Kova sınırı ile ve bir cânib tarîk-i âmm ile ve bir cânib göl ile mahdûd tahminen elli arabalık çayırımı ve Kala-i **Novigrad** [Nógrád] dâhilinde binâ eylediğim hamamı ve **Vaç** [Vác] Kalası varoşunda binâ eylediğim kervansarayımı müstemil olduğu beş bâb dükkânıyla ve **Seçen** [Szécsény] Palankası dâhilinde binâ eylediğim hamamımı ve mezkûr palanka kurbunda bir cânib Kişbeneşte ve bir cânib Şuşarpatak'dan kala-i mezbûre sınırına varınca ve bir cânib Segenik'den Şuşarpatak'a varınca mahdûd Bakvaçra Çayırı demekle marûf olan mülk çayırımı ve mezkûr çayırım kurbunda vâki Lodan [Ludányhalászi] nâm mevzide üç adet çarha müstemil olan bir bâb **(15a)** âsiyâbımı ve mezkûr palanka kazâsında Nehr-i İpol üzerinde Virbe demekle marûf iki çarha müstemil bir bâb âsiyâbımı ve yine kazâ-i merkûma tâbi Sinan nâm karye kurbunda Nehr-i İpol üzerinde üç adet çarha müstemil bir bâb âsiyâbımı ve Kala-i **Fillek**'de [Filakovo] vâki mescidim kurbunda indel-ahâlî malûmetül-hudûd olan evlerimi müstemil olduğu âhûruyla ve cemî-i hudûdu ve kâffe-i hukukuyla ve kala-i mezkûre kazâsına tâbi kala-i mezbûre kurbunda Şid [Šid] nâm karye kurbunda bir cânib ... gölüne muttasıl ve iki tarafı tarlaya ve bir tarafı tarîk-i âmm ile mahdûd olan mülk çayırımı ve kala-i mezkûre kazâsına tâbi Şayogömör [Sajógömör] nâm karye sınırında Freñç Degirmenleri demekle marûf üç çarha müstemil olan bir bâb âsiyâbımı ve Kala-i **Hatvan** dâhilinde **(15b)** vâki olan hamamımı müstemil olduğu dört bâb dükkânıyla ve kala-i

mezbure kurbunda Nehr-i Zakiva [Zagyva] üzerinde dâir olan dört kıta çarha müştemil bir bâb âsiyâbımı ve merhûm ve mağfûrun-leh Sultân Selim Hân ibn-i Süleyman Hân -aleyhi rahmetü vel-gufrân- hazretleri mezîd-i inayetlerinden temlik buyurdıkları Erdel ile Solnok Sancağı sınırı mâbeynlerinde Peşbuki Laden [Püspökladány] ve Köröş Petre [Peterdpuszta] nâm karyelerimi ve merküm Köröş Petre [Peterdpuszta] karyesinin kurbunda üç kıta çarha müştemil bir bâb âsiyâbımı ve Erdel’de Varad’a [Oradea] tâbi **Bihar** [Biharia] Nâhiyesinde devletlü pâdişâh hazretleri bu kullarına ihsân ve temlik eylediği Bikaç [Bicaci] ve Büyük Radvani nâm iki karyelerimi ve **Solnok** [Szolnok] Kazâsı’na tâbi ... ve Monostor Seget [Monostorszék] nâm mezarlarımı mümtâz ve muayyen sınırla cümle **(16a)** hudûdu ve hukukuyla ve yine **Solnok** [Szolnok] Kazâsı’nda Nehr-i Zakiva [Zagyva] üzerinde ve Varoş-ı Tur [Mezötúr] kurbunda vâki beş bâb çarha müştemil bir bâb âsiyâbımı ve kazâ-i mezbûra tâbi Nehr-i Köröş üzerinde vâki indel-ahâlî malûmül-hudûd saydgâh olan dalyanlarımı ve Kala-i **Segedin** [Szeged] dâhilinde vâki hamamımı ve **Göle** [Gyula] Kazâsı’na tâbi Tumaşek [Tâmaşda] nâm karyede Nehr-i Köröş üzerinde üç kıta çarha müştemil bir bâb âsiyâbımı ve yine kazâ-i mezbûra tâbi Tamaş nam karye kurbunda Sibkut demekle maruf mevzide küffâr zamânında Filik Yanoş mutasarrıf olduğu tahminen yüz arabalık mülk çayırımı ve kazâ-i mezbûra tâbi **Bekiş** [Békés] Nâhiyesi’nde ... nam karyede Nehr-i Köröş üzerinde üç kıta çarha müştemil ve yine kasaba-i mezbûra tâbi Varoş-ı **Bekiş** [Békés] kurbunda Kerçen Laslu Değirmenleri **(16b)** demekle marûf iki kıta çarha müştemil bir bâb âsiyâbımı ve yine kazâ-i mezbûra tâbi Nehr-i Köröş üzerinde Virbe Değirmenleri demekle marûf üç kıta çarha müştemil olan bir bâb âsiyâbımı ve yine kazâ-i mezbûra tâbi Varoş-ı **Bekiş** [Békés] dâhilinde sekiz aded çarha müştemil olan iki bâb âsiyâbımı ve mezkûr âsiyâblara müteallik olan arz-ı hâliyeyi cemî hudûdu ve hukukuyla mülkümden ifrâz edip vakf eyledim. Ve dahi üç bin dokuz yüz yetmiş guruşu her biri kırkar Osmaniye geçer ehass-ı mâl ve ehall-i emvâlinden ihrâc edip vakf ve tesbîl eyledim ki Gürz İlyas Depesi kurbunda olan

kervansarayın müstecirine yüz guruş ki dört bin Osmanî olur sermâye verile ve yanında dükkânların ecirlerine dahi dört yüz guruş verile ve **Peşte** [Pest] Kazâsı (17a) dâhilindeki kervansaraya iki yüz guruş sermâye verile ve **Peşte** [Pest] hamamına ve mezbûr kervansaraya muttasıl olan dükkânlara dahi bin iki yüz guruş sermâye verile ve **Vaç** [Vác] varoşundaki kervansaraya iki yüz guruş sermâye verile ve Orta Ilıca kurbunda olan kervansaraya yüz guruş ve mezbûr kervansaraya muttasıl dükkânlara yüz guruş sermâye verile ve **Cankurtaran** [Korkmaz / Adony] kervansarayına yüz elli guruş verile ve **Födvar** [Dunaföldvár] kervansarayına iki yüz guruş verile ve **Pakşa** [Paks] kervansarayına yüz elli guruş verile ve **Tolna** kervansarayına yüz elli guruş sermâye verile ve **Mohaç** [Mohács] kervansarayına yüz elli guruş sermâye verile ve **Ösek** [Osijek] kervansarayına 300 (*silik*) guruş sermâye verile ve **Vulkovar** [Vukovar] kervansarayına yüz guruş (17b) sermâye verile ve **Tuvarnik** [Tovarnik] kervansarayına yüz yetmiş guruş sermâye verile ve **Duka** [Vácduka?] kervansarayına yüz guruş sermâye verile ve **Sigetvar** [Szigetvár] kervansarayına iki yüz guruş sermâye verile ve işbu nüküd-ı madûde ashâb-ı icârâta teslim olundukda kefil-i mâl-ı melî ve rehn-i kâfi-i kavî alındakdan sonra muâmele-i şeriyye-i sahiha ile onun on bir hesabı üzere istirbâh olunsun ve dekâkîn-i mesfûre ve müsakkafât-ı mezkûre icâre-i sahiha ile icâreye verilmiş iken ashâb-ı muâmelât ve erbâb-ı icârât şol tâife ola ki ânlardan ahz-ı hukukda suûbet luhûku olmayıp çavuş ve sipâhim deyu deyn-i eceli âcilen edâ etmekde mümâtil olup abes ve bâtil şugl-i şâgile müeddî olmayıp mâl-ı istiğlâl suhûlet ile alınmağa kabil ola ve dahi akârât-ı mesfure ve müsakkafât-ı mezkûre ve nükud-ı mezbûre ve kurâ-i muayyene ve mezâri-i mübeyyenenin ribh ve istirbâh (18a) ve rey ve müsteğallât alınıp tertib-i âtî üzere ashâb-ı vezâif masârifına sarf oluna. Cihet-i nezâret yevmî on beşe akçe ve cihet-i tevliyet yevmî bir guruş ki kırk Osmanî olur ve cihet-i kitâbet on akçe ve **Budin** [Buda] ve **Peşte** [Pest] ve tevâbiinde olan evkaf için yevmî yedi akçe bir câbî ve **Şimontoma** [Simontornya] semtinde vâki olan evkafıma yevmî altı akçe ile bir câbî ve **Göle**'de [Gyula]

vâki olan evkâfıma yevmî altı akçe ile bir câbî nasb eyledim. Ve evkafın tamîr ve termîmine ihtiyâç olundukda kemâ yenbeğî itmâm ve ihkâm etmek için yevmî on akçe ile bir meremmetci tayîn eyledim şedd-i ilel ve ... hâlel ve bil-cümle sakbât ve meremmât alâ mûcibişşerilkavîm ves-sırâtil-müstakîm cemî-i cihât ve erbâb-ı vezâif üzere takdim olundukdan sonra **Bu-din**'de [Buda] vâki olan medresenin cihet-i tedrisi yevmî elli akçe-i Osmanî ve cihet-i îade yevmî ... ve on bir nefer talebenin her birine yevmî beşer akçe penez akçesi verilip **(18b)** bevvâb oluna dahi yevmi beş akçe penez akçesi verile ve medrese-i mezbûre dânişmendleri her gün dershânelerinde cem olup bu fakir kayd-ı hayâtta iken sûre-i Fethi tilâvet edip sevâbın rûh-ı zaifim için hibe edeler mâdâmki kırâet-i mezkûreye müdâvemet edeler her bir yevmi ikişer akçe vazife-ye mutasarrıf olalar, emmâ şol dem ki *Küllü nefsin zâikatül-mevt* hasebince ecelim yetişip fevt olup rahmet-i Hakk'a vâsıl ve dâr-ı âhirete dâhil olam günde yüz Fâtîha ve yüz İhlâs okunup rûh-ı mutahharı efdalül-beşer hazretlerine yüzer salavât-ı şerife getireler ve beni hayr duâdan unutmayıp yâd edeler ve medrese-i merkume kurbundaki câmi-i şerifin cihet-i hitâbeti yevmi on akçe ve imâmeti yevmî sekiz akçe ve iki nefer müezzinlere yevmi altışar akçe ve muarrafine yevmi iki akçe ve iki nefer kayyımlarına yevmî altışar akçe verile ve dört nefer kimesne devirhân olup içlerinden birisi yevmî üç akçe ile sermahfil olup bâkisi yevmî ... **(19a)** mutasarrıf olalar. Ve dahi otuz nefer kimesne cûzhân olup Furkân-ı Azîm'den her biri günde birer cüz Kur'an-ı Kerîm tilâvet edeler ki her günde Kitâbullâh hatm ola bu eczâhânların biri sermahfil ve biri noktacı ola ve bu ikisine yevmî dörder vireler, baki kalan nefere yevmî üçer akçe verile ve dahi on bir sâlih kimesne tesbihhân olup içlerinden birisi şeyhül-müsebbihîn ola ve âna yevmî üç akçe verilip mâadâsına yevmî ikişer akçe verile ve mahmiyye-i mezbûrede ihyâ eylediğim İbrahim Çavuş binâ eylediği câmi-i şerifin mürtezika ve huddâmının vezâif-i cihâtın itmâm edip evkafım hidmetinden hitâbet cihetine yevmî sekiz akçe ve imâmetine yevmî yedi akçe ve iki nefer müezzinlerine yevmî beşer akçe ve bir kayyıma yevmî beşer akçe ve muarrafine

yevmî iki akçe ve dört nefer devirhânlarının biri sermahfil olup âna yevmî üç akçe mâadâsına yevmî ikişer akçe vereler ve bu câmi-i ... dahi on sâlih kimesne her gün badesalâtis-subh cem olup yüz kerre fâtihatül-kitâb **(19b)** ve yüz kerre İhlâs ve iki cihân güneşi Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin rûh-ı pür-fütûhları içün salavât getirip beni duâ-i hayrlarıyla yâd ve rûhumu şâd edeler ve bu on nefer kimselere dahi yevmi üçer akçe verile ve câmi-i merkûmun tevâbiinden olan muallimhâne muallimine yevmî beş akçe ve halifesine yevmî iki akçe tayîn olundu ve Kala-i **Peşte** [Pest] dâhilinde binâ eylediğim medresenin cihet-i tedrisi yevmî otuz akçe-i Osmanî tayîn eyledim ve yedi nefer talebesine yevmî beşer akçe tayîn eyledim ve bevvâba dahi yevmî beş akçe tayîn eyledim ve dahi şöyle şart ederim ki Sultân Selim -aleyhir-rahmetü vel-gufrân- bu abd-i bî-minnetlerine ihsân eylediği köyleri Budin Medresesi vezâifine ve hâlâ pâdişâh-ı İslâm Sultân Murâd Hân hazretleri bu bende-i ahkarlarına avâtıf-ı aliyyesinden temlik ve inâm etdikleri köyleri Budin Medresesi vezâifine tayîn eyledim ve dahi şöyle şart eyledim ki mürûr-ı ... **(20a)** ve kürûr-ı avâm ile kurâ-i mezbûreye fûtûr târî olursa şâir evkafım gallâtından medreseteyn-i mezbûreteynin vezâifi verile ve **Peşte**'de [Pest] vâki olan câmi-i şerifin cihet-i hitâbeti yevmi on akçe ve imâmeti yevmi sekiz akçe ve iki nefer müezzinlerine yevmi altışar ve muarrifine yevmi iki akçe ve yedi nefer devirhânlarına biri sermahfil olup âna yevmi üç akçe, bâkisine yevmi ikişer ve iki nefer kayyımlarına yevmi altışar akçe verile ve bunda dahi otuz nefer kimesne cüzhân olup her biri Furkân-ı Azîm'den günde birer cüz tilâvet edip yevmi bir hatim kırâat oluna ve bunların dahi biri noktacı olup yevmi dört akçe ve bâkisine yevmi üçer akçe verile ve on nefer dahi müsebbih olup içlerinden biri şeyh ola ve âna yevmi üç akçe ve bâkisine ... akçe tayîn eyledim ve karındaşım oğlu merhûm Hasan Bey rûhu içün vasiyyeti mücebince binâ eylediğim ... cihet-i imâmetine yevmi sekiz akçe ve müezzinine beş akçe ve kayyımına iki buçuk akçe evkafım ... ve Kala-i **İstolni Belgrad** [Székesfehérvár] dâhilinde vâki olan câmi-i şerifin hatibine **(20b)** yevmî yedi akçe ve imamına yevmî beş akçe ve iki nefer

müezzinlerine yevmi beşer akçe ve muarrafine yevmî bir akçe ve üç nefer kimesneler devirhân olup sermahfil olana yevmî iki akçe ve sâirlerine birer akçe ve kayyımına yevmî beşer akçe vereler ve Gül Baba Zâviyesi semtinde olan mahalle mescidinin imamına müezzinler ile maan olmak şartıyla yevmî on akçe ve kayyımına iki akçe verile ve Orta Ilıca kurbunda olan mahalle mescidinin imamına kayyımlık etmek şartı üzere yevmî on akçe ve müezzinine yevmî beş akçe verile ve Hindî Baba Zâviyesi kurbunda vâki olan mahalle mescidi imamına yevmî altı ve müezzinine dört akçe ve kayyımına iki akçe tayîn eyledim ve **Filek**'de [Filakovo] vâki olan mescidimin imamına yevmî altı akçe ve müezzinine beş akçe ve kayyımına iki akçe tayîn eyledim ve **Nemçe** [Nijemci] Kasabası'nda vâki olan mescidin imamına yevmî altı akçe ve müezzinine yevmî beş akçe ve kayyımına yevmî üç akçe-i Osmanî verile ve **Födvar**'da [Dunaföldvár] vâki olan mescidin imamına yevmî on akçe ve müezzinine kayyımlık etmek üzere yevmî beş akçe verile ve mahmiyye-i **Budin**'de [Buda] (...) **(21a)** ve emr-i dînde mukdim ve mücid kimesne enâmhân olup her gün sûre-i Enâmı tilâvet edip rûhum için ihdâ ede âna dahi sıla tarîkıyla yevmî üç akçe vereler ve **Ösek** [Osijek] mescidinin imamına yevmî altı akçe ve müezzinine yevmî beş akçe ve kayyımına yevmî üç akçe vereler ve cevâmi-i mezkûre ve meâbid-i mezbûre için zamanında kifâyet edecek mikdârı şem ve hasır takdîr olunup tedârük oluna ve Budin Medresesine mülâsık ve mülâhık ihdâs ve binâ olunan musluk ve sikâye için hâcet ve kadr-i kifâyet mikdârı buzhâneye buz zamânında tedârük edeler ve sakkâya dahi su verilip teşnegân-i deşt-i Kerbelâ kurret-i ayn sultân-ı enbiyâ rûhlarıçün sakkâlık eden sakkâya yevmî beş akçe verile ve zikr olan masârıf ve ashâb-ı (...) zevâyid-i gallât-ı evkafımdan fahrûs-sulehâ Edirneli ... Dede'ye yevmî on akçe nafaka verile ve dahi mahrûse-i Budin **(21b)** harresehâllâhu ilâ yevmid-din bi-mennihi ve keremihi- guzât-ı mücâhidin ve humât-ı muvahhidin olan gönüllü tâifesi ki günde üç bölük nefer karavola giderler ve ehl-i İslâm tâifesin kefer ve fecereden sıyânet ve himâyet ederler ol tâife karavola vardıklarında taam için yevmi bir gurus vereler ve dahi şöyle şart eyledim ki

mâdâmki nefis-i nefisim bu cihânda mütefise ola evkâf-ı sâli-
fûl-evsâfın tebdil ve tağyiri ve taklîl ve teksiri kendi elimde
olup ne dilersem eyleyem ve nice istersem işleyem ve dahi
şöyle şart eyledim ki yılda bir kerre mütevellî-i evkafım Budin
kadısı ile câmi-i şerifimde akd-i meclis edip cemmi gafîr ve
cem-i kesir Müslümanlar huzurunda evkafımın dahi ve harcı
görölüp medhal ve ... tatbik ve asl-ı mâl ve ribh ve istiğlâlin
hakikat-i hâli ... (22a) ve kadıya bir Bağdadî kutnî ücret-i ka-
dem ve meûnet-i kalem verile ve medresenin müderrisleri dahi
hasbeten lillâhil-Melikil-Kâdir evkafımın üzerine nâzır olup
mütevelliden muhâsebe almakda hâzır olalar ve müderrislerin
sâkin olduğu evlerden icâre alınmayıp nezâretleri mukâbile-
sinde *Hel cezâul-ihsân illel-ihsân* fehvâsıyla muâmele oluna ve
Budin [Buda] ... olan medreselerimin hâlâ müderrisleri ale-
mül-ulemâil-mütebahhirîn ve efdalü fudalâil-müteahhirin ez-
zâhidül-âbidül-mü teverriûl-müteşerri olalar ve min küllil-
vücûh Mevlânâ el-Hâc Efendi zâdallâhu ilmehü ve amelehü ve
dahi sâhibül-ilm vel-hilm ed-dînül-mütedeyyinün-nâsın
lillâhis-Samed ... Ahmed Efendi zâdallâhu ilmehü ve amelehü
mâdâmki mezbûrân kayd-ı hayatda olalar medreseteyn-i ...
ânlara meşrût ve ânların teslim ve tefvizine menût ve merbût
eyledim. (22b) ve akârât-ı muharrere ve kurâ ve mezâri-i mu-
savver, ebniye-i sâbikatüz-zikr ve müsakkafât-ı mukarrere ve
nükûd-ı madûde ve erazi-i mahûdu mülkümünden ihrâc ve ifraz
ve mâlımdan müstesnâ ve mümtâz kılıp hasbeten lillâhil-
Melikil-Gaftar ve hasbeten lirûhi Resûlil-muhtâr ber-vech-i
vecibe-i lâyük ve nech-i cemîl-i fâik kemâ sebaka minet-tafsîl
habs ve tesbîl ve vakf ve tescil edip her emîi dakik ve çelil için
mütevellî nasb eylediğim Mehmed el-Çavuş zîde kadruhûya
teslim eyledim. Ol dahi mütevellîler evkâfda tasarruf eyledik-
leri gibi tasarruf eyledi deyicek mütevellî-i mesfûr dahi vâkıf-ı
mebrûru şifâhen ve vicâhen cemî-i umûrda tasdik ve cümle
kelimâtın tahkik edip kabz ve tesellümde ikrâr-u itirâf kıldık-
dan sonra vâkıf-ı mezkûr mütevekkilen alel-Melikiş-Şekûr
takrîr-i kelâm ve tabîr-i merâm ... mürûr-ı şühûr ve eyyâm ve
kürûr-ı ezmine ve avâm ile vakf ... (23a) kusur gelmek ih-
timâli hâtıra hutûr ve kalbime ubûr eder. İmâm-ı Azam

hümâm-ı efham, fahr-i ümem, yemm-i şiyem pîşvâyı küll, reh-nümâyı sübül üstâdüs-sâdât müstenidüs-siyâdât ellezi hüve beynel-eimmetil-kirâm vel ecilletil fihâm kessü reyyâ beynes-sevâbit Ebû Hanife ibn-i es-Sâbit radiyallâhu anh hazretleri ... vakfın sıhhati olmadığına binâen nükfid-ı madûde ve müsak-kafât-ı mezbûrenin vakfından rücû ve istirdâd-ı mülk ve mâla şürû eyledim, mütevellî-i merkum emlâk-ı mersûmeden yedini ref edip nükûd-ı mezkûreyi bana teslim ve def eylesin ve meb-lağ-ı merkumun istirbâh ve istiğlâl için bir mislinden ... ziyâde aldığı mâl âna helâl olmayıp hakkı olmadığı ... ederim deyu davâ edicek mütevellî-i mümâileyh ... ve hitâb-ı müstetâba mütesaddî olup akâr **(23b)** ve müsakkafât ve bikâ-ı hayrâtın imâmeyn-i hümâmeyn, bahreyn kamkameyn, bedreyn-i münîreyn katlarında badet-teslîm ilel-mütevellî vakfiyyeti lâzım ve sahîh idüğü kütüb-i muteberede mezkûr ve sarîhdir rehber-i muzaffer Hazret-i îmâm Züfer katında vakfiyyeti nükûdun sıhhati mimmâ lâyeriddü ve lâyünkirdir. Ânların rey-i reşid ve mezheb-i sedidleri üzere evkâf-ı sâlifetüz-zikrin sıh-hat ve lüzûmuna hükm olunmak dilerim deyicek müsakkafât-ı mezkûrât ve akârât-ı mezbûrât ve nükûd-ı mersûmenin sıhhat -ı vakfiyyetine ve âna mübtenî olan şerâyit ve zavâbıtının şer-riyyetine ... vazifeden zimmet-i mütevellînin berâetine hükm olunacak vâkıf ... rahmetullâhi aleyh zimâm-ı bahs-i vicdânı semt-i âhara masrûf ve ... cihet-i uhrâya matûf kılıp eğerçi sıhhat ... imâmeyn-i hümâmeyn katlarında müsellemler ve makbûl ve nakl-i sahîh ile ... **(24a)** ve vakf-ı nükûd rey-i imâm -ı mahûd üzere sahîh ve gayr-ı merdûddur lâkin mücerret sıh-hat-i lüzûmu îcâb ve devâm-ı tebîdî istidâ ve isticâb eylemez vâkıfın zimâm-ı ihtiyârı yedinde ve fesh ve ibkâya iktidârı elin-dedir vakfımdan rücû ederim dedikde mütevellî-i reşid cevâb-ı müvecceh ve sedid edip eğerçe vakf-ı nükûd rey-i imâm-ı mahûd üzere lüzûmdan ârîdir lâkin badel hükm sıhhat şâir eimme reylerine sâridir zîrâ hâkim-i ârif mahall-i ictihâda mülâki ve müsâdif olmasıyla ol hükmün nüfuzu mübrem ve muhkem ve ulemâ-i dîn katlarında makbul ve müsellemdir pes ... sıhhat zâhir ve nefis-i meşrûiyyet mütehakkık-ı bâhir olıcak ânların ... ve mezhebi muteberleri ... üzere lüzûmuna

dahi hükm olunmak taleb ... deâim-i bir-u hasenât evlâ ve tebid-i kavâid ... merkumun vakfiyyeti lüzumuna dahi hükm olundu. **(24b)** *Arapça vakıf duâsı ve bedduası, günümüz Türkçesiyle:* Kim bu vakfın tâmir ve ihyâsına çalışırsa karşılığını çok cömert olan yüce Allah'tan alsın. Kim de şartlarına aykırı hareket ederse veya bunlardan herhangi birini bozuk ve geçersiz biçimde yorumlayarak değiştirirse, Allah onun istediğini geri çevirsin, dünyada ve ahirette isteğini önlesin, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti onun üzerine olsun, Allah onu hesap gününde her türlü azap ve ceza ile cezalandırsın. Bu vakfı kuran kişinin mükâfatı nimetleri bolca bağışlayan yüce Allah'a aittir.

NOT: Mustafa Paşa Vakfiyesi, Eylül 2015'te Vakıflar Genel Müdürlüğü uzmanlarından Ali Çakır Bey tarafından okunmuştur. Vakfiyenin sonundaki Arapça duanın tercümesi Devlet Arşivleri'nden alınmıştır (Türk Macar 2016: 140).

چون بود نیا یی قرار • و چرخ غدار و دار بوار •
 جای استقرار دکل در بوند کلس کیدر • و بوکذ کلید
 البتة سفایدر در هم • دسی ستم • نفعی غم ندی ندیم
 نفعی نعت • بالی باد دولتک آخری لیتدر • سروری شوره
 غنا • دیناری ذی تار • جایی صور قچاه •
 پادشاه • و کی اهدر فقیر و غنی • عالم و غنی •
 رحمت • و لب و غنی • درویش و امیر • • •
 شاه • کد و سلطان • بر وجه کل من •
 پادشاه • کلس درون شراب قوی ایچره • و •
 بیکور و سبزه • • • • • کلس کل الناس •
 کل الناس • کل الناس • • • • • احلین •

بَدْوُنْدِه مَرْحُومِ صَلَواتِ اللّٰهِ عَلَيْهِ

الحمد لله الذي وقف دون جلال كبيره جوارحه
وكما عند سوابق فضله فهو الرجال الفحول والصلوات
علي سيدنا محمد الواقف على عالم الأقاليم والأخلاق
الزهراء صدقة جارية لمساكين امته إلى يوم الدين
وعلى الله واصحابه الطاهرين الطيبين
دينه المبين والرضوان على العلماء المجددين
المتكفلين باستغلال شريعة النبي
وإختلاف فهم رحمة واسعة على خلقه

هذه صورة أصله
مخرجة عن الأصل
في سنة ١٢٠٠
بدره

خلاصه احتیال محال و محال محال نه احتمال در
 محال الله تعالی اینها تکنوناید حکم الموت ولو کنتم فی
 بروج مشرقه • موت ظهور کاسر کاسره و امثال
 قیصر قاصد که اندک قابوی موت ذکر نداشتن یا قیصر
 انلره اجل تشوب مصداق فاذا هم فی الخافه •
 قصور دن قبور ضیاء مهود دن طلعت الحور و امثال
 ایدیلیر • وجاری و عثمان ملا عبده شریف
 و دیدان مقاساته انتقال قلدیلیر • هر چند که
 برکتی • عاقبت اولکدر لک ایشی • اینها اولیا
 هوائ قریب • والبعد والیرات • و اینها
 ولیب اولیه عقیق که که نفسی موقیله و ندر

فاهر الخواص والمتمدين • عماد الاسلام والدين • غياث
 الضعفاء والمتساكين • راغم الانوف • واهب الالوف
 مؤسس بنيان الدولة الكبرى • مؤيد اركان السلطنة العظمى
 ناصر الشريعة المحمدية الغراء • ظهير الملة الخليفة البيضاء •
 المجاهد لوجه الله • الغازي في سبيل الله • اصف الزمان
 صاحب الامان • ولايت يديته ودارت ابله بكبره
 تولى اهل بيته ومطلي باشا • ابن عبد المنان حضرت
 صاحب الامال الدنيا كند ربه فيها • وحيان ابدن
 اعمام ساطع وظاهر • واصناف الاله متواتر
 في سوان • يكبر في ايمان • تقديروا ابله كنصرك
 في عندك كنز عند وما عند الله ياق • طبع اليك

وصديقة جارية الا وهي الوقف • خبر معتبر ^{بناش} ويوجب له اعمال الصالحين
 منقطع وافعال حسنة لري مرتفع اوليان اصحاب خيرات وانوار حسان
 لكنته منسلكا وبلغه جل همتن مبذول ومصرفه • ومسان
 غريق منثني ومعطوف عليه • فلذلك شيوخا وشبابا
 وناقل خطاب مستطاب مرغ • ذوالذولة الراشحة •
 العادة الشامخة • كبر الخصال مرضى الفعال • ملاذ الخيرات
 معدن اللطف الحنان • كعبة الحاجات • قبة الحاجات
 ملاذ الفضل • مركز العلماء • دستوركم مشرق الاطمار
 ظهور بنيان • دولت نظام • مما دلت نظام • كبر الخيرات
 فيريدون قمر • كبروان رفعت • عظام وقطعت • كبر الخيرات
 دين ودولت • مستعد قواعدهم والدين • كبر الخيرات

شرع وملت فضلا ايله مقوم اولور اولفرقه فخره به محبت لوانه
 اهل ايمان و بوزمه زاهره به مودت موجب غفران اولد غنه بناء
 بودين واروشنده نمرطونه كنارنده اون ايكی حجراتی و برد رسخانه
 مشتمل بر مدرسه لطیف البناء و حجب الفنا بنا ايلدم و قلعه پشته
 و اخلاصه سكر حجراتی و برد رسخانه و مدرسه سكفي همچون تعيين
 بنيت متعدد مشتمل بر مدرسه رفيع الحامد معمر و بنیاد ايدپ
 و بنیاد المفسر الشفيع الشفق في الحضر الذي قال في حقه اصدق القائلين
 سلطان انبياء بني ادم محمد مصطفی
 و بنیاد عليه وسلم و بنیاد نيك روح شرفي همچون وقف ايلدم
 و بنیاد كه متصل بر مدرسه حانه في بهانه احداث ايلدم
 و بنیاد حانه في بهانه احداث ايلدم

سريع الادراكه منساق اولوب مدلول ماقتدوه منخير

تجدوه عند الله من ذهن شغال بديع الانتقال الرب

اکا۔ اولماعین • جمیع تصرفات شرعیہ سنک حجازی

وجله تبرعات مرعیه سنک نفاذی زمانند مجلس شرعی

احمدی • ومخلو دین منیف مخدج به صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم

کراچی اور آغا خضر اولوب اقدار صحیح شری

فیلو پ چون حبیب علماء دین و رُود فصل دومین

وعلامه سعادت دنیا و آخرت اینک است: از باب اولیای الهیه

وَأُولُوا الْأَبْصَارِ لَا يَلْمِزُوكَ فِي شَيْءٍ مِمَّا تَدْعُوهُ ۖ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ

وكتيري مفصل عصا وخرقین

اولدې د علي دروېزا سیدین پور ولسوالۍ په کلي

جامع آيات القرآن • صاحب الحياء والإيمان • المنزه عن الشر •
والطغيان • المقبول بالظلم والبهتان • حبيب الرجم الثمان
صدقا الرجم الشيطان • الذي قال في حقه رسول الرحمن •
الكل نبي ربي في الجنة ورفيقي عثمان بن عفان رضي الله عنه
حضرت نرينك روح برفق حل يحون وقف ابد وبسجد اندم
وودحي لواء بدونه تابع قد وارس نام بلنقه نك واروش اخلد
ابو عمة الله قالم باب الحيدري • زوج فاطمة الزهري وارث
علي رضي الله عنه حضرت نرينك
ابو عمة الله قالم باب الحيدري • زوج فاطمة الزهري وارث
علي رضي الله عنه حضرت نرينك

نحواسی اوزده بودین مدرسه سنه ملاصق برجامع منقوب

و عبادتگاه مطهر بنا ایلدم • و دخی بودین خارچنده هندیا

زاویه سی قریبه امام علی الحقیق ابوبکر الصدیق حضرت نیک

روح مطهر لیچون بر مسجد منقوب بنا ایلدم • و بودین خارچنده

اورنه ایلجه محله سنه بر مسجد شریف بنا ایلدم و قاروق الکبر

المجتب عن الشؤد والشر الامر بالمعروف والنهای عن المنکر حضرت

عمر رضی الله عنه حضرت نیک روح شریف لیچون • و قاروق الکبر

و دخی بودین خارچنده کلان بازاراویه سی قریبه

و شرار اولان مثال ابلیس انید

ایچون تاسیس ایلدی محله مسجد

میریدن بیع اولماق فرمان

و تجازة تامه منالف الشطوعله بالاذان والاقامه نمان قلمو پ
 نيان ونضريح اولندي ديور پوضاع خيرات مذكوره • ومواتي
 عبادات مسفوره نك لوازم ومصارفي • وارباب جهانك نظافي
 ايجون محروسه بود نيده برجاني نهر طونه ايله و اطراف نيشه
 طريق عام ايله محدود بالفعل ايجند ساكن اولد و غم اولري تحتي
 وقوف و ايجنوت متعدده سيله و اخوي يله و جمله حدودي وكافه
 • و نك اولد و مقابله سنده برجاني قيوحي باشم
 • و نك ايله و طريس طريق عام ايله محدود كنند ساكن
 • و نك ايله و نك ايله و نك ايله و نك ايله و نك ايله و نك ايله
 • و نك ايله و نك ايله و نك ايله و نك ايله و نك ايله و نك ايله
 • و نك ايله و نك ايله و نك ايله و نك ايله و نك ايله و نك ايله
 • و نك ايله و نك ايله و نك ايله و نك ايله و نك ايله و نك ايله
 • و نك ايله و نك ايله و نك ايله و نك ايله و نك ايله و نك ايله

ووظايف اصحابي صغير اليد فالماغيين حسب قلة الملك العليم
 وحسنه لروح رسول عليه الصلوة والسلام احيا واحكام
 تعمير واتمام ايلده • وفي جودين مقابله سنده اولاد پشته
 داخلند برجامع نوراني • ومقام روحاني بنا ايلده • وبورغه
 سنجاغند قلعه اولاد خارجند برجامع شريف • ومعبدا لطيف
 بنا ايلده • وسر سنجاغند قصبه نجه ده بر مسجد شريف ومعبدا لطيف
 بنا ايلده • واستولي بلغراد قلعه سبي داخلند برجامع ومعبدا لطيف
 ومسجد منيع الترواق بنا ايلده • وفي تلك قلعه سبي اولاد
 بنا ايلده • بوذكر اولاد ملازمين وجامع ومساجيد وكنى
 وقف تسجيل • واقامة صلوات مكويه • واولاد قبادايتيم
 ايك اهل اسلام ايجون شريف ايلده • وكنى

خسر و مکتبله و اطراف قلعه سی طرفه علم ایلده محدود و بشناب دکان
 مشتمل اولان اولرو حی جمیع حد و حی و کافه حقیقه • و کبر و
 کوکلو محاله سند بنا ایلد که کاروان سیرای قریبه بر جانب اسماعیل
 مکتبله و بر جانب نهر طوز ایلده و بر جانب قلعه دیوار ایلده و بر جانب
 عام ایلده محدود اولان فوقانی و تحتانی اولرو حی مشتمل اولدو غی در
 باب دکان ایلده و جمله بیوت متعدد سیله • و کبر و مذکور کردان
 مقابلده سند بر جانب قور و بر جانب اسماعیل مکتبله و بر جانب طریق
 حاکم ایلده و بر جانب طریق عام ایلده محدود اولان اولرو حی مشتمل
 اولدو حی جمیع بیوت متعدد سیله • وینه مذکور کردان سیرای
 بر جانب طریق عام ایلده و بر جانب حسن بن عبداللّه و بر جانب
 حاکم ایلده و بر جانب طریق عام ایلده محدود اولان

من زيد التاج وحسين السراج وشعبان المستحفظ مكملري ايله
 وقلعه ديواريله وطريق عام ايله محدود اولان تختاني و فوقاني
 طاش بناالوا و ليريجي شمل اولدوغي بيوت متعده سيله و مذكور
 اولرويه ملاصق برجانيه قزلباش احمد اولادي مكملريله و برجانيه
 قلعه ديواريله و برجانيه طريق عام ايله محدود اولان طاش بناالوا تختاني
 و فوقاني اوليريجي بيوت متعده سيله و محدود و مذكور
 بودين قلعه سويده لخلنده الاجه اولدوكمكله معروف و برجانيه
 الجاوش و قفيله و برجانيه رستم الجاوش و مكملري و برجانيه
 محدود تختاني و فوقاني طاش بناالوا اولدو و مذكور
 متعده سيله و بينه بودين دالخلنده باله ساكن اولدو
 قرينه شعبان جاوش نام سياحتين

و برجانب چاوش بهرام و برجانب شهان اوده باشي ملكلريله
 محمد و اولان تختاني و فوقاني و جميع حدودي و جملہ حقوق
 و سبب بودين واروش د لخلندہ برجانب ہندی بابا زاوہ سی
 و برجانب منارلق و برجانب مسجد مرادہ و برجانب طریقہ عالم ریلہ
 محمد و اولان ید باب دکانی • و مذکور ہندی بابا زاوہ سی
 قرینہ برجانب حسن و دوا و یلہ و برجانب کادوان سی ایلم
 و برجانب ہرطہ نابلہ و برجانب طریقہ عالم ریلہ و اولان
 و برجانب ہرطہ نابلہ و برجانب طریقہ عالم ریلہ و اولان
 و برجانب ہرطہ نابلہ و برجانب طریقہ عالم ریلہ و اولان
 و برجانب ہرطہ نابلہ و برجانب طریقہ عالم ریلہ و اولان
 و برجانب ہرطہ نابلہ و برجانب طریقہ عالم ریلہ و اولان
 و برجانب ہرطہ نابلہ و برجانب طریقہ عالم ریلہ و اولان
 و برجانب ہرطہ نابلہ و برجانب طریقہ عالم ریلہ و اولان

اولر و محي شتمل اولد و عي جميع سيوت متعذده سيله • وينه
مذكور كار وان سرايم قريبنده برجانب كند و وقف ايله و برجانب ^{مطلي}
ملكيله و برجانب نه طونه ايله و برجانب طريقه ايله محمد و داوود
اولري • و بودين قلعه سي خارجده مفتاح الما جده فكه اينه ^{ان}
پيركا خانام زعيم اشري ايله كبرجانب حصار ديني ايله و برجانب ^{دلسو}
وشعبان و غورد و موي و سنان ملكه ^{ملكيل}
و برجانب طريقه ايله محمد و دكل بابا زاويه سنده سيله ^{ملكيل}
اولري و شتمل اولد و عي بر صوبه سيله و كلاله و باران ايله ^{ملكيل}
و التنده بود ميل و بر قلعه راجه ايله و دكان راجه شتمل و ^{ملكيل}
شتمل اولد و عي شوياب دكانيله و جميع سيوت متعذده سيله ^{ملكيل}
برجانب حصار ديني ايله و برجانب حصار ديني ايله ^{ملكيل}

واطراف ثلثه سی طریق عالم ابله محد و دطولا ایکوز ذراع و عرض
 یوز یکری ذراع ارض خالیه بی درت باب بود در میل و جمیع
 حد و دحقوقبله • وینه بودین خارجیه باروت خانه قریه
 واقع اولان فیلوجه بی حرمیله • وباروت خانه بندنیک باشند
 اسکی دکر من و جا غنک در سیله نه طریقه واریجی واندن
 طریقه را لیسید • مفتاح با یا یا فچه سی نهایت بولد و غی طریق عالم
 در قلمه اولان در مسکونند یا شنه کل بجه تخمینا کی دونه مقدار
 در آن برتوب • وینه بودین خارجیه اوق میدانی سمت در جانب
 در قلمه اولان در مسکونند یا شنه کل بجه تخمینا کی دونه مقدار
 در آن برتوب • وینه بودین خارجیه اوق میدانی سمت در جانب
 در قلمه اولان در مسکونند یا شنه کل بجه تخمینا کی دونه مقدار
 در آن برتوب • وینه بودین خارجیه اوق میدانی سمت در جانب

واقع اولان قیلوجه می • و مذکور قیلوجه قریب هند

بابا زاهد می مقابلہ سند واقع کاروان سرانی • وینہ بود

خارجینہ دباغلو محکمہ سند سابقا پشته قاضی اولان

مولانا حسن افندی دن اشتری ایلدکم قیلوجه • وینہ بود

داخلندہ کوکلو محکمہ سند بنا ایلدکم قیلوجه می • و مذکور قیلوجه

قریبہ بنا ایلدکم کاروان سرانی مشعل الدوش کدیاب کاسیلد

وینہ بودین خارجینہ باروت خانه قریبہ بنا ایلدکم قیلوجه

وینہ بودین داخلندہ جامع شریف قریبہ واقع اولان

معلوم الحدود ورج باید کانی • وینہ بودین خارجینہ

حمزہ بکل قریبہ اشتری ایلدکم قریبہ

وینہ بودین قریبہ اشتری ایلدکم قریبہ

اوله ملك فبوسندون فني چايونجه خاشنه طوري برجانبي مذکور اوله
و برجانبي طريق خاصيله و برجانبي طريق علم ايله محدود و بربرينه
ملاصق دريت باب دكاني مشتمل اولدوغى جميع حدود دي بله و نه
حقوقي بله • و مذکور اوله گوشه سندن و رت يول غزنه کي باب
دكاني جميع حدود دي بله • و مذکور اوله ملك مقابله سندن
برجانبي اشکنه جي ملکيله و برجانبي الحاج پري و بله و طرفين چار
سوراه محدود اولان اوي جميع حدود دي اينده • و برجانبي
مذکور اوله مشتمل و اكي طرفي طرعي عام ايله محدود و بربرينه مشتمل
تکباب دكاني جميع حدود دي بله • و بنده محله قهوه و چارشو
فني چايونجه خانه چايونجه سندن اكي باب دكاني • و
مذکور اوله و نه برجانبي چار طرفي بله و ايراهيم بله ملکيله

مقابر مسلمین و برجانی مذکور را بر دیبله و برجانی جعفر
 ابن عبدالله ملکیده و برجانی طریقی علم ایله محدود اولان
 اوی شتمل ولدو غیاغیلده و جمیع حدودی و کافه حقوقیه
 و بنه بدور قلعه سید اخوندک جامع کبیر محله سنده برجانی
 جامع مزبوره متصل و برجانی طریقی علم ایله محدود و بر بریه
 ماصق سکن باب دکانی شتمل ولدو شتمنای و قونای شتمنای
 و جمیع حدودی و کافه حقوقیه • و بنه جامع شریف شتمنای
 چارویوزنده برجانی حاج الیاس ناموشونیک شتمنای
 فتحی جلیبی و لادی کاکرله و قونای چارویوزنده کاکرله
 شتمنای و قونای اتوزیش باب بیوت شتمنای و قونای
 شتمل اولان و جمیع حدودی و کافه حقوقیه

یازیرین پلنقه سی قریبند نهر زاکو جزیره سنده کتخدا ماولان
 کی کتخدا دن اثرا اندک اوج بابا سیایی • ویند مزبور پلنقه
 واروشند نهر زاکو اوزند اوج عدد چرجه مشغال اولان باب
 آسیایی • و قضا مزبور تابع اولان کوروش نام واروشند
 عندالاهالی معلوم الحدود اولان آسیایی • و واروش قون
 داخلند بنا ایلدک حجامی • و منکور حجامه تابع اوج باب کانی
 و واروش مزبور قضا سنده تابع جان قوریزان پلنقه سی واروشند
 بنا ایلدک کاربان سرای مشغال اولدنی کزباب دکانیلد • و
 واروش قون واروش کوروش داخلند بنا ایلدک حجامی
 واروش قون واروش کوروش داخلند بنا ایلدک حجامی مشغال اولدنی
 واروش قون واروش کوروش داخلند بنا ایلدک حجامی

واطراف قلعه بطریق علم ایلده محمد وداوود ملک اولدی • و
 قضا بودینه تابع اسکی بدون قرینده اشوفا نام نهر و نرینده دایر
 اولان اکی چرحه مشتمل بریاب سیاهی • وقضا و نرینده تابع فودول
 نام پلنقه وار و شنده بنا ایلدکم کاروان سرائی مشتمل ولدوخی ایلی
 دکانیله • وبودین وار و شنده توپال سان بک نام زمین ایلی
 ایلدکودیاغ خانری جمیع حد و دیایله و مشتمل ولدوخی بریا قنبار
 دکانیله • وقلعه بجوی داخلند بنا اولنان دیاغ خان
 متعده سیله و دکانلریله • وقلعه دیشده دکانلریله
 جامع شریفیم قرینده واقع اولان مشتمل ولدوخی
 و مدکور خاتم مقابلده سنده واقع اولان کاروان سرائی
 اوان باب دکانیله و دکانلریله • وقلعه دیشده

اسیابی • و واروش طولند داخلند بنا ایلد کمر حمامی • و
 مذکور حمام قریبند واقع یدی بابی کانه مشتمل ولان کمران
 سیرای • وینه واروش مزبور داخلند وارسک اوچه
 محله سند ارض خالیده اونته بنا ایلد کمر اون بر بابی کانی
 و مذکور کانه قریبند سکریاب حجراتی مشتمل ولان جودخانه لری
 وینه وایر ووش مزبور داخلند جامع شریف قریبند اون سکری
 باب حجراته وایکی باب دکانه مشتمل راج محالده اشتری ایلد کمر
 اولترنجی • وینه واروش مزبور ده حمام قریبند بر جانب وقف
 مذکور کانه واروش مزبور بر جانبی وچ فرج مکلیله بر جانبی نه
 کمره ایلد و بر جانبی طرفی خالیده محدود واولان اوچی • وینه
 اولترنجی و بر جانبی بازا وینه ایلد کمره و فاج اوینه متصل ارض

اوزرنده فونه نام قریه قریبه فخرالامراء الکرام محمد بن بیله

دام غرقه دن اشترک ایلدکم دورت عدد چرحه مشتمل ولان اکی باب

اسیایمی • وقلعه قویانده بنا ایلدکم حقایق و مذکور حتماه تابع سکن

باب دکائی • وقلعه مزبور قضا سنده تابع فابوش نام نهرا و زرنده

صفال نام قریه قریبه واقع بش عدد چرحه مشتمل ولان اکی باب

اسیایمی • وقضا مزبور تابع نهرا و زرنده برکی نام قریه قریبه

بش عدد چرحه مشتمل بر باب سیایمی • وقضا مزبور تابع

نهرا و زرنده بشقوب دکر متلری دیکله معروف و خارج

چرحه مشتمل بر باب سیایمی • و نهرا و زرنده بلندی سی قمار حصار

حوازه کنیا فریده ولان حقایق • و نهرا و زرنده قریه قریبه

نهرا و زرنده دایر ولان اکی عدد چرحه مشتمل

طرفین اوقاف ایلده و برجانی طرف عامیله و برجانی طرف حایم
 محدود اولان اوی مشتمل اولدیغی بیت منتهیه سیله • و قلم
 سکنده واقع اولان حمامی مشتمل اولدیغی بریاد کائیده • و
 منتهیه منزه ده عییکدن اشتری اولنان کاروان سرایم اونی
 ده کائیده • و قضا یجوی مضافاتنده و نکین نام قریبه قریبه
 قراش نام نهر اوزره دایر اولان اوج عدد چرحه مشتمل براب
 اشیا • و ایلوق قضا سنده تابع و لغو قلعده سی وارنده
 بنا ایلدو که کاروان سرایم مشتمل اولان و فی طوق براب د کائیده
 و قضا سنده نفس اوی کده بنا ایلدو که کاروان سرایم
 قضا سنده بنا ایلدو که حمامی • و قضا منزه
 اوج عدد چرحه مشتمل اشیا براب اشیا • و قضا

خالیه او زنده بنا ایلد که او ندرت باب دکائی • و وارو زنده

قضا سنه تابع کولش نام قریه سنورنده نهر شار ویزا و زنده دایر اولان

سکز عدد چرخه مشتمل اولان ایکی باب آسیای که درت عدد چرخه

بقیه نام قریه چایری قریه • و درت عدد چرخه هد و باب نام

قریه قریه واقع در • و بیه قضا و زنده تابع سردهل نام قریه

سنورنده نار ویزا و زنده واقع درت عدد چرخه مشتمل ایکی باب

اسیای • و مهاج نیا نقه وار و زنده بنا ایلد که کار و زنده

مشتمل اولدو فی سکز باب دکانیله و اولوق بریه • و مذکور اولان

سرایم قریه بنا ایلد که تمامی • و قضا و زنده تابع باب نام

قریه نقره اولان و زنده دایر اولان درت عدد چرخه مشتمل

بر باب آسیای • رینه مذکور مهاج چرخه مشتمل

اسیابی • و مذکور بلیقه قضا سنده نهر ایپول او ذرنه و
 دیکله معروفه کچرجه مشتمل بر باب اسیابی • و بنه قضا •
 مرقومه تابع سنان نام قریه قریه نهر ایپول و ذرنه اوچ عدد
 جرجه مشتمل بر باب اسیابی • و قلعه فیلکده واقع مسجد
 قریه عندالاهالی معلومه الحدود اولان اولری مشتمل
 هولد و غی احوالیه و جمیع حدودی و کافه حقوقیه • و قلعه
 قضا سنده تابع قلعه خیریه قریه شید نام قریه قریه
 رباب کوریه مشتمل و کایه ربابه و بر طرفی طریق عامه الیه
 و سنان چارنج • و قلعه مرقومه قضا سنده تابع سنان
 قریه توریه قریه کوریه دیکله معروفه اوچ جرجه
 و قلعه حطوان داخلند •

مذکور قضا سنه تابع قولک یا پنجه نام من عزیزک ممتاز و مقرب
 سنوری داخله بر جانب اد و چک پتر و بر جانب ایوان قوه
 سنوری ایله و بر جانب طریق عام ایله و بر جانب کول ایله محدود
 تخمینا الی عربیون چایرچ • و تلمه نوغیزاد داخله بنا
 ایلد که حتما موجب و حاج قلعه سویار شده بنا ایلد که کوران
 سراچی مشتمل اولدغی بشارت کاتبه • و حصار بنفقه شیخ ایلد
 بنا ایلد که حتما موجب • و مذکور بنفقه قریبه بر جانب کسری بنشیند
 و بر جانب شوشار بیاقدون قلعه مزبور و سنوریه و انجیه و بر جانب
 سکنیک دن شوشار بیاقدون بر جانب محدود و مقرب چایرچ
 دیکله معروف اولان ملک چایرچ • و مذکور چایرچ و
 واقع لودان نام موضع و حاج عبدوحد مشتمل اولان بشارت

خدودي و حقوقيله • وينه صولوق قضا سنده نهر بر اكوه اوزر
 روا رش طور قزنده واقع بشري ايجده مشتمل بر باب اسياي • و
 قضا ي مزبور تابع نهر كرش اوزر نده واقع عند الاهالي معلوم
 الحمد و صيدگاه اولاد طالبا نلروي • و قلعه سكدين ^{خلنده}
 واقع خاموش • و كوه قضا سنده تابع قوما سلك نل قريه د نهر
 كوشل نهر نده ايج قطع چو مشتمل بر باب اسياي • وينه
 قضا ي قزير نده تابع طاشل نل قريه قزير سيب قوت ديكله معروف
 سوغه كفا سنده قبايلك بانوش متصرف اولدغي تخميناً
 سوغه بر لوق طاشل حايروني • و قضا ي مزبور تابع بكيس حنيه
 نل قريه د نهر كرش اوزر نده ايج قطع چو مشتمل
 سوغه بر لوق طاشل حايروني • و قضا ي مزبور تابع بكيس حنيه
 نل قريه د نهر كرش اوزر نده ايج قطع چو مشتمل
 سوغه بر لوق طاشل حايروني • و قضا ي مزبور تابع بكيس حنيه
 نل قريه د نهر كرش اوزر نده ايج قطع چو مشتمل

واقع اولان حمامی مشتمل ولد و غی دت باب د کاسیله • و قلم

مزبور قریبه نهر زکوه اوزدند دایر اولان د رت قطعه چرخه

مشتمل بر باب سیاهی • و موجود و مفور له سلطان سلیم خان

ابن سلیمان خان علیها الرحمة والغفران حضرت لری مزید غایتلر

تملیک بیورده قلدی اردلایله صولق سنجائی سنوری مابیتلر

بشبو کلدن و کوروش پتره نام قریبه لروچی • و مفوم کوروش

پتره قریبه سیک قریبه اوج قطعه چرخه مشتمل بر باب اساهی و

اردلایله و اراده تابع بحار ناحیه سند و دینور باد شامی

بو قولتونه احسان و تملیک ایلدگی سنجاق و بیورده قلدی

ایکی قریبه لروچی • و صولق سند و دینور باد شامی

و موقوفه سکت نام مزوره لروچی سنجاق و بیورده قلدی

داخلند کی کاروان سرایه اکیوز غروث سرمایہ وریله • و
 پشته تخماته و مزبور کاربان سرایه متصل اولان دکانلر و غی
 بیک اکیوز غروث سرمایہ وریله • و حاج واروشند کی
 کاربان سرایه اکیوز غروث سرمایہ وریله • و اور تالیمجه قنبره
 اولان کاروان سرایه یوز غروث و مزبور کاروان سرایه متصل
 دکانلر یوز غروث سرمایہ وریله • و حاج قوتلر ان کاربان سرایه
 یوز غروث سرمایہ وریله • و خود وار کاربان سرایه اکیوز غروث
 سرمایہ وریله • و قنبره کاروان سرایه یوز غروث سرمایہ وریله • و
 قنبره کاروان سرایه یوز غروث سرمایہ وریله • و حاج کاب
 قنبره کاروان سرایه یوز غروث سرمایہ وریله • و اولان کاربان سرایه
 یوز غروث سرمایہ وریله • و قنبره کاروان سرایه یوز غروث

دېمکه معروفې کې قطعې چرچې شتمل برباب اسيايي • وينه قضاء

منجوره تابع نه کر شاعذرنه ويريه دکر منلوي قطعې معروفې اوچې

قطعې چرچې شتمل اولان برباب اسيايي • وينه قضاء منجوره

تابع وار دکر کيس دخطره سکر عدد چرچې شتمل اولان اېکيا ب

اسيايي و منکره سياره شتمل اولان ادر خالې جمع

و حقوقيه ملکه افراز ايدوب وقف ايدم • و دتھايل

لقوز يون تيمش غروب سريه قير قير علفي دسکور ادر خالې

واحد اموال مدن اخراج ايدوب وقف و قبيل ايدم که کر

دبه سي قنده اولان کار بيان سريه سناجره يون تيمش

د ورت بيک عثمانيا ديو سريه ويريه • و ياتره دکر

اجير لرينه دحي دروت يون تيمش و سريه • و ياتره

سرمایه وریله و توارنیک کاربان سرانیه یوز تین غروین سرمایه وریله ●

و دوقه کاروان سرمایه یوز غروین سرمایه وریله ● و سکتور کاربان سرانیه

اکتوز غروین سرمایه وریله ● و اشبو نقود معدود ● اصحاب اجاره تسلیم

اولند قدر کفیل ای و ملی ● و هین کافی قوی المدقون صکره معامله

شرعیه صحیحه ایلد اوقیاون برحایی وزره استیراج اولسون ●

دکا کین سفور و سقفا مذکور کجارد صحیحه ایلد اجاره یه وریله بکین

اصحاب معاملات واریا با جارا مؤل طایفه اولرکی انلوریلد انجند

حقوقه صعوبت الحقول و لیو جاوش و سپاچیم وریله بکین ●

ادایتمکده مماطل ولوپ عبث و باطل شغل ساعده حقه ایلمکده

سهولت ایلد النخفه قابل اولد ● و دخی عمارات مشهور و سپاچیم

مذکور و نقود مشهور و توارنیک و عینیه و توارنیک مشهور

بواب اوله دخی یو عیالیشل قجه نیرا قجه سی ویریلد ● و مدرسه مزبوره دایم
 هر کون در بر خاه لر ندر جمع اولوب برفیق قید حیوانده اکیس سور فنی
 تلاوت اید پ ثواب روح ضعیفم ایچون همه اید لر مادامکه قرآن مذکور
 مدت اید لر هر بری یو قی اکیس قجه و ضعیفید متعطل و لا ترا شول دیکه
 کل نفسوز ایقته الموت بنجله اجل یثوب فوت اولوب رحمت حقده
 و در اخرتله داخل اولام کونده یوز فاتحه و نور اخله و قنوس روح
 مطهر افضل البشر حضرت قلدینده یوز رصاوات کتوره لر و فیض کتوره لر
 یاد اید لر ● و مدرسه مر قومه قریبده کوجا مع شریف جوت خطایه
 و امام قی یو سیکنز قجه و اکیس یوز فندل یو قی اکیس قجه و مقنوس
 و اکیس قجه قلدینده یو قی اکیس قجه ویریلد ● و مدرسه کتوره لر
 ایچلر ندر بر سی یو قی اکیس قجه و اکیس قجه ویریلد ●

و کرم را عوام ابدله قری من بود به قورطادی او کور سایرا وقایع غلظند سید
من بود تینک و طایفی و یرله • و پشته ده واقع اولان جامع شریف است
خطابی یو یولون اچمه و ایا معی یو سکو اچمه و اکی نغز و نغزینیه یو التشر
و معرفت یو کچاچی و یردی نغز و درخانلرینیک بری س محفل اولوب اکابر یو اچمه
باقیست یو کیش و اکی نغز و نغزینیه یو التشر اچمه و یرله و بوند دخی و قور
طرسکله جز خوان اولوب هر بری فرقان عظیمه کوند بر جز تلامذت اید یو
بر ختم قرآءه آوند و بونلرک دخی بری نظم حیا اولوب یو یرت اچمه و باقیست یو
میست اولوب یو نغز و نغزینیه یو التشر اچمه و یرله و بوند دخی و قور
او علی رجوس بلک دخی و صیبه و صیبه و صیبه
اچمه و مؤفند بشارت اچمه و قیمیه اکیچی اچمه و قور
خیمینه
و یو نغز و نغزینیه یو التشر اچمه و یرله و بوند دخی و قور

و نیز کثره اخلاص و اکی جهان کشتی رسوای کرم صلی الله علیه و سلم حضرت علی
 روح بر فوج حلب چون صلوات کتوب بنی دعاء خیر یلید و روحی شادان
 و بواون نفر کسه روحی یو یو و چراغی و یریل و جامع رفو مات توابعند
 اولان معلم خانه معاینه یو یو بشراقی و خلیفه سنه یو یو اکی اچا تعیین اولد
 و قلعه پشته دلخنده بنا ایلد کرم سنه ناک بخت تدبیری یو یو اچا
 عثمانی تعیین ایلدم و یدک نفر طلبه سنه یو یو بشراقی تعیین ایلدم و بواون
 روحی یو یو بشراقی تعیین ایلدم و روحی یو یو اچا که سلطان خان
 علیه الرحمة و العفوان بو عید یو یو سنه ایلد کرم سنه یو یو
 مدرسه یو یو و ظافینه و جالاد پادشاه اسلام سلطان مراد خان حضرت علی
 احقر لر یلده عواطف علیه سندن تمجید و انعام اندک لری کن یو یو
 مدرسه یو یو و ظافینه تعیین ایلدم و روحی یو یو اچا که سلطان

[illegible]

بوی یزدی آقچه و امانده بوی بشارت آقچه و الی نفوذ ندرینه بوی بشارت آقچه و مؤنه بوی
 و اوج نفر کشته لرد و خوی اولی پسر محفل اولی بوی آقچه و سایر لردینه بشارت آقچه و قیمة
 بوی بشارت آقچه و کل بابا را ویه سی پندره اولی محله مسجد نیک امانده
 معاً اولی نخلی بوی بشارت آقچه و قیمة آقچه و قیمة آقچه و قیمة آقچه و اورتا ایچ قریبه اولی
 مسجد نیک امانده قیمة آقچه و قیمة آقچه و قیمة آقچه و مؤنه بوی بشارت آقچه
 و هندی بابا را ویه سی پندره واقع اولی محله مسجد نیک امانده بوی بشارت آقچه
 درت آقچه و قیمة آقچه قیمة آقچه و قیمة آقچه و قیمة آقچه واقع اولی مسجد نیک امانده
 بوی بشارت آقچه و مؤنه بوی بشارت آقچه و قیمة آقچه و قیمة آقچه و قیمة آقچه واقع
 اولی مسجد نیک امانده بوی بشارت آقچه و مؤنه بوی بشارت آقچه
 عثمانی و ریل و نفوذ و لرد و واقع اولی مسجد نیک امانده
 و مؤنه قیمة آقچه و قیمة آقچه و قیمة آقچه و قیمة آقچه و قیمة آقچه

[illegible]

حرمها الله الي يوم الدين بمنه وكرمه غرة مجاهدين وحماة مؤمنين

اولا ان كوكلاوطايفه سچكه كوندك اوج بولك نفر قراوله كيدر لير

واهل سلام طايفه سن كغزو فخره دن صيانت و حمايت ايدير لير

اول طايفه قراوله وارد قلندك طعام ايجون يوي برغوش و سچكه

ودخي شويله شرط ايلدكك ساداسكك نفس نفيسم بوجهاندن متنفسه

اولا اوقاف سالف الادوصافك تبدل و تغيير سچكه و تغيير سچكه

كندو الله اوانا به منقول سچكه ايليم و سچكه استر سچكه استر سچكه

شويله شرط ايلدكك سچكه سچكه سچكه اوقاف ايلدكك سچكه

جامع شريفه عقل مجلس ايدو و سچكه سچكه و سچكه سچكه

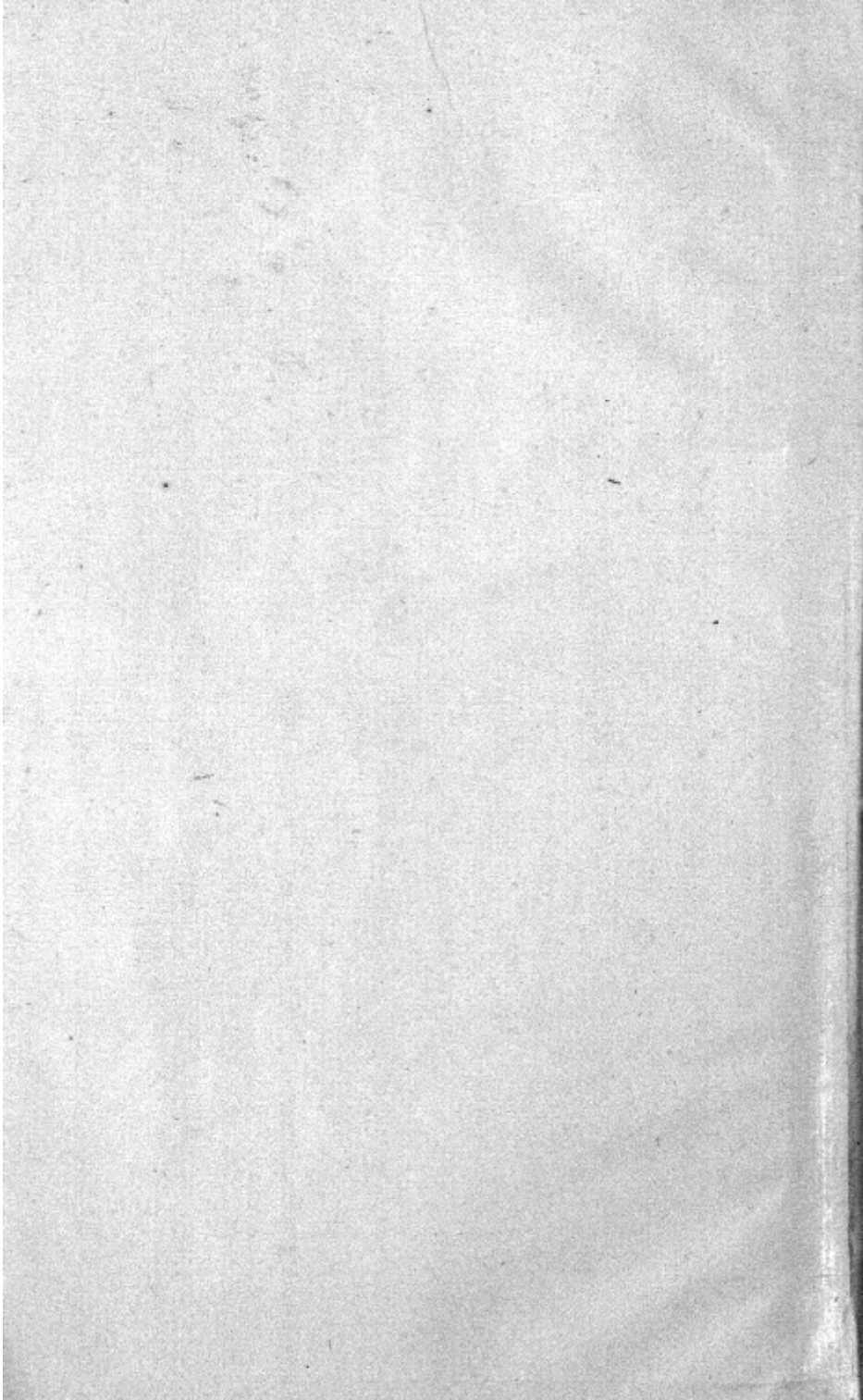
حضرتك اوقافك دخل و سچكه سچكه سچكه سچكه

تطبيق و اصل سال و سچكه سچكه سچكه سچكه

فمن ذلك احتمال ظاهره ظهور وقلبه عبور ايدى امام اعظم
 امام الفخر الخزام • يتوشم بشيوى كل • وهماي سبل • استاد السادات
 استاد السادات • الذي هو بين الائمة الكرام • والاحلة النعام
 في بيته النوايب • ابو حنيفه ابن الثابت • رضوان الله عنه حضر تربي
 تحت منقح اولاد عنه بناء نفوذ معدود ومسقات
 النوايب • وفقدت رجوع واسترداد ملك وماله شروع اليدم
 في رقوم اسلاك من معدود يد في رفع ايدى نفوذ مذكوره
 في رقوم ايدى • وسبلغ وقدمك استرجاع واستغلال الجون
 في رقوم ايدى • الذي مال كاحلال اوليو جحي اولدغي
 ايدى • وهو على ايدى • متولي قومي اليه
 في رقوم ايدى • مستند • اولوب عقار

وعقادات محترمة وقرى وخراج مصورة ابنه سابقه الذكر
 ومسقات مقررة ونقود معدودة وارضى معهودي ملكه
 اخراج وافراز والمدرسة مستغني ومناذ قيلول حسبة الله الفناء
 وحسنه لروح رسول المختار بروحه وجيه لائق ونفع جليل فائق
 كما سبق من التفصيل حبس وتسبيل ووقف تجميل ايدوب عزير
 وجيليل ايجون متولي نصب ايدك محمد الجاوش زيب قد
 اول رخي متوليل او قافده تصرف ايدك كوري كوي تصرف ايدك
 مسفور رخي واقف عبوري شفاها وجاهها جميع امور
 وجعل كل ما من تحقيق ايدوب قبض وتسلم اقرار واعماله
 واقف مذکور متوكلا على الملك المذكور تقرير من و تقييد
 مرور شهور وايام كروا تسموا معلوم الله و تقييد

ومسققات وبقاع خيراتك امامين هماين بحرين ققاهين بدلين
 منيرين قاتلوند بعد التسليم الى المتولي وقفيتي لازم صحيح ايدوكي
 كتب معتبره ده مذکور وصریح در • رهبر منظر حضرت امام زفر
 قاتنه وقفيتي نفوذك صحتي قالايرد ولاينكر در • انرك راي شيد
 ومذهب سيدلري وزره اوقاف سالفه اكثر لصحة ولا • حكمه
 دليله ويحك مسققات مذكورات • وقفات منيرين
 صحت وقفيتنه وكامبني اولان شرايع وضوابطك
 وظيفه دن ذمت متولينك براسه حكمه واليهاك وقف
 رحمة الله عليه زمام بحث • بعد ليحت اخره معروف
 جهت اخري يه معروف تسليمه كوجه •
 امامين هماين قاتلوند • وقفيلك راي شيد

وفقاً صحيحاً شرعياً مستجلاً لازماً مرعياً جازياً طوعاً ونهياً
 في الأصل والفرع • فمن سعى في تعريضها والحياض واجتهد في رعايتها
 وابقايتها فاجره على الله الخي الكريمة الله تعالى في التوفيق والرحمة
 ومن خالف شرطاً من شرائطه • أو غير شيئاً من شروطه بطلت بشروطه
 وتوجيه كاسد • صرف الله تعالى عما اراده • ومنع في الدنيا والآخرة
 وعليه لعنة الله والملائكة والناس اجمعين • والله عليم
 ومكافئ • باضاف العذاب • واضاف العقاب يوم القيمة
 بعد زهر واسم الماشية • وسرور الزمان • ومن
 كل نفس ما كسبت الاطلم اليوم • ان الله منيع الخصام
 على الله الملك الوهاب • في الدنيا والآخرة
 وبجدة المستند

SOKOLLU MUSTAFA PAŞA’NIN AKAR VE HAYRÂTI*

Yer / Yapı Türü	Toplam Yapı Adedi	Câmi - mescit	Kaplıca - hamam	Kervan- saray - han	Medrese	Mektep
Budin	131+	5	4	5	1	
Canfedâ	5					
Cankurtaran	9			1		
Doka	1			1		
Estergon	1		1			
Filek	5+	1				
Födvar	8	1		1		
Göle	7					
Hatvan	6		1			
İstolni Belgrad	14	2	1			
Kopan	13		1			
Kovin	4		1			
Mohaç	12+		1	1		
Nemçe	5	1	1			
Novigrad	1		1			
Ösek	4+	1		1	1	1+
Pakşa	1+			1		
Peçuy	4+					
Peşte	19+	1	1	1	1	
Seçen	5		1			
Segedin	1		1			
Sigetvar	17		1	1		
Solnok	5					
Şimentorna	3		1			
Tolna	67		1	1		
Tuvarnik	1			1		
Vaç	6			1		
Valkovar	11	1		1		
Varat	2					
Toplam	261+	13	18	17	2	1+

* Tabloya, Macaristan dışındaki yapılar ile vakfiyede yer almayan binâlar da dâhildir.
Yılmaz-Günel 2016: 242’den alınmıştır.

Köprü	Türbe	Deb- bağhâne	Kule- burç- tabya	Değir- men	Dükkân	Ev	Arsa
1	2	1	1	1	57+	49+	4
				5			
					8		
				1	2+		1
					6		
				6			1
				1	4		
			1	2	8		
				4	8		
					3		
				1	8	1+	
				2			1
		1		1	1+	1+	
					13+	2+	
				3			1
			1		14		
				2			3
				2			
				4	34	27	
					5		
					9		
							2
1	2	2	3	35	123+	31+	13

— 22 —

مبلي اوغلي محمد خليفه به صدقه و غنايت يورلق رحاسنه عرض اليد

۱۰

[illegible]

OSMANLI ARŞIVI		
C. EV.		
93	4167	

نقہ و رسم

9

20

اکره بکار کیسی علی بانا قولدینک عرضودر

اکرم به تابع مولی یافته ستمه اولان مسجدی اصحاب خیراندن علی نام گشته کنده
ما بیده حسبه لله تعالی جامع المثل را از تکمله اذن همایوندهی اوزانین
بیورلق بانید غایت رجا ستمه عرض ایدر اموزفرمان شوکت و کرامت و
و مایلو ما شاء الله

امام شافعی

[illegible]

OSMANLI ARSIVI	
1E. 62	
21	2452

۱۰۰

17A1

قدرة قاضيتك عرضدر

قبزہ دہ واقع قرہ حسن اغا بنا ایلدوکی جامع شریفک خطابتی محلول
اولمقلہ صلیبی اوغلی علی خلیفہ یہ ویرطک برجاستہ عرض ایلر اولیایر
احر و فرمان شوکتلو و مرہا بتلو یادشاہمکدر

مضمون

امیرا و بیہ را قاتان
1681

[illegible][illegible]

OSMANLI ARŞIVI		
1E-EV		
14	1681	

۲

تاریخ ۱۰۸۵ / ۱۳ / ۳

وصف

او یوار قاضی بنک عرضیود

او یوار ملحقان تندن رشوربان بلفقه سنده وانع سجیدی اصحاب جبران تندن او یوار یک کیسی

محمد باشا مولدی جامع البیوب خطیب لافرا اولغله ارباب استخفافین محمد صدقه

بورلق رجاسنه عرض ایدر اولیابده امروزمان شوکنلو و غنیمتو بادشا

در درون کجای عرض داعی کینه بود که او یوار قاضی ملحقان تندن شوران بلفقه سنده
او یوار قاضی ملحقان تندن رشوربان بلفقه سنده وانع سجیدی اصحاب جبران تندن او یوار یک کیسی
محمد باشا مولدی جامع البیوب خطیب لافرا اولغله ارباب استخفافین محمد صدقه
بورلق رجاسنه عرض ایدر اولیابده امروزمان شوکنلو و غنیمتو بادشا

OSMANLI ARŞIVI
IE HAT
6 340

Ek 5

Uyvar'a tâbi Şuran Palankası'nda Küçük Mehmed Paşa Vakfı'na ait belge
BOA IE.HAT. 4/340, H. 30 Rebiülevvel 1080 / M. 28 Augustos 1669

Ek 6

Sokollu Mustafa Paşa'nın Budin ve Peşte'deki medresesine vakfettiği tefsir kitabının temellük kaydı
(Leipzig Üniversitesi Arşivi, No: B. or. 11)

وقفي في سبيل الله هذا المصحف الشريف في شهر ربيع الأول سنة 1097
 بالبحر العالي ما يتيدقنا حضرة ابي في شهر ربيع الأول سنة 1097
 طباق خانة ختم الله عليه رحمة الله ووفقي في اول سنة 1097
 سند ثني وثمانين وستمائة

Die hier beigef. Schrift ist am 23. August 1686 durch
 die kaiserliche Majestät dem Königl. Leibarzt
 Johann Caspar Weydenhaff in Wien aus dem
 kaiserl. Hofbibliothek zu Wien gegeben.
 C. C. Weydenhaff
 In der kaiserl. Hofbibliothek zu Wien
 am 23. August 1686

وقف
 بعناية الله تعالى فتح وتحريره كنوز بلان يابن قلعه
 كنيه اكن اقامت صلوات جمعه اولان جامع كبريه قلعه
 مزبوره قاضي اولان سردار اكرم وزير اعظم سناش باشا
 ادام الله تعالى اجله حضرت نوري ايشبو مصحف نوري
 طلبك المضاء الله تعالى وقف المشر من بعد
 تبدل وتغير وينع اولنيه ودهن قوليه
 من تبدل بعد ما سمعه فاما ائمه على الذين يبدلون

واجب الواقف على الكرم

الواقع في اثنى عشر شهر محرم الحرام

سنة الف

مر الحين النبويه

على افضل

الحيه

Ek 10
Bekiş'te
Mehmed Bey Vakfı

بارقان بکیش محمد بیک جامعند مناو به ایلده
ایکی کنه مؤذن و نیم وفادارم اولوب خرم
هر وجهله ایق اولدوغن یوی بشارتجه ایلده ذکر
اولان اوزر برات صدقه اولان رحانه قاسی
عرضله صدقه سورلد.

Ek 11
Budın'de
Kurd Çelebi Vakfı

بدین مرحوم قورد چلبی مسجدن یوی یدری ایتجه ایلده
امام و بر ایتجه ایلده صدق الفجر سور بس و بعد العصر
سور و نیا کلاوت ایمن قیا فارغ اولوب برینه
محلله دو فامسی عرض الکن سورلد

Ek 12
Budın'de
Sinan Bey Vakfı

محمود بدینده مرحوم سنان بیک سبیلخانسی اوقافند
یوی در ایتجه ایلده و معلخانسی اوقافند یوی اوج انجیلده
متولی اولان یوی برات اولغند برات عالیشان طابند
قاسینی عرض الکن صدقه
سورلد 16

Ek 13
Filek'te
Hamza Bey Vakfı

فلیک مرحوم حمزه بیک جامعند یوی بن ایتجه ایلده مؤذن
اولان رجب خدیق مقابلند وظیفه شی قلیل
اولوب مساعد و قف مزبور صقر اولغند
بر ایتجه لوتی اولوب برات وظیفه قاسینی عرض
الکن بیورلد

Ek 14
Hatvan'da
Veli Bey Vakfı

خطوان قلعه سند وافع و بی بک جامعند یوی
سکر ایتجه ایلده خطیب و اوج ایتجه ایلده سر خط اولان
نور الله خلیف نک جغت خطابتی شی قلیل اولوب
وقف مساعد اولغند در ایتجه قری اولوب رجاسند
قاسینی عرض الکن صدقه بیورلد

۱۸ رحمت الله
مرحوم ومفضلار سلطان سلف خان حضرت پیر سکنوار
فرزند مشهده غازی زاده پسرندک مرحوم محمد باستاند وقف
کنده کنده ای و فاضل بویقش اجرا ابد حافظ کتب ای مکده
فدیه علی سنی اولدغین فاضل داغلی مرزا ایدر که صدق بولور

Ek 15
Sigetvar'da
Sokollu Mehmed Paşa Vakfı

قلعه وصولوده مرحوم محمود بیک بنا ایدر که
بویق اوج لجه ایله ساعنجیسی اولان مصطفی
کعبه مشرقیه کندک بری رجب به وجهه
اندو د بینه فرزند مصطفی طالب و محل اولدوغ
فاضل عریضه صدقه بولور

Ek 16
Solnok'ta
Mahmud Bey Vakfı

خلوش صاحبه لایزاله مرحومه فاطمه خاتون و فاضل
بویق برانجه بر خیز تلاوت ایدر خیزه جرات اولوب فاضل مسکینه
نضر خلوش فاطمه خاتون اوقافنده بویق برانجه ایله
بر خیز تلاوت ایدر سرفراز الوب برات وکله فاضل
عریضه بولور

Ek 17
Şikloş'ta
Fatma Hâtun Vakfı

نفس طلائع مرحوم خسرو و پوره مکتبه بویق اکی لجه ایله
مکتبه و میر بویق اولان بر خیز شریف تلاوت ایدر علامه الدین
نضر اختیار ایله محمد فراغت ایکن فاضل موله ماطی عرض ایدر
صدق بولور

Ek 18
Tolna'da
Hüsrev Voyvoda Vakfı

نفس طلائع مرحومه شاه دانه خاتون و چچین
بویق برانجه مقابله سنن نصف دکر من محصور سنن
منصرف بر خیز شریف تلاوت ایدر حسین
آخر هجته طالب اولوب بر خیز دیگر حسین بخدر
دوقاضی عرض ایدر صدقه
بولور

Ek 19
Tolna'da
Şahdâne Hâtun Vakfı

مرحوم و معزز سلطان سیف الدین حضرت میرزا سکندر
فرید صاحب دین و علم زوایا و بیست و دو مرحوم مجرب باشند و نقد
کنند که در او ازین نویسنده اجزاء به حدیث کتب و لغوی
نقد علی و اولی و غیره صاحب ادب و علم و ابرار که من و اولی

[illegible]

محمداً بن عبد الله بن محمد بن علي بن أبي طالب
بن الحسين بن علي بن أبي طالب بن الحسين بن علي بن أبي طالب
بن الحسين بن علي بن أبي طالب بن الحسين بن علي بن أبي طالب
بن الحسين بن علي بن أبي طالب بن الحسين بن علي بن أبي طالب
بن الحسين بن علي بن أبي طالب بن الحسين بن علي بن أبي طالب

میرزا یزدان قزوینی و قاضی احمدی و عثمان البرکات سیرالملک

[illegible][illegible]

محمد بن قسطنطينه و داغ علی ایلیه
 و هم مسجد و او علی حسنه اوت شهاده
 انتقال ایله منزل و بت بارین داغ و کان
 سوغا بیجی ایلیه حال و یکنه فرور صبر
 صغیر و اقله سبع ایل و ب حال او بن سید
 و در اندوه و فو کاقله بن یو کر و علی و شریه
 ستر استماع ایکنه بیغی من سلمان حیف ایله
 دیو ایله کل کل بن و هم جبره شریف ایکنه
 در جهان و راسته فاضله فیض ایله کل
 بسو لاله

محمد و انما بولون بوستانه مجلسه و افغ
سراج و ادب و فقه و بولون بولون
و رجه و شریعت و بولون بولون
اولوب و افغ و شریعت و بولون بولون
مدرس و افغ و بولون بولون
مدرس و افغ و بولون بولون

محمود و اساتید بزرگ عدو الله افغانا معند
للحاج مراد وضع ایلد و کج اجزا دن یوشا کج
انجی ایلد جن فوات اولان صفر قانع ایلد
برینه قانع طالب و محل اولوب برات سرینه
منیات اولنجی رجانه عرض اولمزدن سوزله

و اما در این دو صوم شاه مکر او از آن
لوب منز و طراز و از آن و فافه لوبی اوج
ایا فافه اولان و بعد از آن نقیض الحال
نیز الصیا اولوب و تفکر و سق و مقار
الغیر یکی ایچ مرتی ارفع و مایه قاصی
وصل بیور له

[illegible]

با حور قدیم موم و زور و از آن طرف جل و افانده باز رفتن قصه نایب
فری و زنی و کین خصوصه نایب و عجب ایامی هم خوان اولان عام قاری
اولون بر بن علی عله رو و عا

بالجمله قصه نایب این نایب یا با راوی سکن بنده و موم سکن
نایب اولون که بر سر و استی و اعلی نایب و اولون با جله نایب و اولون
و بر سر و استی و اولون با جله نایب و اولون با جله نایب و اولون
و بر سر و استی و اولون با جله نایب و اولون با جله نایب و اولون

قصه نایب و عا و افانده موم و نایب نایب و اولون
ایک ایامی هم خوان اولان عام قاری

کوه نایب و عا و افانده موم و نایب نایب و اولون
ایک ایامی هم خوان اولان عام قاری

نایب و عا و افانده موم و نایب نایب و اولون
ایک ایامی هم خوان اولان عام قاری

نایب و عا و افانده موم و نایب نایب و اولون
ایک ایامی هم خوان اولان عام قاری

نایب و عا و افانده موم و نایب نایب و اولون
ایک ایامی هم خوان اولان عام قاری

نایب و عا و افانده موم و نایب نایب و اولون
ایک ایامی هم خوان اولان عام قاری

نایب و عا و افانده موم و نایب نایب و اولون
ایک ایامی هم خوان اولان عام قاری

نایب و عا و افانده موم و نایب نایب و اولون
ایک ایامی هم خوان اولان عام قاری

نایب و عا و افانده موم و نایب نایب و اولون
ایک ایامی هم خوان اولان عام قاری

نایب و عا و افانده موم و نایب نایب و اولون
ایک ایامی هم خوان اولان عام قاری

نایب و عا و افانده موم و نایب نایب و اولون
ایک ایامی هم خوان اولان عام قاری

نایب و عا و افانده موم و نایب نایب و اولون
ایک ایامی هم خوان اولان عام قاری

نایب و عا و افانده موم و نایب نایب و اولون
ایک ایامی هم خوان اولان عام قاری

نایب و عا و افانده موم و نایب نایب و اولون
ایک ایامی هم خوان اولان عام قاری

نایب و عا و افانده موم و نایب نایب و اولون
ایک ایامی هم خوان اولان عام قاری

OTTOMAN WAQFS IN HUNGARY

The term *vakıf* refers to a legal transaction that establishes a charitable institution by allocating property owned by an individual to a legal entity for a specific benevolent purpose.

Waqfs, established as significant charitable institutions in Turkish-Islamic civilization, were highly influential in the social, economic, and cultural life, particularly during the Seljuk and Ottoman periods. They also spearheaded the transformation of newly conquered cities into Islamic cities.

Architectural structures such as mosques, masjids, madrasas, almshouses, dervish lodges, libraries, clock towers, fountains, public fountains, bathhouses, and similar buildings in the cities of the Ottoman geography were constructed through waqfs founded by benefactors. The salaries of the personnel serving in these institutions, as well as the maintenance and restoration of the structures, were financed by the income-generating properties of these waqfs. Thus, these structures sustained their existence as self-sufficient institutions.

Similar to Istanbul, Anatolia, and Rumelia, waqfs established in the conquered territories of Hungary, with the encouragement of the state, by the conquerors and subsequent administrators of the region, both revitalized the cities and met the needs of the society.

The first research on Ottoman waqfs in Hungary belongs to Ekrem Hakkı Ayverdi. The first volume of the four-volume masterpiece *Avrupa'da Osmanlı Mimarî Eserleri (Ottoman Monuments in Europe)* prepared by the late master Ayverdi with İ. Aydın Yüksel, Gürbüz Ertürk, and İbrahim Numan, covers the architectural works in Hungary and Romania. In this study, initiated in 1975, Ayverdi's main sources were Evliya Çelebi's *Seyahatname* and waqf records. Ayverdi expressed the scarcity of waqf sources for Hungary in his collection as follows: "*The most reliable sources for waqf works are waqf records and documents. Unfortunately, it is almost true to say that there are no waqf records containing works in Hungary.*"

Géza Dávid attributes the relatively low number of waqf documents in Hungary compared to the Balkan countries to the fact that Ottoman rule in Hungary did not fully take root and remained a border region. In his paper titled *Osmanlı Macaristanı'nda Bazı Vakıflar (Some Waqfs in Ottoman Hungary)*, Dávid stated that according to a list sent to him by the Budapest Ambassador, there were approximately 50 documents related to waqfs in Hungary. The Turkologist Balázs Sudár published a list of 28 waqfs he identified in the introductory section of his work on the mosques of Hungary. Mehmet Emin Yılmaz's study (*Ekrem Hakka Ayverdi Usûlüyle Türk Mimârî Eserlerinin Yeniden Tesbiti: Slovakya-Macaristan / Re-determination of Turkish Architectural Monuments through the Ekrem Hakka Ayverdi Method: Slovakia-Hungary*), which examined the architectural works in Slovakia and Hungary, includes a list of 87 waqfs established in Hungary.

The surviving waqf records belonging to Ottoman waqfs in Hungary are those of Sokollu Mustafa Pasha, Sokollu Mehmed Pasha, Grand Vizier Rüstem Pasha, and Fazıl Ahmed Pasha. Among these, the most comprehensive waqf record related to Hungary undoubtedly belongs to Budin Beylerbeyi Sokollu / Makbul / Maktûl Mustafa Pasha, which has been the subject of previous research and has been examined in detail by both Turkish and Hungarian experts. This waqf record, located in the Topkapı Palace Museum Archive, was first examined by Gyula Káldy-Nagy and discussed in summary in his article on the life of Mustafa Pasha. The Mustafa Pasha Waqf Record, which Mehmet Emin Yılmaz and Gökçe Günel examined in terms of architectural works under the title *Sâhib'ül-Hayrât Makbûl (Sokollu) Mustafa Pasha (Possessor of Good Works and Deeds Makbûl Sokollu Mustafa Pasha)* was also discussed in detail in Meryem Kaçan Erdoğan's 2016 article *Budin Beylerbeyi Sokollu Mustafa Paşa'nın Macaristan'daki Hayratı (The Charities of Mustafa Pasha of Sokolovich, the Governor of Buda in Hungary)*. In the same year, the waqf record was translated into modern Turkish and published with its Hungarian translation in a book of documents published by the General Directorate of State Archives. The latest publication on the waqf record was made by C. Kökel, and the transcription and facsimile of the waqf record were published.

The waqfs of Grand Vizier Fazıl Ahmed Pasha in Nové Zámky and its vicinity were also published in Josef Blaškovič's 1978 article. The waqf record of Grand Vizier Rüstem Pasha, which covers many regions of the Ottoman geography, and his waqfs in Esztergom, Székesfehérvár, and Simontornya were discussed by İ. Aydın Yüksel. Similarly, the works of Sokollu Mehmed Pasha in Szigetvár were published by Mehmet Emin Yılmaz in his book *Sigetvar'da Türk Mimarîsi (Turkish Monuments in Sigetvar)*.

Apart from these waqf records, it has been possible to identify the waqfs established in Hungary from the registers, decrees, and records in the tahrir registers, which contain various appointments in the waqfs.

The most important source in this study is two registers numbered 1197 and 1223 in the General Directorate of Foundations Archive in Ankara. In these registers, named *İstanbul ve Rumeli Mahlut Hurûfat Defteri (Istanbul and Rumelia Mixed Waqf Register Book)* which we obtained from the archive in 2016; the register numbered 1197 has 226 pages, and the register numbered 1223 has 273 pages, with an average of 15 records related to waqfs on each page. There was no other option but to read the registers, which do not have an index and contain mixed records, one by one. First, we created an index by city by reading each of the approximately 7,500 mixed records in the two registers. We extracted the records related to Hungary from the registers, listed them alphabetically, and completed our examination by reading them. At the end of this difficult process; 145 records related to 68 waqfs, most of which were identified for the first time, were found in the two registers.

In our research in the Ottoman Archives, in the documents classified with the *evkaf* (waqfs) codes (C.EV and İE.EV) related to waqfs; 26 waqfs in Hungary were identified from documents, most of which are related to appointments such as trustees, imams, preachers, muezzins, etc.

Along with the waqfs identified from the waqf records, registers, and documents mentioned above; we also added some waqfs from the publications of Hungarian Turkologists

Lajos Fekete, Gyula Káldy-Nagy, Géza Dávid, and Balázs Sudár to our research.

Thus, an Ottoman waqf inventory comprising 166 waqfs established across 40 locations in Hungary has emerged.

Thanks to these waqf records, some previously unknown architectural works such as mosques, tombs, schools, public fountains, and madrasas, as well as the names of the benefactors who built and endowed them, have been identified. We have prepared a table listing the dates, locations, and related architectural works of the waqfs in Hungary. Since Nové Zámky and its affiliated places, which are now in Slovakia, were also part of Ottoman Hungary, we did not exclude them from the study.

Thanks to the records in the waqf records and hurûfat registers, a great deal of new information about the waqfs established in Hungary and their functions has come to light. It has been observed that the locations of architectural works that have not survived to the present day are sometimes described in detail and sometimes superficially in the documents. For example, in the document belonging to the Hacı Ahmed Ağa Waqf in Buda, the location of the waqf's mosque is noted as "*outside Beç / Wien Gate*". In the Sokollu Mehmed Pasha Waqf Record, the location of the mosque he built next to the lost tomb of Sultan Süleyman in Szigetvár is stated as *the mosque built in the place where the blessed body of the late Sultan Süleyman was entrusted outside the Szigetvár fortress*. In the Sokollu Mustafa Pasha Waqf Record, almost all the works written in the waqf deed are described by specifying the surrounding buildings and the owners of the buildings.

It has been possible to identify the founders of some works from the records in the hurûfat registers. The documents indicate that the founder of the structure known as the Debbaghâne (Taban) Mosque in Buda was İbrahim Çavuş, and that the waqf, which later became ownerless, was taken over by Sokollu Mustafa Pasha, and the mosque and the *muallimhane* (school) next to it were repaired. It has been also determined that the bathhouse attributed to Güzelce Rüstem Pasha, whose ruins have survived to the present day in

Székesfehérvár, belongs to Grand Vizier Rüstem Pasha. In the hurûfat record belonging to the Mahmud Bey Waqf in Szolnok, the phrase “*the clock tower built by the late Mahmud Bey*” is included. This hurûfat record is the only known waqf document referring to a clock tower in Hungary. Considering the time when the founder served, the possibility that this tower in Szolnok is the oldest clock tower in the Ottoman geography arises.

Another important issue in the hurûfat records is the use of the terms *merhûm* / *merhûme* (deceased) in the name of the founder. These expressions are important for us to know whether the founders, such as Mahmud Bey, Veli Bey, or Rüstem Pasha, who are likely to be confused with each other or are little known / unknown, were alive at the date the relevant record was kept.

There are appropriation records for the Qur'an and other books endowed to places such as mosques and madrasas in Hungary. Three books, endowed by Sheikh Süleyman Efendi, who served as a preacher in Câmi-i Kebîr (Grand Mosque) in Buda, have survived to the present day. There is a copy of the Qur'an that Sokollu Mustafa Pasha endowed to his mosque in Debbağhâne / Taban Neighborhood, a book of commentary used in the madrasas in Buda and Pest, and a mushaf (copy of the Qur'an) that Sinan Pasha, who conquered Yanık Castle, endowed to the mosque there. In 1587, a staff member (hâfız-ı kütüb) was appointed for the books that Sokollu Mehmed Pasha endowed to the Halvetî Lodge next to the Tomb of Sultan Süleyman in Szigetvár. This record, like the clock tower, is the only record we could find related to waqf libraries in Hungary.

Public fountains (*sebils*) are another type of structure built as a waqf work in Hungary, of which no examples remain today. It is written in the waqf records that there were public fountains next to the mosques belonging to Sinan Bey and Mustafa Pasha in Buda, Ali Bey in Gyula, and Mehmed Pasha in Szigetvár. The name and daily wage of Edirneli Saka Dede, who was employed at the public fountain next to the Mustafa Pasha Mosque, a work of Mimar Sinan in Buda, are mentioned in the waqf record.

This public fountain, which is likely also a work of Mimar Sinan, also attracted the attention of foreigners coming to the city. Reinhold Lubenau, who served as a pharmacist in the embassy delegation of the Holy Roman Empire that came to Buda in 1587, mentions this public fountain in his diaries:

"Next to the mosque, there is a water tank made of marble, surrounded by a wooden cage. Water is distributed here to everyone for the sake of God. Ice is placed in two barrels filled with water every day in summer and winter, and there are many cups and jugs nearby. Anyone who wants to drink water can get water from here. A man is constantly employed to fill the barrels with water. A few people from our group, succumbing to their curiosity, drank this ice water, but since they were not used to drinking ice water like the Turks, they became very ill. Water carriers who fill this water into leather bags go around the city street by street and give water to those who want it for the sake of God. Great lords establish a waqf to provide such a service while they are alive."

It is possible to obtain information about the functioning of the waqfs from the records in the hurûfat registers. There are examples of the qadi intervening against those who harm the waqf or do not perform their duties properly. In 1592, when it was determined that the administrators of the Ali Pasha Waqf in Pest were not taking care of the waqf and were causing damage, they were dismissed and other individuals were appointed in their place. Similarly, the trustee of İskender Bey's waqfs in Szigetvár and Siklos, who embezzled a few hundred *kuruş* (Ottoman piastre) of money, and the imam of the Sultan Süleyman Mosque in Nógrád, who recited the Qur'an incorrectly, were also dismissed by the qadi.

The diversity of waqf employees and the detailed recording of their daily wages in the waqf records and hurûfat registers provide important information for both cultural history and economic history. We have added brief information about these employees under the title *Bazı Vakıf Terimleri / Some Waqf Terms* at the end of the book.

As in almost every part of the Ottoman geography, there are documents related to women who established waqfs in Hungary. In Eger, after the conquest, Safiye Sultan, the

mother of Sultan Mehmed III, undertook the repair of the mosque in the fortress and had a bathhouse built to generate income for the mosque. The ruins of this bathhouse have survived to the present day. In Vác, Hanım Sultan, like Safiye Sultan in Eger, had a mosque built and endowed 18 shops for the expenses of the mosque. In 1665, Amihân Hâtun endowed the income of her mill in the village for the expenses of the mosque in Párkány. In addition to these, Âmine Hâtun and Sâlihâ Hâtun in Buda, Bacı Hâtun and Nefise Hâtun in Esztergom, Neriman Hâtun in Pécs, and Fatma Hâtun in Siklos had waqfs related to the recitation of the Qur'an.

In place names, we preferred to use the spelling aligns with the Turkish pronunciation in Ottoman sources. For convenience, we have added these names as a separate table at the beginning of the study.

We used the *Date Conversion Guide* on the website of the Turkish Historical Society to convert from Hijri to Gregorian dates.

In this study, we have compiled an inventory of the Ottoman waqfs established in Hungary, identified through documents. For this reason, we have focused solely on recording which waqf was established in which city, without delving into details regarding the history, architectural features, founders, current status, and other aspects of the structures such as mosques, masjids, schools, and bathhouses mentioned in the waqf documents. You will see some waqf records and documents in the appendices section at the end of the book. We have added the waqf record of Sokollu Mustafa Pasha, who had waqfs throughout Hungary, as text and facsimile. Following the waqf record, we have also compiled a selection of records from the hurûfat registers, appropriation pages of waqf books, and other documents we obtained from the Ottoman archives. We hope that our study will be useful for research on Ottoman Hungary.

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

- BOA C.EV. 83/4146, H. 15 Zilkâde 1083 / M. 4 Mart 1673
BOA C.EV. 83/4147, H. 1 Receb 1081 / M. 14 Kasım 1670
BOA İE.EV. 10/1172, H. 01.11.1077 / M. 25.04.1667
BOA İE.EV. 14/1628, H. 15 Receb 1087 / M. 23 Eylül 1676
BOA İE.EV. 14/1647, H. 26 Rebiülâhir 1090 / M. 6 Haziran 1679
BOA İE.EV. 14/1666, H. 11 Ramazan 1087 / M. 17 Kasım 1676
BOA İE.EV. 14/1681, H. 11 Ramazan 1087 / M. 17 Kasım 1676
BOA İE.EV. 17/2004, H. 01.02.1079 / M. 11.07.1668
BOA İE.EV. 17/2038, H. 24 Receb 1085 / M. 24 Ekim 1674
BOA İE.EV. 17/2048, H. 10 Rebiülevvel 1078 / M. 30 Ağustos 1667
BOA İE.EV. 17/2070, H. 28 Safer 1086 / M. 24 Mayıs 1675
BOA İE.EV. 21/2452, H. 29 Şevval 1092 / M. 11 Kasım 1681
BOA İE.EV. 22/2685, H. 17 Zilhicce 1086 / M. 3 Mart 1676
BOA İE.EV. 5/593, H. 24 Rebiülâhir 1090 / M. 4 Haziran 1679
BOA İE.EV. 6/654, H. 29 Cemâziyelevvel / M. 1076 7 Aralık 1665
BOA İE.EV. 6/660, H. 17 Safer 1084 / M. 3 Haziran 1673
BOA İE.EV. 6/741, H. 6 Cemâziyelâhir 1084 / M. 18 Eylül 1673
BOA İE.EV. 8/895 26 Safer 1074 29 Eylül 1663
BOA İE.EV. 9/1071, H. 1 Receb 1081 / M. 14 Kasım 1670
BOA İE.HAT. 4/340, H. 30 Rebiülevvel 1080 / M. 28 Ağustos 1669
BOA İE.HAT. 4/359, H. 13 Rebiülâhir 1088 / M. 15 Haziran 1677
BOA MD 45/2007, H. 8 Şâban 989 / M. 7 Eylül 1581
BOA MD. 14/877, H. 29 Cemâziyelâhir 978 / M. 28 Kasım 1570
BOA TT 585, 12b
BOA TT.d. 441/490
TS.MA.d 1199, H.1045 / M.1636
TS.MA.d 1382, H.1043 / M.1634
TS.MA.d 7000, Sokollu Mustafa Paşa Vakfiyesi, H. 29 Zilhicce 986 / M. 26 Şubat 1579
TS.MA.e 276-48, H. 14 Receb 1087 / M. 22 Eylül 1676
TS.MA.e 852/37, H. 29 Zilkâde 1195 / M. 16 Kasım 1781
VGMA 572/27/20, Sokollu Mehmed Paşa Vakfiyesi, H. 29 Zilhicce 981 / M. 21 Nisan 1574
VGMA 1197, İstanbul ve Rumeli Mahlût Hurûfat Defteri, H. 999 / M. 1591
VGMA 1223, İstanbul ve Rumeli Mahlût Hurûfat Defteri, H. 995 / M. 1587

Matbû Yayınlar

Aktepe 1970

Münir Aktepe (1970) *Szigetvar Livâsı Kanunnâmesi*, Kanunî Armağanı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, s.187-202.

Ayverdi 2000

Ekrem Hakkı Ayverdi (2000) *Avrupa'da Osmanlı Mîmârî Eserleri*, 2. Baskı, Cilt 1 (Romanya Macaristan), Cilt 2 (Yugoslavya), Cilt 3 (Yugoslavya), Cilt 4 (Bulgaristan, Yunanistan, Arnavutluk) İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları.

Blaškovič 1978

Josef Blaškovič (1978) *Sadrnazam Köprülüzâde (Fazıl) Ahmed Paşa'nın Ersekujuvâr Bölgesindeki Vakıfları 1664-1665*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Tarih Enstitüsü Dergisi, Sayı 9, s.293-342.

Dávid 2001

Géza Dávid (2001) *İstolni Belgrad*, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, 21. cilt, s.405-407.

Dávid 2005

Géza Dávid (2012) *Pasák és bégek uralma alatt*, Budapest.

Dávid 2012

Géza Dávid (2012) *Osmanlı Macaristanı'nda Bazı Vakıflar*, Balkanlarda Osmanlı Vakıfları ve Eserleri Uluslararası Sempozyumu, VGM Yayınları, Ankara, s.143-148.

Dávid 2015

Géza Dávid (2015) *Macaristan'da Yönetici Osmanlı Aileleri*, OTAM Dergisi, Sayı:38, Güz-2015, s.13-30.

Erdoğan 2016

Meryem Kaçan Erdoğan (2016) *Budin Beylerbeyi Sokullu Mustafa Paşa'nın Macaristan'daki Hayratı*, Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi, Sayı 35, s.67-116.

Evliyâ Çelebi

Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi, 6. Kitap (2010), 7. Kitap (2011), Haz. Seyit Ali Kahraman, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Fekete 1943

Lajos Fekete (1943) *Az esztergomi szandzsák 1570. évi adóösszeírása*, Budapest.

Fekete 1993

Lajos Fekete (1993) *A hódoltság török levéltári forrásai nyomában*, Budapest.

Káldy-Nagy 1971

Gyula Káldy-Nagy (1971) *Kanuni Devri Budin Tahrir Defteri (1546-1562)*, Ankara.

Káldy-Nagy 1977

Gyula Káldy-Nagy (1977) *A budai szandzsák 1559. évi összeírása*, Budapest

Káldy-Nagy 1985

Gyula Káldy-Nagy (1985) *A budai szandzsák 1546-1590. évi összeírásai. Demográfiai és gazdaságtörténeti adatok*, Budapest.

Káldy-Nagy 1990

Gyula Káldy-Nagy (1990) *Budin Beylerbeyi Mustafa Paşa (1566-1578)*, Belleten 54, s. 649-663.

Kökel 2022

Coşkun Kökel (2022) *Tarihsel-İnançsal Kimliği ile Gül Baba, Zaviyesi ve Türbesi*, Gül Baba Türbesi Mirasını Koruma Vakfı Yayınları, Ankara.

Pécs Atlas 2021

PÉCS: *Magyar Várostörténeti Atlasz* 8, Budapest - Pécs, 2021.

Sudár 2014

Balázs Sudár (2014) *Dzsámik És Mecsetek A Hódolt Magyarországon*, Budapest.

Şimşirgil 2015

Ahmet Şimşirgil (2015) *Slovakya'da Osmanlılar Türk Uyvar (1663-1685)*, Beylik Yayınları, İstanbul.

Türk-Macar 2016

Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı'dan Günümüze Türk - Macar İlişkileri, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayınları, İstanbul.

Yediylıdız 2012

Bahaeddin Yediylıdız (2012) *Vakaf*, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, 42. cilt, s.479-486.

Yılmaz 2015

Mehmet Emin Yılmaz (2015) *Sigetvar'da Türk Mimârîsi, Türbe Palankası: Kânûnî Sultan Süleyman'ın Makâm Türbesi*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul.

Yılmaz 2021a

Mehmet Emin Yılmaz (2021) *Ekrem Hakkı Ayverdi Usûlüyle Türk Mimârî Eserlerinin Yeniden Tesbiti: Slovakya – Macaristan*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul.

Yılmaz 2021b

Mehmet Emin Yılmaz (2021) *Sokollu Mustafa Paşa'nın Budin'deki Câmileri ve Mescitleri*, IX. Uluslararası Türkoloji Kongresi Bildiri Kitabı, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Yayınları, Türkistan, 2021, s.743-761.

Yılmaz 2023a

Mehmet Emin Yılmaz (2023) *Kiliseye Çevrilen Türk Eserleri I-II-III- The Turkish Monuments Converted into Churches I-II-III*, Genişletilmiş 2. Baskı, YTB Yayınları, Ankara.

Yılmaz 2023b

Mehmet Emin Yılmaz (2023) *Gül Baba ve Osmanlı Macaristanı'nda Mânevî Miras /Gül Baba and Religious Heritage in Ottoman Hungary*, TİKA Yayınları, Ankara.

Yılmaz 2024

Mehmet Emin Yılmaz (2024) *Macaristan'da Osmanlı Mimârîsi Rehberi / A Guide for Ottoman Architecture in Hungary*, YTB Yayınları, Ankara.

Yılmaz-Günel 2016

Mehmet Emin Yılmaz ve Gökçe Günel (2016) *Sâhib'ül-Hayrât Makbûl (Sokollu) Mustafa Paşa*, OTAM Dergisi, Sayı:38, Güz-2015, s.219-252.

Yüksel 1995

İbrahim Aydın Yüksel (1995) *Sadrâzam Rüstem Paşa'nın Vakıfları*, Ekrem Hakkı Ayverdi Hâtıra Kitabı, İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul.

İnternet Kaynakları

Kubbealtı Lugatı

lugatim.com

Osmanlı Nüfus Defterleri

adatbazisokonline.mnl.gov.hu

Tarih Çevirme Kılavuzu

ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu

Defter-i mufassal-i livâ-ı Siketvar

(BSB Cod. Turc. 138)

digitale-sammlungen.de/en/view/

bsb00104870

Mehmet Emin YILMAZ
Y. Mimar
mimaremin@gmail.com

1981 yılında Ankara’da doğdu, ilkokulu ve ortaokulu Ankara’da, liseyi Çanakkale’de tamamladı. Anadolu Üniversitesi Mimarlık Bölümü’nü bitirdi. Türk Tarih Kurumu’nun Balkanlar’da yürüttüğü *Yurtdışındaki Tarihi Türk Eserlerinin Tespiti Projesi*’nde görev aldı. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü’ne *Bulgaristan Hacıoğlu Pazarcığı’ndaki (Dobriç) Camiler ve Çeşmeler* konulu tezini sunarak yüksek lisans eğitimini tamamladı. Yurtiçi ve yurtdışında muhtelif tarihî eserlere ait koruma-onarım ve müze projeleri hazırladı. Hâlen Ankara’da serbest mimarlık hizmetlerine ve araştırmalarına devam etmekte olup Türk mimarî eserlerini konu alan kitapları ve makaleleri bulunmaktadır.

Kitapları:

- 2013 Macaristan Budin’de Gül Baba Tekkesi ve Türbesi
- 2015 Sigetvar’da Türk Mimârîsi, Türbe Palankası: Kanunî Sultan Süleyman’ın Makam Türbesi
- 2020 Kiliseye Çevrilen Türk Eserleri (1. Baskı)
- 2021 Ekrem Hakkı Ayverdi Usûlüyle Türk Mimârî Eserlerinin Yeniden Tesbiti: Slovakia - Macaristan
- 2023 Gül Baba ve Osmanlı Macaristanı’nda Manevî Miras
Gül Baba and Religious Heritage in Ottoman Hungary
- 2023 Kiliseye Çevrilen Türk Eserleri I-II-III (Genişletilmiş 2. Baskı)
The Turkish Monuments Converted into Churches I-II-III
- 2024 Sultan Abdülaziz Han İçin Hazırlanan Budin Rehberi (Ed.)
- 2024 Macaristan’da Osmanlı Mimarîsi Rehberi
A Guide for Ottoman Architecture In Hungary
- 2025 Peçuy’da Osmanlı Mimarîsi
- 2025 Macaristan’da Osmanlı Kitâbeleri
- 2025 Macaristan’da Osmanlı Vakıfları
- 2025 Macaristan’da Osmanlı Dervişleri

2024
TÜRK-MACAR
KÜLTÜR YILI

ع وچ بلك جامع
ب و اوج الحجة ايله سر
ت خطابتي شيء قليل
تا الحجة فريخه

بدون درج
در الحجة ايله و معارف
في اولان في فريخه
قاصيه

عالمين سكون
عالم محمد باستانك وقف
الحكمت اى كفا

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

YTB